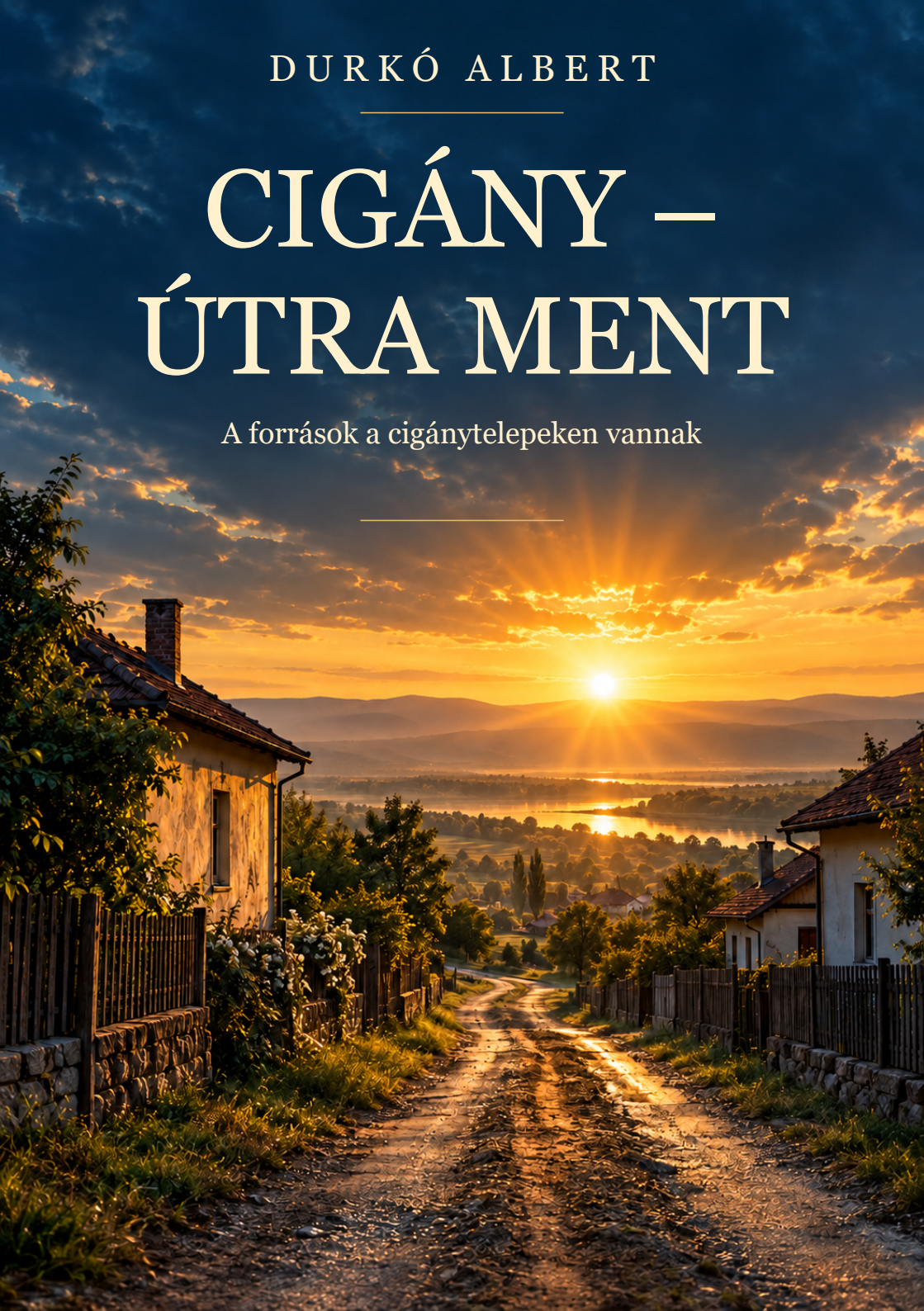
DURKÓ ALBERT

CIGÁNY – ÚTRA MENT

A források a cigánytelepeken vannak

DURKÓ ALBERT

Cigány – Útra ment

A források a cigánytelepeken vannak

Egy elhívás története és egy látás Európa szellemi megújulásáról

„A pusztában folyókat fakasztok, és a kietlenben forrásokat.”
– Ézsaiás 41,18 nyomán

Mégis Remény Egyesület
Békés, 2026

Durkó Albert

Cigány – Útra ment

© Durkó Albert, 2026

Első kiadás

Kiadja a Mégis Remény Egyesület

5630 Békés, Petőfi utca 56., Magyarország

megisremeny.org

Felelős kiadó: Durkó Albert

Békés, 2026

ISBN 978-615-02-8167-4

Minden jog fenntartva.

Borítókép: mesterséges intelligenciával készült illusztráció.

A bibliai hivatkozásokat az idézetek mellett adjuk meg. A „nyomán” jelölés a bibliai gondolat átfogalmazását jelzi.

Az olvasóhoz

Ez a könyv nem egy szervezet története, még akkor sem, ha szervezetek, gyülekezetek, iskolák, szolgálatok és sok ezer ember története is beleszövődik. Nem is egy ember sikertörténete, mert amit átéltem, arra nem tudok úgy nézni, mint a saját teljesítményemre. Ez egy elhívás története. Egy mondaté, amely gyermekkoromban elindított, és azóta sem engedett el. Egy népé, amelyet sokszor félretoltak, de amely fölé Isten nem pontot tett, hanem ígéretet.

Szeretném, ha miközben olvasod, nem csupán engem ismernél meg jobban, hanem meglátnád azokat az embereket is, akikkel Isten összehozott; a kis házakat, az imádságokat, a könnyeket, a megtéréseket, az újrakezdéseket, a kudarcokat és azokat a pillanatokat, amikor minden emberi lehetőség elfogyott, mégis megjelent a kegyelem. Mert a cigánymisszió számomra soha nem program volt. Arcai vannak. Nevei vannak. Történetei vannak. És jövője van.

Sok év után ma még erősebben hiszem, mint amikor elindultam: a források a cigánytelepeken vannak. Nem azért, mert a szegénység önmagában szentté tesz, és nem azért, mintha a fájdalmat romantikussá lehetne színezni, hanem azért, mert Isten újra és újra ott mutatja meg a dicsőségét, ahol az emberi büszkeség már nem tud mire támaszkodni. Ő az utolsóból elsőt, a félretoltból követet, az üres edényből pedig az olaj hordozóját formálja.

Ezt a könyvet azoknak írom, akik készek együtt látni velem, együtt imádkozni, együtt gondolkodni, és amikor eljön az ideje, együtt cselekedni is. Nem nézőket keresek. Útitársakat. Olyan embereket, akik megértik: ami előttünk áll, nagyobb bármelyikünknél, mégis mindannyiunknak van benne helye.

Tartalomjegyzék

Az olvasóhoz 3
Életre szóló találkozás volt 5
1. Cigány-Útra ment 9
2. A kitaszítottság kegyelme 12
3. Találkoztam velük 16
4. Uszka – ahol az út valósággá lett 24
5. A források a cigánytelepeken vannak 29
6. Ne ássatok repedezett kutakat 35
7. Szólj a kősziklának 42
8. Üres edények, áradó olaj 49
9. Hogyan jutottam el a gyülekezeti gondolkodástól a Királyság gondolkodásig 52
10. Ahol ketten vagy hárman 62
11. Antiókia – amikor a központ ajtóvá válik 74
12. Szövetségből mozgalom 86
13. A sokszorozódás kultúrája 103
14. 3250-től 325 000-ig 107
15. Európa szellemi megújulása 125
16. Sok utolsó lesz első 144
Nem hallgathatok 161

Életre szóló találkozás volt

Egy gyermekkorban kapott irány, amelyből egész életre szóló küldetés lett

> *„Életre szóló találkozás volt. Irányt adott, elhívott. Mindössze tízéves voltam."*

Vannak pillanatok, amelyek elmúlnak, mégis velünk maradnak. A részleteik talán elmosódnak, de attól a naptól másfelé tart az életünk. Nekem ilyen volt az a találkozás. Tízéves voltam. Alig értettem valamit a világból, egyet azonban bizonyosan tudtam: készülnöm kell. Nagy dolgok jönnek, és az életem nem maradhat önmagáért való élet.

Nem ismertem még a teológiai fogalmakat. Nem tudtam, mit jelent stratégia, mozgalomépítés, vezetőképzés vagy nemzetközi szolgálat. Egyetlen dolgot éreztem: valaki megszólított. Nem egy ügy talált rám, hanem Isten; és amikor Ő megszólít egy embert, akkor nem csupán feladatot ad neki, hanem lassan átformálja a szemét is, hogy ott is meglássa a lehetőséget, ahol mások csak hiányt látnak, és ott is felismerje az értéket, ahol a világ már régen kimondta az ítéletét.

Azóta égek. Sokszor eszembe jut Jeremiás mondata a csontjaiba rekesztett tűzről. Az ember elfáradhat, megsebesülhet, csalódhat, sőt legszívesebben hallgatna is egy ideig – a belső tűz mégsem engedi. Nem hallgathatok. Tennem kell. Mennem kell. Nem azért, mintha mindig erős lennék vagy minden kérdésre tudnám a választ. Az elhívás egyszerűen erősebb lett bennem a félelemnél, a kudarcoknál, még annál a vágyamnál is, hogy olykor megálljak, és ne kelljen tovább hordoznom mások fájdalmát.

Ha meghallom azt a szót, hogy cigányság, az első gondolat, amely beugrik: kitaszítottság. Gyermekkorok, amelyekből hiányzott a biztonság. Családok, akikről könnyebb volt beszélni, mint akikkel

leülni. Telepek, amelyeket sokan messziről elkerültek. Emberek, akiket gyakran nem a nevük, hanem az előítélet nevezett meg. De a kitaszítottság után rögtön jön bennem egy másik szó: kegyelem.

Mert látom Istent, ahogy szeretettel lehajol, és az utolsóból elsőt tesz. Látom, ahogy félreteszi az emberi sorrendeket, megzavarja a biztosnak hitt rangsorokat, és elkezd használni hittel és Szent Szellemmel felvértezett egyszerű cigány embereket. Látom, ahogy olyanok kezdenek imádkozni betegekért, akiket tegnap még senki sem vett komolyan; olyanok nyitják meg az otthonukat egy kis közösség előtt, akiknek alig van valamijük; olyanok viszik az evangéliumot a szomszéd településre, akiknek a világ soha nem adott volna megbízólevelet. Isten azonban igen.

Ez a kegyelem nem sajnálat. A sajnálat fölülről néz lefelé, a kegyelem viszont lehajol, felemel, azután melléd áll, és azt mondja: induljunk együtt. A sajnálat fenntarthatja a távolságot, a kegyelem kapcsolatot teremt. A sajnálat segélyezettet lát, a kegyelem fiút és leányt, testvért, tanítványt, vezetőt és küldöttet.

Találkoztam velük. Békésen és Uszkán, városban és faluszélen, rendezett gyülekezeti teremben és szegényes kis házakban. Nem statisztikákkal találkoztam, hanem arcokkal. Nem problémacsoporttal, hanem emberekkel, akik nevettek, sírtak, keresték Istent, elbuktak, felálltak, és amikor Krisztus belépett az életükbe, olyan változások indultak el, amelyeket sem rendelet, sem program, sem kívülről érkező jó szándék nem tudott volna létrehozni.

Ezek a találkozások tanítottak meg arra, hogy a cigányság jövőjét nem lehet pusztán a cigányság nélkül megtervezni. Sokáig mások mondták meg, mire van szükségük, hogyan kellene élniük, mit kellene megtanulniuk, hogyan kellene beilleszkedniük. De Isten nemcsak segíteni akar egy népet; Ő fel akar emelni belőle olyan férfiakat és nőket, akik maguk is hallják a hangját, hordozzák a jelenlétét, vezetik a családjukat, tanítványokat nevelnek,

gyülekezeteket plántálnak, és áldássá lesznek más nemzetek számára.

Amikor egyszer már 3250 megtért emberről adhattunk számot, hálás voltam. Minden szám mögött egy megváltozott élet állt. De a hála mellett valami nyugtalanítani kezdett: miért állnánk meg ott, amit már láttunk, amikor Isten ennél sokkal többet mutat? Így született meg bennem a 325 000-es látás. Nem egy kampányszám. Nem egy emberileg feldobott, nagyot mondó cél. Egy jel, amely folyamatosan arra emlékeztet, hogy Isten szíve nem néhány kiválasztott településért dobog, hanem százezrekért, akiknek meg kell hallaniuk az evangéliumot, Krisztus tanítványává kell válniuk, és élő közösségekbe kell beépülniük.

Álmodom. Nem azért, mert nem látom a valóságot, hanem éppen azért, mert látom. Látom a száraz földet. Látom a hiányt, a meg nem értett szenvedést, a családok küzdelmét, a vezetők fáradtságát, a gyülekezetek közötti versengést, a kirekesztést és a szakadásokat is. De ezek mögött látom Isten ígéretét: folyókat fakaszt a kopár hegyeken, forrásokat a völgyek mélyén, a pusztát tóvá, a száraz földet vizek forrásává teszi. Ahol mi a végállomást látjuk, Ő ott kezdi az új történetet.

És ma, annyi év után, amikor egy hosszú szolgálati szakasz lezárult, még világosabban értem: az elhívásom soha nem fért bele egy tisztségbe, egy intézménybe vagy egy szervezeti ábrába. Ezek lehettek eszközök, és hálás vagyok mindazért, amit Isten általuk végzett. De az elhívás forrása nem bennük volt. Ezért amikor egy forma megváltozik, a küldetés nem ér véget. Ellenkezőleg: néha éppen akkor szabadul fel arra, amire eredetileg adatott.

Nem egy korábbi korszakot akarok megmenteni; tovább akarok menni, és engedelmes lenni annak, amit Isten most mond. Össze akarom kapcsolni azokat, akiket a távolság, a történelem, a sérülések vagy a szervezeti határok elszakítottak egymástól. Szövetséget akarok látni vezetők, gyülekezetek, települések és nemzetek között. A sokszorozódás kultúráját akarom továbbadni,

hogy ne néhány nagy szolgálat nőjön egyre nagyobbra, hanem sok ezer helyen szülessenek élő, Krisztus-központú közösségek.

Hiszem, hogy a cigányság kulcs. Nem egyetlen problémához, hanem Európa szellemi megújulásának egyik ajtajához. Az a nép, amelyet sok országban idegenként kezeltek, szinte minden európai országban otthon van. Az a nép, amelynek nem volt saját országa, kapcsolat lehet országok között. Az a nép, amelyet sokszor az utolsó helyre tettek, Isten kezében az elsők között viheti az örömhírt oda, ahol a régi keresztény kultúra már csak emlék, a templomok állnak, de a szívek kiszáradtak.

Ezért írom ezt a könyvet. Hogy elmondjam, honnan indultam, mit láttam, miben hibáztam, mit tanultam, és mit látok most. Hogy azok, akik eddig messzirről nézték a cigánymissziót, közelebb jöjjenek. Hogy akik már régóta benne állnak, új reménységet kapjanak. Hogy akiknek Isten kapcsolatot, imádságot, szakértelmet vagy anyagi forrást bízott a kezére, felismerjék: nem egy ember álmát kell fenntartaniuk, hanem egy Istentől kapott ügy útitársaivá válhatnak.

Életre szóló találkozás volt. Irányt adott. Elhívott. És az út még nem ért véget.

1. Cigány-Útra ment

Amikor Isten nemcsak megmutat egy népet, hanem hozzá is köti az ember szívét

Nem tudom úgy elmondani a történetemet, hogy abból kihagyjam a cigány embereket, akikkel találkoztam, mert egy idő után már nem lehetett különválasztani azt, amit Isten bennem végzett, attól, amit rajtuk keresztül mutatott meg önmagából. Először talán azt hittem, én megyek hozzájuk. Később megértettem: Isten már előttem ott volt, és valójában engem hívott közelebb ahhoz, amit Ő régóta készített.

A szolgálat kezdetén az ember hajlamos úgy gondolkodni, hogy nála van valami, amit el kell vinnie azokhoz, akiknek nincs. Nálam van az evangélium, náluk a szükség. Nálam a tudás, náluk a hiány. Nálam a megoldás, náluk a probléma. De az út során Isten összetörte bennem ezt az egyszerű és büszke képletet. Megmutatta, hogy miközben valóban küldöttként megyek, közben tanítványként is érkezem; miközben adok, kapok is; miközben az Igét hirdetem, az Ige engem is megítél, megtisztít és átformál.

Cigány-Útra mentem, de nem úgy, mint aki egy jól kijelölt országúton halad. Ez az út sokszor keskeny volt, sáros, kiszámíthatatlan, és emberileg nézve nem vezetett sehová, amiért mások irigyeltek volna. Voltak rajta zárt ajtók, félreértések, anyagi hiány, fáradtság, belső harcok és olyan napok, amikor az eredményeknél sokkal hangosabban beszéltek a kudarcok. Mégis ezen az úton tanultam meg, hogy Isten országa nem mindig ott kezdődik, ahol a reflektorok kigyulladnak, hanem gyakran ott, ahol két vagy három ember egy kicsi szobában először meri kimondani Jézus nevét.

> *„Mert ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.”— **Máté 18,20***

Először csak azt hallottam ki ebből az igéből, hogy Jézus velünk van. Később egyetlen szó érintett meg: közöttünk. Krisztus belép a kapcsolataink terébe. Amikor két-három ember hitben egymás felé fordul, imádkozik és engedelmeskedni kezd Jézusnak, már hely készül az olajnak.

Ezért lett számomra a gyülekezet fogalma sokkal tágabb annál, amit egy épület, egy vasárnapi program vagy egy hivatalos névsor le tud írni. A gyülekezet ott kezdődik, ahol Krisztus valóságosan megjelenik az emberek között. Lehet ez egy nagy közösség, de kezdődhet egy konyhaasztal mellett is. Lehet benne képzett lelkipásztor, de elindulhat egy egyszerű ember engedelmességével is, aki azt mondja: megnyitom az otthonomat, imádkozom a családomért, elhívom a szomszédomat, és amit Jézustól kaptam, azt nem tartom meg magamnak.

Amikor ezt megláttam, a térkép is megváltozott előttem. Többé nem csupán azt kérdeztem, hol van már gyülekezet, hanem azt is: hol van két vagy három ember, akit össze lehet kapcsolni? Hol van egy üres edény? Hol van valaki, akiben ott maradt egy korsócska olaj, még akkor is, ha minden mást elveszített? Hol van egy cigány asszony vagy férfi, egy fiatal vagy idős ember, aki talán még maga sem sejti, hogy Isten rajta keresztül egy egész családot, utcát vagy települést akar elérni?

Cigány-Útra menni ezért számomra nem egy célcsoport kiválasztását jelentette. Szövetséget jelentett. Azt, hogy az örömük az én örömöm, a fájdalmuk az én fájdalmam, a győzelmük az én hálám, a bukásuk pedig nem ok arra, hogy elforduljak, hanem hívás arra, hogy újra melléjük álljak. Nem mindig csináltam jól. Voltak döntéseim, amelyeket ma másképpen hoznék meg, és volt, hogy a növekedés terhe alatt a rendszer fontosabbnak látszott, mint az ember. De Isten újra és újra visszavitt az első találkozáshoz: az

emberhez, akit szeret, akit nevén szólít, és akiben nemcsak azt látja, ami ma, hanem azt is, amivé a kegyelem által válhat.

Ez az út megtanított arra is, hogy az elhívás nem birtoklás. Akiket Isten rám bízott, nem az enyémek. Nem azért kaptam kapcsolatokat, vezetőket és gyülekezeteket, hogy magam köré gyűjtsem őket, hanem hogy Krisztushoz vezessem, megerősítsem, majd küldjem őket. A jó vezető nem azt kérdezi, hányan maradtak alatta, hanem azt, hányan álltak fel mellette, majd hányan mentek tovább nála is messzebbre.

Teljes szívemből hiszem, hogy most a helyi emberek felismerésének és felkészítésének jött el az ideje. A középpont Krisztus, nem néhány központ vagy egyetlen erős személy. Függőség helyett érettségre van szükség: tanítványokra, akik új tanítványokat nevelnek; vezetőkre, akik más vezetőket emelnek fel; közösségekre, amelyek új közösségeket indítanak.

Ez a Cigány-Út. Személyes, mert arcok és nevek kísérnek rajta. Keskeny, mert nincs rajta helye a büszkeségnek. Nehéz, mert nem lehet távolról járni. És mégis reményteljes, mert nem mi törjük fel a száraz földet a saját erőnkből: Isten már elrejtette benne a forrásokat.

2. A kitaszítottság kegyelme

Isten nem tagadja le a sebet, hanem elhívássá formálja

A kitaszítottságot nem szabad megszépíteni. Nincs benne semmi romantikus. Amikor egy gyermek azt tanulja meg, hogy kevesebbet ér; amikor egy család ajtaja előtt úgy mennek el, mintha odabent nem emberek élnének; amikor valakit már a neve, a bőrszíne vagy a lakóhelye alapján besorolnak, mielőtt egyetlen szavát meghallgatnák, akkor valódi sebek keletkeznek. Ezek a sebek nem tűnnek el attól, hogy nem beszélünk róluk, és nem gyógyulnak meg pusztán attól, hogy jó szándékú programokat indítunk.

De a seb nem azonos az ember identitásával. Ez az evangélium egyik legfelszabadítóbb igazsága. Amit veled tettek, az hatott rád, de nem jogosult arra, hogy végleg megnevezzen. Amit elveszítettél, valóságos veszteség, de nem mondhatja meg, mit bízhat még rád Isten. Az ítélet, amelyet emberek kimondtak, nem írhatja felül azt a nevet, amelyen az Atya szólít.

> *Isten a világ erőtlenjeit választotta ki, hogy megszégyenítse az erőseket; a semmiket, hogy semmivé tegye a valamiket.—* ***1Korinthus 1,27–29 nyomán***

Pál apostol nem azt mondja, hogy az erőtlenség önmagában erény, vagy hogy Isten örömét leli az ember nyomorúságában. Azt mondja, hogy Isten választása nem követi az emberi rangsort. Ő szándékosan olyan embereket emel fel, akikre a világ nem építene, hogy amikor rajtuk keresztül megjelenik az erő, senki ne tévessze össze a forrást az edénnyel. A dicsőség Istené, de az edényt nem dobja el. Megtisztítja, megtölti, és használja.

Ezért látom kegyelemnek azt, ami emberileg nézve csak kitaszítottság. Nem magát az igazságtalanságot nevezem kegyelemnek, hanem azt a titkot, hogy Isten képes belépni oda,

ahol az igazságtalanság pusztított, és éppen ott új kezdetet fakasztani. Képes a szégyen helyén méltóságot, a némaság helyén hangot, a függőség helyén felelősséget, az elszigeteltség helyén közösséget adni.

Láttam egyszerű cigány embereket úgy imádkozni, hogy a jelenlévők szívében valami megmozdult. Láttam vezetővé válni olyanokat, akiket korábban senki nem tartott alkalmasnak. Láttam családokat, ahol a megtérés nemcsak egy vasárnapi döntést jelentett, hanem új beszédet, új kapcsolatokat, új felelősséget, új reményt. Nem minden történet lett könnyű, és nem minden változás történt gyorsan. De új irány született. A kegyelem nem mindig egy pillanat alatt fejezi be a munkáját, de egy pillanat alatt képes megváltoztatni azt, merre tart az élet.

Sebeket adunk és kapunk

Az évek során azt is meg kellett tanulnom, hogy a szolgálatban nemcsak sebeket kapunk, hanem sebeket adunk is. Van, amit figyelmetlenségből, fáradtságból vagy türelmetlenségből okozunk, és van, amikor a küldetés sürgőssége közben nem vesszük észre, hogy egy ember szíve lemaradt mögöttünk. Olykor emberi erővel akarunk megoldani egy helyzetet, és bölcsesség nélkül csak újabb sérüléseket szerzünk és okozunk.

Jézus nem azt kéri, hogy nevezzük jelentéktelennek azt, ami fáj. A zsoltár szerint Ő meggyógyítja a megtört szívűeket, és bekötözi sebeiket. A kötözés képe folyamatot jelent. Van gyógyulás, de nem mindig olyan gyorsan, ahogyan szeretnénk. Idő kell hozzá, Ige, imádság, őszinte szembenézés és olyan emberek közelsége, akik nem sürgetik a látszólagos rendet a valódi helyreállás elé.

Vezetőként nem állhatok meg annál a kérdésnél, hogy ki sebzett meg engem. Azt is meg kell kérdeznem: kit sebeztem meg én? Kinek tartozom őszinte bocsánatkéréssel? Hol védekeztem ahelyett, hogy meghallgattam volna a másikat? A bocsánatkérés

nem elvesz a tekintélyből. Ellenkezőleg: megtisztítja attól a hamis látszattól, hogy a vezetőnek mindig igaza van.

A megbocsátás sem a rossz helyeslése, és nem jelenti azt, hogy a bizalmat egyetlen mondattal ugyanoda kell visszaállítani, ahol korábban volt. A megbocsátás kiszabadít a bosszú és a keserűség fogságából. A bizalom viszont igazmondásból, megváltozott magatartásból és időből épül újjá. Ahol ez lehetséges, a kapcsolat is helyreállhat; ahol pedig nem, ott is lehet úgy elengedni, hogy a seb többé ne irányítsa az életünket.

Az önértékelésünk biztos alapját nem az adja, hogy mindenki elfogad és szeret bennünket, hanem az, hogy Isten teljesen ismer, mégis szeret és Krisztusban új életet ad. Ebből a biztonságból már nem a magánytól való félelem, a bizonyítási kényszer vagy a régi szégyen vezeti a kapcsolatainkat. Tudunk szeretni anélkül, hogy engednénk az uralkodásnak, szolgálni anélkül, hogy elveszítenénk az Istentől kapott méltóságunkat, és határt húzni anélkül, hogy gyűlöletet hordoznánk.

A gyógyult seb végül nem fegyverré, hanem együttérzéssé válik. A helye talán megmarad, de már nem abból beszélünk, nem abból vezetünk, és nem azon keresztül nézzük a másik embert. Így válhat az, amit elrontottunk vagy elszenvedtünk, nem a történetünk végévé, hanem a kegyelem egyik helyévé.

A legnagyobb veszély ezért nemcsak az, ha a többségi társadalom nem látja meg, amit Isten a cigányságba helyezett. Az is veszély, ha mi magunk sem látjuk meg. Ha a sok elutasítás után belül is elfogadjuk, hogy kevesebbre vagyunk képesek, hogy nekünk mindig csak a fogadó oldalon van helyünk, hogy tanítványok lehetünk ugyan, de vezetők nem; támogatást kérhetünk, de nemzeteket áldó szolgálatot nem hordozhatunk. Ezt a hazugságot meg kell törni.

Ezt a hazugságot nem büszkeséggel, hanem a Krisztusban kapott identitással törhetjük meg. A segítségre szükségünk van, de a célját jól kell látnunk: az igazi segítség felkészít és felszabadít, nem tart

örök függőségben. Krisztushoz köt, és arra emlékeztet, hogy amit Isten belénk helyezett, annak felelőssége és gyümölcse van.

Ugyanez igaz a gyülekezetekre is. Fájdalmas kimondani, de a kitaszítottság mintái olykor az egyház falain belül is tovább élnek. Versengésben. Gyanakvásban. Abban, hogy egyik szolgálat a másik növekedését veszélynek érzi. Abban, hogy régi sebekből új szakadások születnek, és miközben ébredésről beszélünk, nem tudunk egy asztalhoz ülni azokkal, akik ugyanazt a Krisztust hirdetik.

Isten azonban nemcsak egyéneket akar meggyógyítani, hanem kapcsolatokat is. Szövetségben sem leszünk mindenben egyformák, és a felelősségünkről vagy a meggyőződésünkről sem kell lemondanunk. Felismerjük egymásban Isten munkáját, tiszteljük a másik ajándékát, és egy nagyobb célért letesszük a kérdést: kié lesz a dicsőség az emberek előtt?

A kitaszítottság kegyelme itt válik küldetéssé. Aki tudja, milyen kívül állni, az képes lehet ajtót nyitni másoknak. Akit Isten felemelt, az nem azért kapott új helyet, hogy most ő nézzen le másokra, hanem hogy lehajoljon értük. Aki sebből gyógyult, az érzékenyebb lehet a sebesültek kiáltására. És az a nép, amely évszázadokon át sok helyen otthontalan volt, Krisztusban otthont mutathat egy egész, lelkileg otthontalanná váló Európának.

Ez a látás nem hízelgés. Felelősség. Ha Isten valóban az utolsóból elsőt tesz, akkor az elsőnek szolgálnia kell. Ha vezetőket emel fel, akkor azoknak tiszta kézzel és alázatos szívvel kell járniuk. Ha forrást fakaszt a cigánytelepeken, akkor a víz nem állhat meg a telep határánál. Folynia kell a városok, a falvak, a nemzetek felé.

Hiszem, hogy eljött az idő, amikor nemcsak mások beszélnek majd arról, mit kellene tenni a cigányságért, hanem cigány férfiak és nők állnak fel, és Krisztus követeiként szolgálnak mások felé. Nem bezárkózva, nem sértettségből, nem bizonyítási vágyból, hanem kegyelemből. Aki kegyelemből áll, annak nem kell mást kisebbítenie, hogy maga nagyobbnak látszódjon.

3. Találkoztam velük

Nem ügyet, hanem arcokat bízott rám Isten

> *„A gyülekezetben találkoztam először igazán velük.”— 2015-ben rögzített életútinterjú*

Gyermekkori emlékeim között ott van a drótos bácsi. Végigment az utcán, és kiáltotta, hogy megjavítja az edényt, az esernyőt, a széket, bármit, amit még érdemes volt megmenteni. Mi, gyerekek utána szaladtunk, mert látni akartuk, hogyan dolgozik. Talán ez volt az első kép, amelyet egy cigány emberről őrzök. De a valódi találkozás nem az utcán történt.

A gyülekezetben találkoztam velük igazán. A Rácz családdal, a Horváth családdal, a Farkas családdal. Nem látogatóként álltak a fal mellett. Énekeltek az énekkarban, részt vettek az ifjúsági munkában, imádkoztak, szolgáltak, és hozzátartoztak a közösséghez. Gyermekként nem tudtam, milyen társadalmi falakon léptek át, és azt sem értettem még, mekkora változást végzett Isten az életükben. Nekem egyszerűen ott voltak. Testvérek voltak.

Otthon a cigány szó nem volt szitokszó. A szüleim nem előadásokat tartottak az előítélet-mentességről, hanem úgy éltek, hogy az ember nem a származása miatt értékes vagy értéktelen. Láttuk a szegénységet, láttuk a rendezetlenséget és a bűn következményeit is, de ugyanezeket nem cigány emberek életében is láttuk. Nálunk a származás nem lett ítélet. Ez olyan örökség volt, amelynek az értékét csak később értettem meg.

Horváth néni vasal

A békési gyülekezet történetének feljegyzései szerint Horváth Béláné volt az első roma asszony, aki 1961-ben a közösség tagja lett. Nekem azonban ő nem történelmi adat volt, hanem Horváth néni. Láttam nálunk, amint vasalt. Más nagycsaládos hívőkhöz is eljárt, mosott, főzött, takarított, segített, miközben neki is sok gyermeke volt, és nagy szegénységben élt. Nem abból adott, amiből sok volt neki. Abból adott, ami a kezében volt: időből, munkából, figyelemből.

Az arca magán hordozta az élet terheit. Tudtuk, hogy otthon a férje ivott, és bántalmazta azért is, mert gyülekezetbe járt. Ezt nem szabad megszépíteni. A bántalmazás bűn, és a szenvedés önmagában senkit nem tesz szentté. Mégis volt benne valami, amit gyermekként is észrevettem: nem a keserűség sugárzott belőle, hanem a szeretet. Meggyötört ember volt, mégis képes maradt szolgálni.

Sok évvel később értettem meg, hogy Isten országának története Békésen sem egy nagy rendezvénnyel kezdődött. Egy asszonnyal kezdődött, aki vasalt, imádkozott, és a saját fájdalma ellenére jelen volt mások életében. Nem volt címe, hivatala vagy stratégiája. Volt hite, és volt szolgáló szíve. Isten gyakran ilyen csendes életekben rejti el egy későbbi ébredés első magvait.

Horváth néni imádságának beteljesedését azonban földi életében már nem láthatta. A gyülekezet története megőrizte, hogy 1990 pünkösdjén, a dánfoki bemerítésen négy fia zenélt, közülük három pedig fehér ruhában készült arra, hogy nyilvánosan is megvallja a hitét. Az az asszony, aki hosszú éveken át könyörgött értük, ezt a napot már nem érhette meg. Mégsem volt hiábavaló egyetlen imádsága sem.

Amikor ezt a történetet olvasom, arra gondolok, milyen gyorsan szeretnénk látni a gyümölcsöt. Elvetjük a magot, és már másnap keresnénk a kalászt. Isten azonban nem a mi óránk szerint dolgozik. Vannak imádságok, amelyeknek az aratását már mások

látják meg. Vannak anyák, akik könnyek között vetnek, és egy következő nemzedék örömmel gyűjti be a termést.

Horváth néni története ezért nemcsak a békési cigánymisszió kezdete. Bizonyság arról is, hogy a csendes hűség tovább él annál, aki hordozta. Amit szeretetből és hitből Isten elé tettünk, azt Ő akkor is számon tartja, amikor mi még semmit sem látunk belőle.

Amikor megváltozott a gyülekezet légköre

Horváth néni után mások is érkeztek. A gyülekezet története Farkas Árpádné, Rácz Jenőné, majd Rácz Jenő és a Farkas család nevét is őrzi. Én nem időrendi táblázatként éltem meg ezt, hanem úgy, hogy egyre több arc lett ismerős. Egyre több család története kapcsolódott össze a miénkkel. A hetvenes évek elején D. Nagy Gábor, majd édesapám, Durkó Sándor és a családunk is rendszeresen kijárt a békési telepre. Hirdették az evangéliumot, tanítottak, házaknál gyűjtötték össze az embereket.

Az ébredés nem először az imaház nagytermében vált láthatóvá. A gyülekezeti feljegyzések szerint 1978–1979-ben gyakran harminc-negyven ember zsúfolódott be egyetlen szoba-konyhás otthonba. A földön ülve hallgatták az Igét, énekeltek és imádkoztak. Nem volt színpad, hangosítás vagy kényelmes rend. Volt azonban éhség Isten után, és voltak ajtók, amelyek megnyíltak.

Ezek az alkalmak nem maradtak észrevétlenek. A házi összejövetelek és a cigánymisszió miatt a szolgálókra a gyülekezeten belülről és a korabeli hatóságok részéről is nyomás nehezedett. D. Nagy Gábort is felelősségre vonták, ő azonban egy alkalommal azt mondta: „Amit eddig hallottak az Igéből, az is megérte.”

Nem akarom ezt utólag egyszerű hőstörténetté simítani. Voltak félelmek, félreértések és sebek is. A lényeg mégis ez: miközben az emberek arról vitatkoztak, szabad-e menni, az evangélium már bent volt a házakban. Isten sokszor előbb nyit ajtót egy egyszerű otthonban, mint ahogy mi készen állunk arra, amit ott elkezdett.

A hetvenes évek végén egyre több roma ember jelent meg a gyülekezetben. Egyszer csak húsz-harminc új ember volt jelen egy hatvan-nyolcvan fős közösségben. Ezt nem lehetett úgy átélni, mintha semmi sem történt volna. Megváltozott az éneklés, a beszélgetések, az istentiszteletek hangulata. Több lett az öröm, de több lett a kérdés és a feszültség is. Az élő közösség soha nem steril. Amikor új emberek érkeznek, nemcsak nekik kell változniuk; a befogadó közösségnek is tágulnia kell.

Ma már világosabban látom: nem az történt, hogy egy kész és hibátlan gyülekezet befogadott néhány rászoruló embert. Isten egymás mellé ültetett különböző hátterű családokat, és mindannyiunkat tanítani kezdett. A roma testvérek nem vendégek maradtak, hanem alakítói lettek a közösségnek. Hozták a hangjukat, a hitüket, a közvetlenségüket, a sebeiket és az ajándékaikat. A gyülekezet pedig akkor lett gazdagabb, amikor nem azt kérdezte, hogyan tehetné őket magához hasonlóvá, hanem helyet adott annak, amit Isten bennük formált.

Ez 1979-ben szó szerint is láthatóvá vált. Amikor a békési imaházat bővítették és felújították, az abban az évben megtért roma testvérek a hozzátartozóikkal együtt bekapcsolódtak a munkába. Cserepet raktak a tetőre, rendezték az udvart, takarítottak. Akik nem sokkal korábban még kívülállónak számítottak, már együtt építették azt a házat, amelyben Istent imádtuk.

Számomra ez a befogadás egyik legszebb képe. Nem az történt, hogy helyet engedtünk nekik valahol hátul. Közös lett a munka, a por, a fáradtság és az öröm. Nem vendégek voltak többé, hanem építők. És miközben ők az imaházat építették, Isten rajtuk keresztül a gyülekezetet is átépítette.

Békésen sem volt minden könnyű, és előítélet is létezett. Mégis láttam egy másik lehetőséget: Krisztusban a közös mi erősebb lehet a roma és nem roma közötti választóvonalnál. Senkinek sem kell letagadnia a származását, de egyikünk származása sem jogosít fel fölényre, és egyikünkét sem lehet szégyenbélyeggé tenni.

A tizenegy éves könyvtáros

Tízévesen találkoztam Jézussal, és attól kezdve tele voltam tenni akarással. Ha láttam valamit, amire szükség volt, nekifogtam, akkor is, ha senki nem bízott meg vele. Tizenegy-tizenkét évesen összegyűjtöttem a gyülekezeti tagoknál található kevés keresztény könyvet, és könyvtárat szerveztem. Tizenöt évesen már fiatalokat vezettem a gyülekezetben, és hetente elmentünk idős emberekhez segíteni. Takarítottunk, rendbe tettük az udvart, télen havat lapátoltunk, és elvégeztük azt, amihez nekik már nem volt erejük. Én voltam a legfiatalabb, mégis hallgattak rám. Akkor ezt természetesnek vettem. Ma már látom benne az elhívás korai gyakorlóterét: a hitnek kézzelfoghatóvá kell válnia mások életében.

A feladatokat könnyű volt észrevennem. Az embereket lassabban tanultam meg igazán látni. Sokáig azt gondoltam, a szolgálat elsősorban azt jelenti, hogy megmondjuk, mit kell tenni, majd megszervezzük, hogy meg is történjen. A cigánytelepen tanultam meg, hogy az emberhez nem lehet feladatlistán keresztül megérkezni. Be kell lépni az otthonába, le kell ülni, meg kell hallgatni, és el kell fogadni azt is, amit ő tesz elénk.

Tej, keksz és egy eltört ágy

1984-ben a nővérem, Márta munkába állt, ezért megkérdezte tőlem, átvenném-e tőle a telepi gyermekfoglalkozást. Tizennyolc éves voltam. Egyik héten reggel hattól este hatig dolgoztam, a következő héten pedig nem volt műszakom. A szabad hetemet a „Párizsi” telepen töltöttem. Két korcsoporttal foglalkoztunk; volt, hogy húsz-harminc gyermek gyűlt össze. Napközben a szülőket látogattam, és lassan szinte minden család ajtaja megnyílt előttem.

Ebben a munkában Czinanó Éva is mellettünk állt. A telepen élt, már a nővéremmel együtt szolgált, majd velem is tovább vitte a gyermekfoglalkozásokat. Ismerte a családokat, otthonosan mozgott a közösségben, és hűségesen segített abban, hogy a gyermekekhez

és rajtuk keresztül a szülőkhöz is eljussunk. A kezdet története nélküle nem lenne teljes.

Tizennyolc évesen azt hittem, sok mindent kell megtanítanom nekik. Bibliai alapigazságokat, rendet, felelősséget, az élethez szükséges szokásokat. Ebben volt igazság, de volt benne fiatalos magabiztosság is. Később megértettem, milyen könnyű összekeverni az evangéliumot a saját kulturális mintáinkkal. Miközben tanítani akartam, engem is tanítottak: vendégszeretetre, nagylelkűségre és arra, hogy a kevésből adott ajándék súlya sokszor nagyobb, mint a fölöslegből adotté.

Abban az időben sokat fájt a gyomrom, fekélyem is volt. A családok tejet készítettek nekem, hogy legyen mit innom, a gyermekeknek pedig kekszet vettek. Nem voltak gazdag emberek, mégis elhalmoztak azzal, amijük volt. Én mentem oda szolgálni, és ők gondoskodtak rólam. A misszió ekkor kezdett számomra kölcsönössé válni. Már nem volt olyan egyszerű a képlet, hogy én adok, ők pedig kapnak. Mindannyian adtunk, és mindannyian kaptunk.

A nagyobb gyermekek között ott volt Farkas Kati. Szépen énekelt, gitározott, és átvette tőlem azt, amihez nekem kevesebb ajándékom volt. Segített a zenében, a rendtartásban és a gyermekek mellett. Akkor még nem tudtam, hogy Isten benne nemcsak munkatársat, hanem egész életre szóló társat készített mellém.

A csoportban volt egy különösen eleven fiú is: Surman László. Egyszer addig ugrált az ágyamon, amíg az összetört alatta. Akkor aligha láttam benne a jövő kutatóját. Évtizedekkel később mégis ő ült velem szemben, ő kérdezett az életutamról, és ő írta meg az Országos Cigánymisszió történetét feldolgozó szakdolgozatát. Egy eltört ágy önmagában csak bosszúság. Egy megváltozott élet azonban megmutatja, miért érdemes kitartani.

Nem minden gyermek útja lett egyenes. Nem minden mag kelt ki úgy, ahogy reméltem, és nem minden kapcsolat maradt sértetlen. De amikor Surmanra nézek, újra eszembe jut: a szolgálat

gyümölcsét nem mindig akkor látjuk, amikor vetünk. Van, hogy évtizedek múlva ül le velünk szemben az, akiben egykor csak a rendetlen gyermeket láttuk, és a kérdéseivel segít megérteni a saját történetünket.

A társam az úton

A telepi gyermekfoglalkozásban ismertem meg közelebbről Farkas Katalint, akit legtöbben Katikának szólítanak. Kislánykora óta tiszta lélekkel szereti Istent, és mindig kész arra, hogy ott szolgáljon, ahol szükség van rá. Már akkor sem a láthatóságot kereste. Énekelt, gitározott, segített a gyermekek között, és természetes egyszerűséggel tette azt, amit Isten rábízott.

Különös ajándéka a dicsőítés. Vannak, akik szépen énekelnek, és vannak, akiknek az énekében valami megnyitja a szívet Isten jelenléte előtt. Amikor Katika énekel, számomra megnyílik a menny. Nem előadást hallok, hanem imádságot.

1989-ben lett a feleségem, és azóta is hű segítőtársam. Isten öt gyermekkel ajándékozta meg a házasságunkat, és eddig már öt unokát is kaptunk Tőle. Katika számára az Úr után mindig a család állt az első helyen. Ez a hűség nem a szolgálat mellett létezett, hanem maga is szolgálat volt.

A könyv lapjain sok út, találkozás és döntés kapcsolódik az én nevemhez. Ha azonban csak az én lépteim látszanának, nem mondanánk el az igazat. Katika mindvégig mellettem állt: szeretetével, imádságával, szolgálatkészségével és a dicsőítés ajándékával. Hálás vagyok érte Istennek. Nemcsak feleséget adott benne, hanem társat az elhívásban, édesanyát a gyermekeinknek és nagymamát az unokáinknak.

Nem esetek, hanem emberek

Találkoztam velük. Horváth nénivel a vasaló mellett. A Rácz és a Farkas családdal a gyülekezetben. A telepi szülőkkel az otthonaikban. A gyermekekkel a kicsik és a nagyok csoportjában. Katival a gitár mellett. Surmannal az eltört ágy és később a bekapcsolt hangfelvevő mellett. Egyikük sem illusztráció egy missziós előadáshoz. Emberek, akik nélkül nem ugyanaz az ember lennék, és akik nélkül ez a könyv sem születhetne meg.

Mielőtt országos megbízást kaptam volna, Isten kapcsolatokat adott. Mielőtt stratégiát fogalmaztam volna, leültetett konyhákban és egyszerű szobákban. Mielőtt szervezetet építettem volna, megmutatta a vasalót, a tejespoharat, a kekszet, a gitárt és az eltört ágyat. A cigánymisszió nem 1996-ban kezdődött számomra. Akkor kapott országos formát. Valójában sokkal korábban elkezdődött: amikor már nem mentem el emberek mellett, hanem megálltam, beléptem, és velük maradtam.

Békésen tanultam meg, hogy a misszióból akkor lesz küldetés, amikor kapcsolat lesz belőle. Később Uszka egy egész település történetén keresztül mutatta meg ugyanezt. De az út alapját ezek az első találkozások rakták le bennem. Arcok. Nevek. Ajtók. Történetek. Találkoztam velük, és rajtuk keresztül Isten engem is megváltoztatott.

4. Uszka – ahol az út valósággá lett

Egy asszony hazatért, egy evangélista elindult, és a tűz faluról falura terjedt

> *„Menj ki az utakra és a sövényekhez, és kényszeríts bejőni mindenkit, hogy megteljék az én házam.”— Lukács 14,23*

Nem voltam ott az első napon

Uszka történetét nem úgy írom, mint aki az első napoktól ott állt. Amikor a kezdetek történtek, gyermek voltam Békésen. Amit erről az időszakról elmondhatok, visszaemlékezésekből, kutatásokból és annak a szolgálatnak a gyümölcseiből ismerem, amely később Békést is elérte. Fontos ezt kimondanom, mert a misszió történetét nem szabad szép legendává alakítani. A hitnek nincs szüksége kitalált részletekre. A valóság önmagában is elég erős.

Mégis része ez az én történetemnek. Uszka megmutatta, hogy egy félreesőnek tartott falu Isten kezében kiindulópont lehet. Amit ott a hetvenes évek elején Isten elkezdett, faluról falura haladt, és évtizedekre nyomot hagyott a magyarországi cigány pünkösdi mozgalomban. Nem egy intézmény központjából indult, hanem otthonokból, személyes beszélgetésekből, imádságból és olyan emberek engedelmességéből, akiket mások alig vettek észre.

Egy asszony hazahozta, amit kapott

A kezdeteknél egy uszkai cigány asszony, Jósa Gizella áll. Németországban élt, majd 1970–1971 táján hazatért a falujába. Nem rendezvényt szervezett. Asszonyokkal beszélgetett a hitéről, énekelt, történeteket mondott, a gyermekeknek édességet, a felnőtteknek szappant és törölközőt vitt. Egyszerű dolgok voltak ezek, mégis üzenetet hordoztak: látlak benneteket, és amit én kaptam Istentől, azt nem akarom megtartani magamnak.

A visszaemlékezések nem minden részletben egyeznek arról, hogyan kapcsolódott az ő szolgálata a később kibontakozó gyülekezethez. Az egyik hagyomány szerint ő jelezte Kopasz Jenőnek, hogy Uszkán szükség van lelki munkára; más elbeszélések óvatosabban fogalmaznak. Azt azonban a források együtt mutatják, hogy az első magok már el voltak vetve, mire az evangélista megérkezett. Isten munkája sokszor előbb kezdődik, mint ahogy egy ismert vezető színre lép.

Ez a részlet számomra különösen fontos. A nagy történetek elbeszélésekor könnyű csak a prédikáló férfiak nevét megőrizni, miközben elfelejtjük az asszonyokat, akik beszélgettek, énekeltek, gondoztak és ajtókat nyitottak. Uszka történetében egy cigány asszony nem a misszió célpontja volt, hanem annak egyik első hordozója.

Kopasz Jenő a sövények mellett

Kopasz Jenő hosszú utat járt be, mielőtt Uszkára érkezett. Református környezetből indult, tizenkilenc évesen tért meg, majd a Betánia-közösséghez kapcsolódott. Az ötvenes években nyíltan hordta a Bibliáját, és hite miatt feleségével együtt munkahelyi megtorlást is elszenvedett. Később elfogadta a felnőttkori bemerítést; 1966-ban Nyíregyházán merítkezett be, és a baptistákhoz csatlakozott. Nem volt teológiai diplomája, de volt benne valami, amit oklevéllel nem lehet megszerezni: belső kényszer arra, hogy elmenjen az emberekhez.

1972-ben a Szent Szellemmel való betöltekezés új lendületet adott a szolgálatának. Az év őszén Kölcséről egy cigány gyülekezeti tag hívására teherautóval jutott el Túrricsére. A Jókai utcai ház megtelt emberekkel, és az első összejövetelen sokan döntöttek Jézus mellett. Később egy idős asszony hívta Uszkára. Onnan a mozgalom Tiszabecs és más környékbeli települések felé terjedt.

Kopasz Jenő nem várta, hogy az emberek eljussanak a templomig. Kiment az utcára, megállt az árokparton, leült a házaknál. Hétköznapi dolgokról kezdett beszélni, azután elmondta, amit Jézusról tudott. Ha valaki hiányzott az összejövetelről, megkereste. Estéről estére másik faluba ment, vasárnap pedig sokan Uszkán gyűltek össze. Szó szerint komolyan vette a hívást: ki kell menni az utakra és a sövényekhez.

Nem felekezeti területet akart foglalni. Bár egyházi kötődései változtak, az evangéliumot nem zárta be felekezeti határok közé. Testvérnek tekintette azt, aki Krisztust követte, és oda ment, ahol nyitott ajtót talált. 1975-ben a Szabadkeresztyén Gyülekezethez csatlakozott; egy ideig kis üzlete mellett végezte a missziót, 1989-től pedig teljes időben szolgált. 1992-ben halt meg, de az általa járt utak nem néptelenedtek el.

Házakból lett gyülekezet

Az első közösségek házaknál gyűltek össze, néhol három-négy évig is így éltek. Nem a saját épület tette őket gyülekezetté, hanem az Ige, az imádság, a megtérés és az egymásért vállalt felelősség. A munka kezdetben gyanakvást, sőt fenyegetést is kiváltott. Olyan férfiak azonban, mint Mursa Miklós és Kóczé József, később maguk is a közösséghez csatlakoztak és felelősséget vállaltak.

Az első megtérők bemerítése 1972-ben, a nyírbátori baptista gyülekezetben történt. Nem minden lelkipásztor vállalta szívesen az akkor még hivatalos kereteken kívül növekvő misszió gyümölcseit; végül Asztalos Imre merítette be az első csoportot. Ez a feszültség újra és újra megjelenik az ébredések történetében. Az intézmény

rendet és védelmet adhat, a frissen fakadó élet viszont ritkán igazodik azonnal minden megszokott formához. Nem kell választanunk közöttük. Olyan egyházra van szükség, amely felismeri az életet, majd felelősen segíti annak növekedését.

Uszkáról a szolgálat Méhtelek, Tiszabecs, Tuzsér, Fényeslitke, Bagamér, Nagyvarsány és más települések felé haladt. A későbbi évtizedekben nem minden közösség maradt egységes vagy működő; voltak szakadások és bezáródások is. Ezt sem szabad elhallgatni. Az ébredés nem teszi fölöslegessé a tanítást, a jellemformálást és az egészséges vezetést. A tűz fellobbanása ajándék, de a tűzhely őrzése hosszú engedelmességet kíván.

Amikor Uszka elérte Békést

Uszka számomra azért sem távoli történet, mert a hullámai Békésig értek. 1976–1977-ben a békési pünkösdi testvérek kapcsolatba kerültek a Szabadkeresztyén Gyülekezettel és Kopasz Jenő szolgálatával. 1977-ben mintegy húsz ember merítkezett be Békésen az uszkai misszió hatására. Az együttműködés 1978-ban véget ért, de a gyümölcs nem tűnt el vele. Békésen tovább élt a helyi szolgálat, és egyre több roma család kapcsolódott a gyülekezethez.

Gyermekként én ennek a következményeit láttam: új arcokat az istentiszteleten, cigány családokat az énekkarban, a telepre kijáró szolgálókat, majd később a saját előttem megnyíló ajtókat. Nem mondhatom, hogy jelen voltam az uszkai kezdetnél. Azt azonban elmondhatom, hogy annak gyümölcse az én lelki otthonomat is alakította. Egy kelet-magyarországi falu ébredése úgy ért el hozzám, hogy előbb mások indultak útnak, és engedték, hogy a megszokott közösségi rendjük megváltozzon.

A peremből kiindulópont

Uszka legmélyebb üzenete nem az, hogy minden szolgálatnak ugyanazt a történetet kell megismételnie. Hanem az, hogy Isten ott is forrást fakaszthat, ahol mi csak hiányt látunk. A cigány emberek nem pusztán hallgatói voltak az evangéliumnak. Házat nyitottak, másokat hívtak, bizonyságot tettek, vezettek és továbbadták, amit kaptak. A misszió akkor vált mozgalommá, amikor a megszólított emberek maguk is küldöttekké lettek.

Későbbi szolgálatomban újra és újra ehhez a felismeréshez tértem vissza. Nem elég programokat vinni a cigánytelepekre. Fel kell ismerni azokat, akiket Isten már ott készít: az asszonyt, aki beszélget és énekel; a családot, amely megnyitja a házát; a férfit, aki tegnap még ellenezte a közösséget, ma pedig felelősséget vállal; a fiatal embert, akiben még senki nem lát vezetőt. A források a cigánytelepeken vannak.

Ezért számomra Uszka nem emlékmű, hanem iránytű. Arra mutat, hogy az egyháznak nem a távolból kell megoldania mások életét. Közel kell mennie, jelen kell lennie, és bizalmat kell adnia azoknak, akik között Isten már munkálkodik. A romák nem az Egyház peremén vannak, hanem annak szívében. Amikor ezt komolyan vesszük, a misszió nem róluk szóló tevékenység lesz, hanem velük együtt bejárt út.

Uszkán az út valósággá lett: egy asszony hazatért, egy evangélista elindult, házak nyíltak meg, emberek merítkeztek be, majd újabb falvakban gyulladt fény. A következő kérdés már nem az volt, elérhetők-e a cigány emberek. Hanem az, felismerjük-e bennük azokat, akiken keresztül Isten másokat is el akar érni.

5. A források a cigánytelepeken vannak

Nem a hiány az utolsó szó, hanem az, amit Isten elrejtett a száraz föld mélyén

Sok éve mondom ezt a mondatot: a források a cigánytelepeken vannak. Először kijelentés volt. Később egyre inkább látássá, majd stratégiává vált. Ma pedig úgy érzem, ez a mondat nemcsak azt foglalja össze, amit eddig láttam, hanem azt is, amerre a következő években mennünk kell.

Fontos azonban tisztán érteni: a forrás nem a szegénység, nem egy etnikai kultúra, és nem valamelyik szolgálati módszer. A forrás Isten. Jeremiás élő vizek forrásának nevezi Őt, Jézus pedig azt mondja, hogy aki hisz benne, annak belsejéből élő víz folyamai ömlenek. A csoda éppen ez: az egyetlen Forrás emberek belsejében folyamokká válik.

> *„Aki hisz énbennem… annak belsejéből élő víz folyamai ömlenek.”* — ***János 7,38***

Nem néhány csepp. Folyamok. Nem csupán annyi, hogy a hívő ember maga túlélje a szárazságot, hanem annyi, hogy körülötte is élet fakadjon. Ezért mondom többes számban: források. Mert ahol egy cigány férfi vagy asszony Krisztusban új életet kap, ott nemcsak egy ember menekül meg. Ott egy családban megváltozhat a jövő iránya. Ahol egy kis közösség megtelik Szent Szellemmel és szeretettel, ott egy utca légköre változhat meg. Ahol egy helyi vezető felelősséget vállal, ott új tanítványok és új közösségek születhetnek.

A száraz föld első látásra semmit nem ígér. Repedezett. Kemény. Az ember hajlamos továbbmenni, mert úgy érzi, itt már nincs mit keresni. Isten azonban azt mondja Ézsaiáson keresztül: folyókat

fakasztok a kopár hegyeken, forrásokat a völgyek mélyén, a pusztát tóvá, a száraz földet vizek forrásává teszem. Vagyis Ő nemcsak vizet visz be kívülről; forrást fakaszt belülről.

Ez a különbség alapvető. Amit folyamatosan kívülről kell fenntartani, az költséges és törékeny. Működik, amíg érkezik a pénz, a szakember, a program és a külső energia; ha ezek elfogynak, leáll. A forrás belülről táplál. Támogatásra, képzésre, kapcsolatokra és erőforrásokra szükség van, de azért, hogy a helyi élet felszabaduljon, ne azért, hogy bármi átvegye a helyét.

Ezért egy sokszorozódó mozgalmat szeretnék építeni, nem kívülről fenntartott intézményt. Helyi tanítványok nevelnek benne új tanítványokat, helyi vezetők emelnek fel új vezetőket, a házi közösségek pedig újabb közösségek bölcsőivé válnak. Nemzetközi barátokra és támogatókra is szükségünk van: olyan útitársakra, akik mellénk állnak, megerősítenek, és segítenek eljutni az érettségre.

A korai eső a Siralom völgyében

2018 őszén, amikor Kecskeméten újra az ébredésről beszéltem, különös időszak volt mögöttem. Tíz hónapot töltöttem Erdélyben, hogy felfrissüljek, feltöltődjek és csendben újra Isten elé álljak. Nem kaptam teljesen új üzenetet. Inkább megerősödött bennem mindaz, amit évek óta hirdettem: Isten nem mondott le a cigányságról, és amit elkezdett, azt nem fogja félbehagyni.

Hazatérve azonban nem ünneplés várt. Nyílt ellenállással találkoztam. Voltak, akik azt akarták, hogy számoljam fel, amit addig építettünk, vonjam vissza a kihirdetett ígéreteket, és mondjam ki: tévedtem, mindez nem Istentől volt. Fájdalmas idő volt. Mégis ott értettem meg újra, hogy az ígéret beteljesedése előtt sokszor maga az ígéret kerül próbára. Nemcsak az a kérdés, mit hallottunk Istentől, hanem az is, hűségesek maradunk-e, amikor még semmi nem igazolja látványosan, amit hallottunk.

Ebben az időben európai pünkösdi vezetőkkel és a spanyolországi roma mozgalom szolgálóival is találkoztam. Más országokból ugyanaz a hír érkezett: Isten roma férfiakat és nőket hív, gyülekezeteket ébreszt, vezetőket emel fel, és egy olyan folyamat bontakozik ki, amely nem fér bele egyetlen nemzet vagy felekezet kereteibe. Számomra nem elsősorban a számok voltak fontosak, hanem a megerősítés: amit mi Magyarországon csak első cseppeknek láttunk, annak Európa más részein már erősebb hullámai jelentek meg.

> *„Átmenvén a Siralom völgyén, forrássá teszik azt; bizony áldással borítja el korai eső.”— Zsoltárok 84,7*

Kecskeméten ez az ige egyszerre lett térkép és ígéret. Láttam cigánytelepeket Magyarországon, Erdélyben, Ukrajnában, a Balkánon és Szlovákiában. Láttam helyeket, ahol a nyomorúság, a megvetettség, a kirekesztés, az erőszak és a fájdalom valóban összesűrűsödött. Nem akarom ezt megszépíteni. A Siralom völgye valódi könnyeket jelent. Az ige azonban nem azt mondja, hogy ott kell maradnunk. Azt mondja: átmennek rajta, és közben forrássá teszik.

Átmenni annyi, mint nem letagadni a velünk történt igazságtalanságot, és nem magunkra venni mások bűnének felelősségét, mégsem engedni, hogy a seb mondja ki rólunk az utolsó szót. Szembenézünk a valósággal, megvalljuk a saját bűneinket, elengedjük a hazugságot és az önpusztítást, majd Krisztusban új nevet és új irányt fogadunk el. Már nem a szerencsétlen, félretolt ember vagyok. Krisztus vére által Isten gyermeke, örökös és küldött vagyok.

A korai eső képe azért érintett meg, mert nem a földet szétverő viharról beszél. Az első eső meglágyítja a megkeményedett talajt, hogy a mag kicsírázhasson és gyökeret eresszen. Így kezdődik az ébredés is. Nem azzal, hogy mások fölött ítéletet hirdetünk, hanem azzal, hogy mi magunk kiállunk Isten esőjére. Engedjük, hogy

meglágyítsa a szívünket, kimossa belőlünk a keserűséget, a csalódást, a hitetlenséget és a sértettséget.

Nekünk van szükségünk legelőször megújulásra. Nekünk, akik szolgálunk. Nekünk, akik sokszor adtunk, miközben felénk senki nem szolgált. Nekünk, akik elfáradtunk, megkeményedtünk, és talán már csak a kötelesség vitt előre. A korai eső nemcsak megvigasztal, hanem tanít, nevel és felkészít. Alkalmassá teszi a szívet arra, hogy a belénk vetett Ige ne maradjon mag, hanem gyümölcsöt teremjen.

Amikor ez megtörténik, Krisztus jelenléte fakad fel azokban, akik hisznek. Házak nyílnak meg, házi gyülekezetek születnek, családokban új beszéd és új légkör jelenik meg. Ahol eddig a sírás hangja uralkodott, lassan a dicsőítés kap helyet. A siralom völgyében ugyanaz marad a valóság, de megjelenik benne Isten jelenléte, és új irányt ad.

Aznap Kecskeméten ezt mondtam a megfáradt szolgálóknak: ne rejtőzz el, állj ki az esőre. Ma is ezt mondom. Ne a tegnapi erődből próbáld fenntartani azt, amit csak Isten tud életben tartani. Állj oda újra elé. A forrás először bennünk fakad fel, és csak azután kezd folyni mások felé.

Sokszor éppen az akadályozza a forrás feltörését, hogy repedezett kutakhoz ragaszkodunk. Lehet ilyen kút egy régi siker, egy élet fölé nőtt szervezeti forma, egy átvett módszer vagy olyan vezetői rendszer, amelyben minden egyetlen emberhez fut be. Hálát adhatunk a múltért, de a tegnapi manna nem táplál ma, és a tegnapi forrásélmény sem helyettesíti a mai engedelmességet. Isten most is szól; lehet, hogy ugyanahhoz a kősziklához vezet, de most másképpen kell közelednünk hozzá.

> *„Szóljatok a kősziklának… és az vizet ad.”* — ***4Mózes 20,8 nyomán***

Mózes korábban megütötte a sziklát, és víz fakadt. Most azonban Isten azt mondta: szólj hozzá. Ez nekem erős figyelmeztetés. Nem

minden tegnapi eszköz engedelmes ma is. Lehet, hogy tegnap az erőfeszítésen, a szervezésen és a kemény munkán volt a hangsúly, ma pedig Isten arra hív, hogy halljuk meg a szavát, és szóljunk ahhoz, amiben Ő már elrejtette a vizet. Ne verjük tovább az embereket, ne kényszerítsük ki belőlük azt, amit csak a Szent Szellem tud felszabadítani. Szóljunk hitben. Hirdessük Krisztust. Nevezzük nevén azt, amit Isten beléjük helyezett.

Amikor azt mondom, hogy a források a cigánytelepeken vannak, más kérdésekkel kell megérkeznünk. Nemcsak azt kérdezzük, mit kell megjavítani, hanem azt is: mit tett ide Isten? Kit készített már elő? Hol van a békesség embere? Ki nyitja meg a házát, ki hordoz imádságot, ki tud összegyűjteni két-három embert? Ki hűséges a kicsiben, és kire lehet majd egy egész település lelki gondozását rábízni?

A forrás felismerése tiszteletet kíván. Lenézéssel nem szabadítunk fel embereket. Vezető sem nő fel ott, ahol soha nem kap valódi felelősséget; szövetség sem születik, ha minden kapcsolat mögött rejtett irányítási vágy marad. A víz lefelé folyik, és a kegyelem is az alázat útját választja.

Ezért a következő szakaszban az egyik legfontosabb feladat az edénygyűjtés. Elizeus történetében az özvegynek szinte semmije nem maradt, csak egy korsócska olaj. A próféta mégsem azt kérdezte először, mi hiányzik, hanem azt: mi van a házadban? Azután üres edényeket kellett gyűjteni. Nem keveset. Amíg volt üres edény, folyt az olaj.

Ez a kép évek óta nem enged el. A ház lehet szegényes. A készlet látszólag jelentéktelen. A külső körülmények azt mondhatják: itt már semmi nincs. Isten azonban a megmaradt olajra néz, és edényeket kér. Azért kell összegyűjtenünk az embereket, a kicsi közösségeket, a helyi vezetőket, a gyülekezeteket és a szolgálatokat, hogy legyen hová folynia annak, amit Isten ki akar árasztani – nem azért, hogy mindet egyetlen ember tulajdonává tegyük.

A cigányok mindenütt otthon vannak Európában. Ami emberileg a szétszórtság története, az Isten kezében missziós hálózattá válhat. Kapcsolatok vannak országok, nyelvek és kultúrák között. Ha ezekben a közösségekben Krisztus tanítványai születnek, ha a vezetők szövetségbe kapcsolódnak, ha a sokszorozódás nem jelszó, hanem mindennapi gyakorlat lesz, akkor a forrásokból folyók lesznek, a folyók pedig átlépik a telepek, városok és országhatárok vonalát.

Teljes szívemből hiszem: az ébredés nem távoli nap, amelyre tétlenül várunk. Ott kezdődik, ahol valaki meghallja Jézus szavát és engedelmeskedik; ahol ketten-hárman összegyűlnek, egy üres edényt Isten elé tesznek, és egy vezető másokat emel fel ahelyett, hogy magának gyűjtene. A repedezett kutak mellől visszatérünk az élő vizek Forrásához.

A források a cigánytelepeken vannak. De nem azért, hogy ott maradjanak. Azért, hogy élő víz induljon Európa felé.

6. Ne ássatok repedezett kutakat

Amit Isten egyszer ránk bízott, azt is vissza kell tudnunk adni neki

> *„Elhagytak engem, az élő vizek forrását, hogy kutakat ássanak maguknak; repedezett falú kutakat, amelyek nem tartják a vizet.”— Jeremiás 2,13*

Könnyű mások repedezett kútjait észrevenni. Könnyű megmondani, melyik gyülekezeti forma merevedett meg, melyik intézmény veszítette el az eredeti küldetését, melyik vezető ragaszkodik túlságosan a saját módszereihez. Sokkal nehezebb felismerni azt a kutat, amelyet mi magunk ástunk. Különösen akkor, ha valamikor valóban Isten adott hozzá hitet, embereket és lehetőséget.

Jeremiás nem azt mondja, hogy a vízgyűjtő önmagában gonosz. A baj az, hogy Isten népe elhagyta az élő Forrást, és helyette a saját kezével készített tárolóban bízott. A kút eszközből forrássá lépett elő. Az ember pedig észre sem vette, hogy amit olyan nagy erővel tölt, az közben alul elfolyatja a vizet.

Ezt a fejezetet nem írhatom úgy, mintha én mindig a Forrás mellett álltam volna, mások pedig csak kutakat ástak. Voltak időszakok, amikor én is összetévesztettem azt, amit Isten adott, magával Istennel. Voltak jó kezdeményezéseink, amelyek valódi gyümölcsöt teremtek, mégis eljött az idő, amikor el kellett engednünk őket. És volt, amit nem engedtem el időben.

Amikor a régi forma már nem tartotta meg az életet

1989 őszén kerültem Paksra lelkipásztornak. Huszonhét fős, főként idősebb emberekből álló gyülekezetet vettem át. A közösség hosszú ideje nem látott bemerítést, és a környezet inkább a tiltásokat érzékelte belőlünk: hova nem lehet menni, mit nem szabad tenni, kikkel nem illik kapcsolatot tartani. A hitet védeni akartuk, de közben falak is épültek köré.

Az előttem járókat ezzel nem akarom megítélni. Ők is abból adtak, amit ismertek, és sok mindent hűségesen megőriztek. Akkor mégis megértettem: ha a gyülekezet csak önmagát őrzi, lassan elfelejti, miért van a világban. A tisztaság nem azonos az elzárkózással. Jézus elválasztott bennünket a bűntől, de közel küldött a bűnös emberhez.

Az 1990-es évek elején ezért alapítottuk meg a Mégis van Remény Egyesületet. Civil keretet adott ahhoz, hogy kimenjünk az utcára, fiatalokat és gyermekeket érjünk el, közösségi programokat szervezzünk, és olyan emberekhez is közel kerüljünk, akik egy imaház ajtaján soha nem léptek volna be. Akkor ez a forma új edény volt. Segítette az életet. Megnyitotta azt, ami addig zárva maradt.

Pakson növekedés indult. Új emberek tértek meg és merítkeztek be, a közösség megmozdult. Mégis, a legsikeresebbnek látszó időszakban azt éreztük, hogy tovább kell mennünk. Ekkor tanultam meg először: a gyümölcs nem mindig azt jelenti, hogy maradnunk kell. Néha éppen a csúcson kér Isten elengedést, mert a siker is lehet olyan hely, ahol észrevétlenül berendezkedünk.

A Zsinóros nagy álma

Évekkel később Békésen egy újabb, sokkal nagyobb álom kapott formát. Fiatalok számára szerettünk volna alkohol-, drog- és füstmentes helyet létrehozni. Először csak egy keresztény könyvesboltban gondolkodtunk, egy kicsi kávézósarokkal. Amikor ez a lehetőség nem nyílt meg, tudomást szereztem a város egykori zsinagógájának üresen álló épületéről. Egyetlen rövid tárgyalás után megegyeztünk a bérléséről. Így nyílt meg 2004-ben a Zsinóros Közösségi Ház.

A névben benne volt az álmunk: összekötni embereket. Az épület megtelt élettel. Étterem működött benne, naponta száz-százötven adag étellel, pizzériát és kávézót nyitottunk. Munkaerő-fejlesztő és közvetítő iroda, utcai szociális munka, közösségi pszichiátriai gondozás, gitárklub, kiállítások, koncertek, vitafórumok és gyermekprogramok kaptak benne helyet. Női programokat is indítottunk, amelyek képzést és munkába állási lehetőséget adtak. Később több céggel együttműködve bővítettük a képzést, a munkahelyteremtést és az elhelyezkedés támogatását. Harmincöt-negyven főállású munkatárs dolgozott velünk. Ott indult el nyolc emberrel a Kegyelem Gyülekezet is.

Nem akarom a későbbi bukás miatt kisebbíteni azt, ami ott valóban jó volt. Emberek kaptak munkát, segítséget, közösséget és reménységet. Fiatalok számára megnyílt egy tiszta hely. Művészek bemutatkozhattak. Egy új gyülekezet született. A Zsinóros nem tévedésként kezdődött, és a vége sem teszi semmissé minden gyümölcsét.

Mégis repedés keletkezett rajta. Egy nagyobb pályázat végső elszámolási határidejét másként értelmeztük, mint a kezelő hatóság. A programot megvalósítottuk, a költségeket kifizettük, de mintegy tizenkét-tizenhárom millió forint utófinanszírozását nem kaptuk meg. Kölcsönöket vettünk fel, hogy teljesítsük a kötelezettségeinket. Egy ideig még fizettük a munkabéreket, de a

járulékok, a bérleti díj és más tartozások felhalmozódtak. Az egyesület és a működtető társaság végelszámolásba került.

Elvitték az utolsó kanalat

A mondat, amely abból az időből bennem maradt, szó szerint igaz volt: elvitték az utolsó kanalat. Elárverezték az autókat, a pizzafutár motorokat, az irodai és konyhai eszközöket. 2008 novemberében ki kellett költöznünk az épületből, 2009-re pedig megszűnt a szervezet addigi formája. A saját lakásunkat is súlyos jelzálog terhelte, ezért attól féltünk, azt is elveszíthetjük.

Nemcsak egy intézmény omlott össze. Velem együtt a családom is hordozta a következményeket. Lyukas cipőben jártam. Előfordult, hogy az anyósom a nyugdíjából töltötte fel a hűtőnket. Kölcsönöket kellett visszafizetnünk, miközben újabb kölcsönt már alig adott valaki. Kívülről sokak szemében én lettem a nagy álmodó, aki túl nagyot akart, és csődöt hagyott maga után. Akkor úgy éreztem: egy lyukas két fillért sem adnának értem.

Ezt a történetet nem mondhatom el úgy, hogy minden felelősséget a hatóságra vagy a körülményekre teszek. Mi értelmeztük rosszul a határidőt. Mi vállaltuk tovább a működést kölcsönökből. Én voltam a vezető, ezért az én felelősségem is volt, hogy a hit mellé megfelelő pénzügyi, jogi és ellenőrzési rend kerüljön. A jó szándék nem teszi fölöslegessé a pontos elszámolást. A hit nem helyettesíti a bölcs gazdálkodást.

A repedés azonban nemcsak az elszámolásban volt. Bennem is ott volt. Másfél éven át ragaszkodtam az egyesülethez és mindahhoz, amit felépítettünk. Azt mondtam magamban: ezt Istentől kaptam, tehát nem engedhetem elveszni. Újabb kölcsönökkel próbáltam időt nyerni. Néha kaptunk néhány hónapnyi levegőt, de a helyzet nem gyógyult meg.

Ma már látom, milyen megtévesztő tud lenni ez a mondat: Istentől kaptam. Lehet igaz, mégsem jelenti azt, hogy örökre nekem kell megtartanom. Izsák valóban ígéret volt, Ábrahámnak mégis oltárra

kellett tennie. A szolgálat valóban ajándék, de nem tulajdon. Az intézmény lehet Istentől kapott eszköz, de nem válhat olyan bálvánnyá, amelynek a megmentéséért már a családot, a kapcsolatokat és a tisztánlátást is feláldozzuk.

Hála Istennek, mozsárban

Pakson az egyik első üzenetemben azt mondtam: ha úgy érzed, hogy mozsárba kerültél és összetörnek, mondd azt: „Hála Istennek, mozsárban!” Könnyebb volt ezt prédikálni, mint megélni. A mozsár nem költői kép, amikor a cipőd lyukas, a hűtőd üres, és nem tudod, elveszíted-e az otthonodat. Mégis azt tapasztaltam, hogy Isten a törésben nem elpusztítani akart, hanem megszabadítani attól, amit már nem tudtam magamtól letenni.

Közben nem állhatott meg minden. Jártam Méhkerékre prédikálni, szolgáltam a cigány közösségekben, vezettem a Kegyelem Gyülekezetet, és hetente találkoztam egy fiatal férfiakból álló tanítványi csoporttal. Látták a vergődésemet és a harcaimat. Nem egy győztes vezető gondosan megszerkesztett történetét kapták, hanem egy embert, aki velük együtt imádkozott, miközben maga is kapaszkodott Istenbe.

Később mind a tíz fiatal vezetővé lett. Ez számomra azóta is mély tanulság. A tanítványoknak nemcsak a kijelentéseinket kell látniuk, hanem azt is, hogyan járunk át a kudarcon. Látniuk kell, tudunk-e felelősséget vállalni, tudunk-e bocsánatot kérni, tudunk-e elengedni, és marad-e hitünk akkor is, amikor nincs mivel igazolni magunkat.

Nekem megmaradt ez a két mondat: mégis van remény, mégis van hit. Fogalmam sem volt, hogyan rendeződik majd minden. A reménységem azonban végül nem a Zsinórosban, az egyesületben vagy az emberek rólam alkotott véleményében, hanem Krisztusban maradt.

Amikor odaadtam

Másfél év küzdelem után jutottam el oda, hogy ki tudjam mondani: a Zsinóros Közösségi Ház, az egyesület, a cigánymisszió, a szolgálat és minden, amit felépítettünk, Istené. Nem tudom megtartani, ezért visszaadom neki. Ez nem diadalmas pillanat volt. Inkább annak beismerése, hogy elfogyott az erőm és véget ért a saját mentési tervem.

Visszatekintve úgy emlékszem, hogy az elengedést követő napokban, hetekben nyílt meg előttünk egy új lehetőség: házi segítségnyújtási szolgálatot indíthattunk. Ezer ellátottra kértünk engedélyt, ami akkor szinte elérhetetlen nagyságnak tűnt. A szolgálat 2009-ben elindult, az első évben már több ezer emberhez jutott el, később pedig országos hálózattá nőtt.

Nem akarok ebből egyszerű képletet gyártani: ha valamit elengedsz, Isten néhány héten belül nagyobbat ad. Sok ember hűségesen enged el, mégsem kap azonnal látványos új kezdetet. Számomra azonban ez az eseménysor világos jel lett. A Forrás nem apadt el attól, hogy a régi edény összetört. Sőt akkor váltam szabaddá észrevenni az újat, amikor már nem minden erőmmel a régit próbáltam betömni.

A Segítő Szolgálat sem lett maga a forrás. Az is csak edény. Hatalmas ajándék, emberek ezreinek segítség, sok munkatársnak szolgálati tér, de ugyanúgy vissza kell tudni adni Istennek, mint bármi mást. Minden szervezet repedezett kúttá válhat abban a pillanatban, amikor már a fennmaradása lesz fontosabb, mint az ember, akiért létrejött, vagy amikor saját magát kezdi azonosítani Isten munkájával.

A paternalizmus is repedezett kút

A cigánymisszióban sok jó szándékú kezdeményezés indult abból, hogy mi visszük a tudást, a rendet, a pénzt és a hitet, a cigány embernek pedig hálás befogadóként kell megváltoznia. Ebből program épülhet, forrás ritkán szabadul fel. Ahol felelősséget kellene adni, ott függőség születik.

Én is tanultam ezt az utat. Fiatalon gyakran gyorsabban láttam a feladatot, mint az embert. Könnyebb volt megszervezni valamit, mint kivárni, amíg egy helyi vezető megerősödik, hibázik, tanul és valóban felelősséget vállal. Az intézmény könnyen maga köré gyűjt mindent. A mozgalom viszont kiadja a kezéből, amit kapott, és örül, ha nélküle is élet születik.

Ezért mondom: ne ássatok repedezett kutakat. A módszer nem léphet az engedelmesség helyére, és nem nevezhetjük egységnek, ha mindenki egyetlen központtól függ. A gondoskodásnak fel kell nevelnie a másikat. A hit nem mentség a rendezetlenségre, a bölcsesség pedig nem lehet a félelem másik neve, amely miatt nem merünk új útra lépni.

Tiszteljük a múltat. Adjunk hálát minden emberért, minden megtérésért, minden gyülekezetért és minden intézményért, amelyen keresztül Isten életet adott. De ne próbáljuk a tegnapi vizet mindenáron a tegnapi edényben tartani. A mi biztonságunk nem a kút fala. A mi életünk az élő Forrás.

Nem az a legfontosabb kérdés, hogyan foltozzuk be mindenáron a régi repedéseket, hanem hogy halljuk-e még Istent. Felismerjük-e, amikor ugyanaz a Kőszikla ma más engedelmességet kér? A víz Istentől jön; a szolgának a mai szót kell meghallania.

7. Szólj a kősziklának

Nem a botban van az erő, hanem abban, aki a vizet adja

> *„Mindnyájan ugyanazt a lelki italt itták, mert a lelki kősziklából ittak, amely velük ment. A kőszikla pedig Krisztus volt.”— 1Korinthus 10,4*

A repedezett kút elhagyása csak az út egyik fele. Lehet, hogy felismertük: egy régi forma már nem tartja a vizet. Lehet, hogy nagy fájdalommal elengedtük azt, amit évekig építettünk. De az üresség még nem megújulás. A régi kút mellől vissza kell térnünk az élő Forráshoz. A kérdés nemcsak az, mit kell abbahagynunk, hanem az is: mit mond Isten most?

Mózes történetében kétszer is szomjas nép állt a pusztában, kétszer is ott volt a kőszikla, és kétszer is Isten adott vizet. Kívülről nézve szinte ugyanaz a helyzet ismétlődött meg. Isten utasítása azonban nem volt ugyanaz. Az első alkalommal ezt mondta: üsd meg a kősziklát. A másodiknál pedig ezt: szólj hozzá.

Ebben van a vezetés egyik legnehezebb próbája. Tegnap valamit Isten szavára tettünk, és gyümölcs született belőle. Ma hasonló szükséget látunk, ezért ösztönösen megismételjük ugyanazt. Csakhogy a tegnapi engedelmesség mai engedetlenséggé válhat, ha már nem Isten jelenlegi szavára válaszolunk, csak a saját tapasztalatunkra.

Ugyanaz a szükség, más parancs

Refidimnél a nép vízért perlekedett Mózessel. Isten azt mondta neki, hogy vegye kezébe a botot, amellyel a Nílusra sújtott, menjen a vének előtt a Hóreb sziklájához, és üsse meg azt. Mózes engedelmeskedett, a sziklából pedig víz fakadt. A bot akkor nem az emberi indulat, hanem Isten ítéletének és felhatalmazásának jele volt.

Évekkel később, Kádésben újra nem volt víz. A nép ismét összegyűlt Mózes és Áron ellen. Isten most is azt mondta, hogy Mózes vegye magához a botot, de nem azt parancsolta, hogy használja is. Gyűjtsék össze a közösséget, és a szemük láttára szóljanak a kősziklához. Isten megígérte: a szikla vizet fog adni.

Mózes kezében ott volt az a bot, amelyhez nagy történetek kapcsolódtak. A Nílus vize vérré változott, a tenger megnyílt, korábban a kősziklából is víz fakadt általa. A bot emlékeztetett Isten hatalmára és Mózes felhatalmazására. De most a kezében kellett maradnia. Jelen kellett lennie, mégsem azzal kellett cselekednie.

Ez a kép mélyen megszólít. Lehetnek eszközeink, tapasztalataink, jól működő szervezeteink és bevált programjaink. Nem kell mindet eldobni. A botot Isten sem vetette el. De mindig neki kell megmondania, mikor mire való. Ami a kezünkben van, nem veheti át annak a hangját, aki a kezünkbe adta.

Amikor az indulat emeli fel a botot

Mózes nem szólt a kősziklához. A néphez szólt indulatosan: „Halljátok meg, ti lázadók! Vajon ebből a kősziklából fakasszunk-e nektek vizet?” Azután kétszer ráütött a sziklára. A sok év terhe, a folyamatos zúgolódás és az újabb lázadás egyetlen mozdulatban tört felszínre.

Megértem Mózes fáradtságát. Egy vezető hosszú időn át hordozhat embereket, újra meg újra szembesülhet ugyanazokkal a

panaszokkal, hitetlenséggel és visszalépésekkel. Egyszer csak már nem a küldetéséhez méltó hangon szól. Nem azért, mert megszűnt szeretni Istent, hanem mert elfáradt az emberekben.

Mégsem tehetjük az engedetlenséget elfogadhatóvá azzal, hogy érthető. Isten ezt mondta Mózesnek és Áronnak: nem hittetek bennem, és nem mutattátok meg szentségemet Izráel fiai előtt. A vezető indulata eltakarta Isten jellemét. A nép nem azt látta, hogy a szent és irgalmas Isten vizet ad a szomjazóknak, hanem egy dühös vezetőt látott, aki üt.

Ezért a vezető hangja nem magánügy. Ahogyan beszélünk az emberekkel, azon keresztül valamit Istenről is közvetítünk. Ha megszégyenítünk, megfélemlítünk vagy állandó nyomás alatt tartunk másokat, lehet, hogy engedelmességet kapunk tőlük, de közben hamis képet rajzolunk az Atyáról. Az igazságot ki kell mondani, a bűnt nevén kell nevezni, de az igazság nem ad jogot a megalázásra.

A víz mégis kifakadt

A történet egyik legmegrázóbb mondata az, hogy a víz Mózes engedetlensége ellenére is bőségesen kifakadt. A nép és az állatok ihattak. Kívülről nézve a módszer működött. Mózes ráütött, víz jött. Ha csak az eredményt mérjük, akár azt is mondhatnánk: lám, még mindig van kenet a régi mozdulaton.

Isten azonban világossá tette, hogy a víz nem Mózes módszerének igazolása volt, hanem Isten irgalma a szomjazó nép felé. Ez komoly figyelmeztetés. Lehet eredményünk úgy is, hogy közben nem pontosan engedelmeskedünk. Lehetnek megtérések, növekedhet a létszám, működhet egy program, gyarapodhat egy intézmény, miközben a vezetés szívében vagy módszerében már elindult valami rossz.

A gyümölcs fontos, de önmagában nem igazol mindent. Isten szereti az embereket, ezért néha rajtunk keresztül is megáldja őket, miközben bennünket még fegyelmez és helyreigazít. Az ő hűsége

nem bizonyítja automatikusan a mi tévedhetetlenségünket. A víz megérkezése nem teszi fölöslegessé a kérdést: úgy cselekedtem-e, ahogyan Isten mondta?

A Zsinóros válságában én is ezt tanultam. Amikor a működés megrendült, újabb kölcsönökkel, még több munkával és még nagyobb erőfeszítéssel próbáltam életben tartani. Korábban sokszor éppen a kitartás hozta meg az áttörést, ezért ugyanazt a mozdulatot ismételtem. De eljött a pont, amikor már nem erősebben kellett ütnöm, hanem meg kellett állnom, meghallanom Istent és visszaadnom neki azt, amihez ragaszkodtam.

A kőszikla pedig Krisztus volt

Pál apostol a pusztai történetet Krisztus fényében olvassa: „a kőszikla pedig Krisztus volt”. A Forrás nem egy módszer, nem egy különleges vezető és nem egy nép természetes adottsága. Krisztus a Forrás. Őt ütötték meg értünk, ő hordozta a keresztet, és belőle fakad az élet.

A keresztény olvasatban a kétszer megütött szikla arra is emlékeztet, hogy Krisztus áldozatát nem kell és nem lehet megismételni. Ő egyszer s mindenkorra odaadta magát. Nekünk nem újabb árat kell fizettetnünk az emberekkel azért, amit Jézus már elvégzett. Hirdetnünk kell nekik a kegyelmet, és hitben Krisztushoz kell fordulnunk.

Ezért amikor azt mondom, hogy a források a cigánytelepeken vannak, nem azt állítom, hogy a szegénység, a cigány származás vagy valamely kulturális tulajdonság önmagában életet ad. Azt mondom, hogy Krisztus ott is jelen van, és a benne hívő ember belsejéből élő víz folyamai indulhatnak el. A Forrás egy, de sok emberben fakad fel.

A szolgálatunk nem vízgyártás. Hit, elhívás és kenet nem verhető ki senkiből; szervezeti nyomással sem teremthetjük meg azt, amit csak a Szent Szellem adhat. Megmutathatjuk Krisztust,

hirdethetjük az Igét, imádkozhatunk, taníthatunk és teret adhatunk. A víz azonban tőle jön.

Ne az embereket üssük

A bot nemcsak fizikai ütést jelenthet. Lehet bot a szégyen, a fenyegetés, a folyamatos számonkérés, a címre épülő tekintély vagy az a pénzügyi függés, amelyben valaki csak addig maradhat része a munkának, amíg mindenben egyetért velünk. Lehet bot egy olyan képzés is, amely nem felszabadítja, hanem másolja a vezetőt.

Az ütés gyors eredményt ígér. Az ember engedelmeskedik, mert fél. A csoport mozdul, mert nyomást kap. A helyi vezető végrehajtja a központ döntését, mert nem akarja elveszíteni a támogatást. Kívülről rend van. Belül azonban nem született felelősség, meggyőződés és érettség. Amint eltűnik a bot, megáll minden.

A szó másképpen működik. Megszólít. Igazságot mond. Hitre hív. Nevén nevezi azt, amit Isten elrejtett az emberben. Nem leveszi róla a felelősséget, hanem felébreszti benne. Nem azt mondja: nélkülem semmire sem vagy képes. Azt mondja: Krisztus benned is élhet, a Szent Szellem téged is vezethet, és neked is van küldetésed.

Szólni a kősziklához nem hízelgést jelent. Nem mondhatjuk mindenkinek, hogy vezető, amikor még nem tanult meg szolgálni. Nem nevezhetjük hitnek a felelőtlenséget, és nem hallgathatjuk el a bűnt. De a helyreigazítás célja nem az ember összetörése, hanem Krisztus formálódása benne. Az igazság akkor krisztusi, ha szeretetben hangzik el és élet felé vezet.

A Szent Szellem jelen időben vezet

A Szent Szellem nem módszerellenes. Használhat botot, szervezetet, képzést, intézményt, technikát és pontos akciótervet is. De egyik sem veheti át az ő helyét. Az eszköz akkor marad áldás, ha folyamatosan alárendeljük annak, amit Isten most mond.

Ezért a szolgálat első mozdulata nem a cselekvés, hanem a figyelés. Mózesnek be kellett mennie az Úr jelenlétébe. Nekünk is vissza kell térnünk az Igéhez, az imádsághoz és a közösségi megkülönböztetéshez. A friss vezetés nem hirtelen ötlet és nem ellenőrizhetetlen belső hang. Nem mond ellent az Írásnak, Krisztus jellemének és a Szent Szellem gyümölcseinek.

A tegnapi kijelentést sem kell megtagadni. Isten nem lett más, és az elhívás lényege sem változott. Az evangéliumot hirdetni, tanítványokat nevelni, vezetőket felkészíteni és embereket kiküldeni ma is feladatunk. A kérdés az, milyen formában, milyen sorrendben, kik által és milyen hangsúllyal kell ezt most tennünk.

A Szent Szellem friss vezetése nem divatkeresés, és nem tesz automatikusan rosszá mindent, ami régi, vagy jóvá mindent, ami új. Az Úr diktál, nem a régi siker. Néha ugyanazt kéri, amit tegnap. Máskor megállít: vedd magadhoz a botot, de most ne emeld fel. Szólj.

A szó, amely forrást szabadít fel

Most, amikor újra terhet kaptam a szétszórt roma gyülekezetek összekapcsolására, ezt különösen komolyan kell vennem. A közösségeket nem szoríthatjuk egyforma szervezeti alakra, és a szövetségből sem építhetünk új függőséget. Annak is helye van közöttünk, aki más nyelven fogalmaz, vagy nem a mi megszokott módszerünket követi.

Krisztust kell hirdetnünk. Meg kell hallgatnunk egymást. Fel kell ismernünk, mit bízott Isten az egyik gyülekezetre, és mit a másikra. Van, ahol erős az imádság. Van, ahol gyermekeket érnek el. Van, ahol evangélisták születnek. Másutt pásztori gondoskodás, dicsőítés, képzés vagy társadalmi szolgálat kapott különös kegyelmet. A szövetség nem eltörli ezeket a különbségeket, hanem összekapcsolja őket Krisztusban.

Szavainkkal azt nevezzük meg, amit Isten lát: a nyomoron túl az elhívást, a tegnapi bukáson túl a Krisztusban lehetséges új kezdetet.

Így a segélyezettnek, célcsoportnak vagy problémának nevezett emberben fiút és leányt, tanítványt, vezetőt és küldöttet ismerünk fel.

A szó azonban felelősséget is ad. Ha azt mondom egy fiatalnak, hogy Isten használni akarja, helyet is kell készítenem számára. Ha helyi vezetőt látok valakiben, valódi feladatot kell rábíznom. Ha azt hirdetem, hogy a forrás benne is fel akar fakadni, nem tarthatom örökké magamnál a döntést, a mikrofont és a bizalmat. A kimondott hitet követnie kell az átadott felelősségnek.

Nem a mi vizünk

Mózes legveszélyesebb mondata talán ez volt: „Vajon fakasszunk-e nektek vizet?” Egy pillanatra úgy hangzott, mintha ő és Áron lennének a forrás. A vezetőt a sok felelősség könnyen oda sodorhatja, hogy nélkülözhetetlennek érzi magát. Mintha nélküle nem lenne víz, nem lenne rend, és nem lenne jövő.

Pedig a víz nem a miénk. A látás sem a mi tulajdonunk. Az emberek sem hozzánk tartoznak. Mi szolgák vagyunk, akik meghallják az Úr szavát, majd engedelmesen megteszik, amit mond. A szolgálat nagysága nem abban mérhető, hány ember függ tőlünk, hanem abban, hányan tanultak meg velünk együtt Krisztusból inni.

Mózes történetét azért veszem komolyan, mert egy egész életen át hűséges vezető is elhibázhatja a következő szakasz mozdulatát. Lehet, hogy sok csodát látott, mégis megszokásból vagy indulatból cselekszik. Nekem sem az a legnagyobb veszélyem, hogy semmit nem teszek. Sokkal inkább az, hogy továbbra is nagy erővel teszem azt, amit Isten már nem úgy kér.

Ezért újra és újra meg kell állnom a Kőszikla előtt. Nem az embereket akarom ütni. Nem a tegnapi módszert akarom megismételni. Krisztust akarom hirdetni, és azt tenni, amit a Szent Szellem ma mond. Ő a Forrás. Ő adja a vizet. Nekünk pedig készen kell állnunk, hogy összegyűjtsük az edényeket, amelyek befogadják és továbbviszik az életet.

8. Üres edények, áradó olaj

Az edénygyűjtés nem szervezési technika, hanem felkészülés Isten kiáradására

Az özvegy történetében az olaj nem akkor kezdett folyni, amikor már minden körülmény rendeződött. Az adósság még ott volt. A fenyegetés még valóságos volt. A ház még szegény maradt. De volt egy kérdés: mi van nálad? És volt egy parancs: menj, kérj üres edényeket, ne csak keveset.

Isten gyakran nem azzal kezdi a csodát, amit még meg kell szereznünk, hanem azzal, amit a reménytelenség közepette is megőrzött nálunk. Egy korsócska olajjal. Egy emberrel, aki még imádkozik. Egy házzal, amely még megnyílik. Egy vezetővel, aki még nem keseredett bele. Egy kapcsolattal, amelyet a sok szakadás sem tudott teljesen elszakítani.

A mi feladatunk most az edénygyűjtés. Nem emberek begyűjtése egy új név vagy központ alá, hanem kapcsolatok létrehozása Krisztusban. Olyan szövetségi tér építése, ahol az edények nem versenyeznek egymással, hogy melyikük értékesebb, hanem mindegyik odatartja magát Isten elé. A nagyobb nem szégyeníti meg a kisebbet. A régebbi nem zárja ki az újat. A képzettebb nem uralkodik az egyszerű fölött. Minden edénynek van helye, és minden edényre szükség van.

Az olaj nem a miénk. Nem gyárthatjuk, csak fogadhatjuk. De edényeket gyűjthetünk. Imádkozhatunk. Képezhetünk. Bátoríthatunk. Összekapcsolhatunk. Küldhetünk. Megteremthetjük annak emberi feltételeit, hogy amikor Isten cselekszik, ne folyjon el a földre az, amit közösségek, családok és nemzetek számára készített.

Először nekünk kell megüresednünk

A kecskeméti üzenetben egy fontos pontosítást is kimondtam. Amikor üres edényekről beszélünk, könnyű rögtön azokra gondolni, akik még nem ismerik Krisztust. Pedig az edénygyűjtés velünk kezdődik. A hívőnek is át kell mennie a megüresedésen. Ki kell öntenünk magunkból a sértettséget, a birtoklási vágyat, az önigazolást és azt a kényszert, hogy mindent nekünk kell irányítanunk. Isten nem semmivé akar tenni bennünket; helyet kész bennünk annak, amivel Ő akar megtölteni.

Az edény ezért egyszerre ember és közösség. Ember, aki tanítvánnyá válik. Ház, amely megnyílik. Házi gyülekezet, ahol két-három ember Krisztus nevében együtt marad, tanul, imádkozik és engedelmeskedik. Helyi vezető, aki nemcsak hallgatni akar, hanem felelősséget vállal. Minden ilyen élet és minden ilyen közösség új hely az olaj számára.

Pál a Római levél elején előbb nevezi magát Jézus Krisztus szolgájának, és csak azután apostolnak. Ez a sorrend nem véletlen. A küldetésünk mindig az Úrhoz való viszonyunkból születik. A cím, a tekintély és a megbízatás nem előzheti meg a szolgai szívet. Az embereknek először azt kell látniuk rajtunk, hogy Krisztushoz tartozunk, és szeretetből szolgálunk feléjük.

Az ingyen kapott kegyelmet nem lehet visszafizetni, de a szeretet adósává tesz. Amit kaptunk, nem tarthatjuk meg magunknak. Amíg van ember, aki nem hallotta az örömhírt, vagy fiatal, akiben ott rejtőzik egy vezető, van feladatunk. Az olajat nem magunknak kaptuk. Folynia kell.

Ez fókuszt is követel. Nem indíthatunk el mindent csak azért, mert lehetséges. Nem vállalhatunk olyan terheket, amelyek lassan leveszik a szemünket az első elhívásról: megtalálni az embereket, hirdetni nekik Krisztust, tanítvánnyá tenni, felkészíteni és kiküldeni őket. A Szent Szellem kreatív utakra vezethet, olyan helyekre is, amelyekre magunktól nem gondolnánk. De az út

mindig ugyanoda vezet: az elveszett emberhez és a belőle formálódó küldötthöz.

Ezen a ponton válik a látás gyakorlati akciótervvé. Kapcsolati háló, képzés, utazás, kommunikáció és pénzügyi háttér azért kell, mert az engedelmességnek ára és rendje van; ezek soha nem helyettesíthetik a Szent Szellemet. Noé bárkáját Isten gondolta el, de Noénak kellett megépítenie. Az olajat Isten sokasította meg, de az özvegynek és a fiainak kellett összegyűjteniük az edényeket.

Most nekünk kell elindulnunk az edényekért.

9. Hogyan jutottam el a gyülekezeti gondolkodástól a Királyság gondolkodásig

Nem egy új módszer, hanem egy új középpont: Isten jelenvaló uralma

„Tegyetek tanítványokká minden népet.”

Amikor megtértem, olyan időszakot éltem át, amelyben Isten jelenléte erőteljesen és kézzelfoghatóan volt jelen a gyülekezetekben. A Szent Szellem munkája nem csupán tanítás vagy teológiai fogalom volt. Emberek találkoztak Istennel, és ez a találkozás valóban megváltoztatta az életüket. A megtérésnek súlya volt: a régi élet összeütközött Krisztussal, és ebből az összeütközésből új élet fakadt.

Később azonban egyre gyakrabban láttam, hogy a megtérés sok helyen tudatos döntéssé, érzelmi élménnyé vagy egy közösséghez való csatlakozássá szűkül. Az emberek elmondták a megtérők imáját, elkezdtek gyülekezetbe járni, barátokra találtak, és közben elmaradhatott az, ami nélkül a keresztény életből csak vallásos forma lesz: a személyes találkozás Istennel, betöltekezés az Ő jelenlétével és meghajlás az Ő uralma előtt.

Gyakran úgy fogalmaztam, hogy az embernek frontálisan kell találkoznia Krisztussal. Teljesen össze kell ütköznie vele. Krisztus nem azért jön, hogy néhány vallásos szokást hozzáadjunk a régi életünkhöz. Magához hív, és ez a találkozás nem hagyhatja érintetlenül sem a szívünket, sem a családunkat, sem a döntéseinket, sem azt, ahogyan más emberekhez viszonyulunk.

Nem tagokat, hanem tanítványokat

Ebből értettem meg egyre mélyebben, hogy nem elég megtérésre hívni az embereket. Nem elég elmondatni velük egy imát, majd azt mondani: most már gyere a gyülekezetbe, és minden rendben lesz. A megtérők imája önmagában még nem tanítványság, a gyülekezeti tagság pedig nem azonos azzal, hogy valaki Isten uralma alatt él. Jézus parancsa ennél tovább vezet: tegyetek tanítványokká minden népet.

A tanítvány nem egyszerűen valamely felekezet, egyház vagy helyi közösség tagja. A tanítvány Krisztus követője. Ott akar lenni, ahol Krisztus van; arra akar menni, amerre Ő vezeti; figyel rá, tanul tőle, és megteszi, amit mond. Nemcsak hallgatja az Igét, hanem engedi, hogy az Ige átformálja a gondolkodását, a jellemét, a kapcsolatait, a pénzhez és a munkához való viszonyát, a döntéseit és az egész életvitelét.

Ez a felismerés indított bennünket különféle képzések létrehozására, köztük a Keresztény Cigány Népfőiskolára. Fontos volt, hogy az emberek bibliai alapokat kapjanak és felkészüljenek a szolgálatra. Az évek során azonban keményen szembesültem azzal, hogy a tananyag önmagában még nem tesz tanítvánnyá senkit. Információt lehet tömegben átadni; életet csak kapcsolatban.

A tanítványsághoz személyes kísérés, mentorálás és szellemi atyaság kell. Minden ember mögött szükség van valakire, aki észreveszi, kérdez, meghallgat, vele együtt imádkozik, átbeszéli vele az Igét, mellette marad a kudarcban, és az életével is megmutatja, hogyan lehet Krisztust követni. Aki csak egy vasárnapi üzenetet kap, de senki nem jár vele hétfőtől szombatig, könnyen magára marad éppen ott, ahol a legnagyobb harcait vívja.

Sokszor úgy bánunk az új hívővel, mintha egy kisgyermeknek azt mondanánk: ott a hűtő, benne a kolbász és a zsír, a kenyér helyét pedig tudod; készíts magadnak ennivalót. Egy gyermek azonban először tejre, azután lágy eledelre, később kemény táplálékra szorul. A szellemi életben is türelmesen kell táplálnunk, kísérnünk

és erősítenünk azokat, akik újjászülettek. Ha ezt elmulasztjuk, ne csodálkozzunk azon, hogy sokan megtérnek, majd megrekednek.

Amikor egy megváltozott élet az egész telepet megszólítja

Emlékszem egy férfira, aki egy cigánytelepen élt a feleségével és öt gyermekével, egy úgynevezett csökkentett értékű lakásban. Ezek az állam által a hatvanas-hetvenes években épített házak egy szobából és konyhából álltak. A férfi súlyosan ivott, minden pénzüket elitta, verte a feleségét, a gyermekei pedig rettegtek tőle. Nem volt bútoruk, szalmán aludtak, ruháikat kifeszített szárítókötélen tartották, és fürdőszobájuk sem volt.

Amikor megtért, azonnali és látványos fordulat történt. Elhagyta az alkoholt és a cigarettát, többé nem bántotta a feleségét, és rendeződni kezdett a család élete. Ez valódi szabadulás volt, de a történet nem érhetett véget itt. Attól, hogy megváltozott a szíve, még nem tudta automatikusan, hogyan ossza be a pénzét, miként teremtsen otthont, vagy hogyan alakítson ki új családi szokásokat.

Konkrét segítséget és személyes kísérést kapott. Megtanulta beosztani a pénzét, berendezni a lakást, és családként használni mindazt, ami bekerült az otthonukba. Idővel fürdőszobát épített, majd egy kisebb szobával is kibővítette a házat. A hit nem maradt láthatatlan belső ügy: alakot öltött a családi békességben, a felelősségvállalásban és az otthonuk rendjében.

A változás nem maradt a saját falai között. A telepen élők látták, mi történt vele, és azt mondták: ha neki sikerült, mi miért ne tudnánk megtenni? Olyanok is követték a példáját, akik nem jártak gyülekezetbe: fürdőszobát építettek, bővítették a házukat, bútorokat vásároltak. Egyetlen megváltozott ember mintává vált a környezete számára. Isten Királysága egy életben gyökeret vert, majd reményt ébresztett egy egész telepen.

Hasonló folyamatot láttam egy másik, mintegy kétszáz kilométerrel távolabb fekvő, teljesen szegregált telepen is. A közösség három-négy kilométerre feküdt a településtől, és még a rendőrök is féltek bemenni oda. Mi mégis elmentünk hirdetni az evangéliumot. Először egy család tért meg, majd rajtuk keresztül másokat is elértünk. Húsz évvel később rendezettebb házakat, munkát kereső embereket, biztonságosabb és gondozottabb környezetet látunk. Egy családdal kezdődött, de nem állt meg egy családnál.

Az ember, akit észre kellett venni

Gondolok arra az emberre is, akinek az élete kívülről rendezettnek látszott. Megtért, imádkozott, gyülekezetbe járt, és igyekezett jó hívőként élni. Mégis keserű volt, hiányzott belőle az öröm és a békesség, az egészsége sem volt rendben, és sok terhet vitt magával. Ott ült a gyülekezetben, de senki nem foglalkozott vele igazán. Lehet valaki jelen minden alkalmon, és mégis láthatatlan maradni.

Amikor ezt felismertem, rendszeresen találkozni kezdtem vele és személyesen tanítványoztam. Ebben az időszakban személyesen találkozott Krisztussal. A keserűsége eltűnt, öröm és békesség jelent meg az életében, és az egészségében is helyreállást élt át. A fordulat azért indulhatott el, mert valaki észrevette, mellé állt, és időt szánt rá.

Ez a történet mélyen belém írta, hogy nem elég megszámolni, hány ember ül a gyülekezetben. Meg kell látnunk, ki ül magányosan a tömegben; ki teljesíti a vallásos elvárásokat úgy, hogy közben belül még megkötözött; ki mellé kell leülnünk, hogy ne csupán a gyülekezeti rendhez, hanem magához Krisztushoz vezessük közelebb.

Életet csak életből lehet átadni

Körülbelül húsz évvel ezelőtt hetente találkoztam egy tíz fiatalból álló csoporttal. Ez nem egyszerű bibliaiskola, tanítás vagy házi csoport volt. Megosztottam velük a személyes harcaimat, kudarcaimat és kérdéseimet is. Életem egyik nagyon nehéz időszakában látták, hogyan sírok, hogyan teszem le a terheimet Isten előtt, hogyan állok fel újra, és hogyan változtatja Isten a sírásomat örömre.

Több mint két évig jártunk együtt, és mind a tíz fiatal vezetővé vált. Nem azért, mert tökéletes vezetőt láttak, hanem mert közelről figyelhették Krisztus munkáját egy valóságos ember életében. Ekkor értettem meg még mélyebben: a tanítványozás nem pusztán tananyag átadása, hanem megosztott élet. Amit Krisztusból megélek, azt adom tovább, és a másik ember egyszer majd ugyanígy továbbadja valaki másnak.

A látás, amelyet sokáig elnyomott a gyülekezeti kultúra

Ha visszatekintek, azt látom, hogy ez a gondolkodás már a szolgálatom elején ott volt bennem. Tizenöt évesen fiatalokkal jártam idős emberekhez takarítani, udvart rendezni és havat lapátolni. A kétezres évek elején létrehoztunk egy alkohol-, drog- és füstmentes helyet a fiataloknak egy elhagyott zsinagóga felújított épületében; pizzériát, kávézót és éttermet működtettünk, majd munkaerőpiaci, képzési, női és szociális programokat indítottunk. Mindig éreztem, hogy az evangéliumnak az egész emberhez és az egész közösséghez kell szólnia.

A körülöttem lévő gyülekezeti kultúra és az akkor meghatározó tanítások azonban sokszor elnyomták ezt bennem. A fő kérdés gyakran az volt, hogyan növekedjen a gyülekezet, hány ember jön el az alkalomra, és hogyan illeszkedik be valaki a közösség rendszerébe. Bennem pedig újra és újra felhangzott egy másik

kérdés: mi történik az emberrel, a családjával, az utcájával és a telepével, miután elmondta a megtérők imáját?

A látás nem halt meg, csak sokáig nem kapott elég teret. A kétezres évek elején már tanítottam a sokszorozódásról az eperpalánta képével: egyetlen palánta indákat ereszt, az indák meggyökereznek, új növényekké válnak, majd azok is tovább szaporodnak, amíg az egész kert gyümölcsöt nem terem. Akkor még nem tudtam minden elemét pontos rendszerbe tenni, de már értettem, hogy az evangélium nem egyetlen központ köré gyűjti az embereket. Életet szül, amely újabb életet szül.

Amikor Isten Királysága lett a középpont

A döntő fordulatot Isten Királyságának üzenete hozta. Nem egyszerűen egy új témát vettem fel a régi tanításaim közé, és nem csupán jobb módszert kaptam a gyülekezetépítéshez. A Királyság üzenete kimozdította helyéről a gyülekezetről, a szolgálatról, a vezetésről, a sikerről és magáról az emberről alkotott gondolkodásomat. Más lett a középpont: nem az, amit mi építünk Istennek, hanem az, amit a Király cselekszik, amikor uralma teret kap emberekben és közösségekben.

Isten Királysága számomra Jézus Krisztus jelenvaló uralmát jelenti. Nem a gyülekezet másik neve, nem felekezeti rendszer, nem társadalmi program, és nem csupán egy távoli, jövőbeli valóság. Ott válik láthatóvá, ahol az ember engedi, hogy Krisztus igazítsa a hitét, a jellemét, a kapcsolatait, a családi életét, a munkáját, a pénzét, a döntéseit és azt is, hogyan bánik a rá bízott hatalommal.

A Prepare International tanításai segítettek abban, hogy az addig bennem élő, de sokszor különálló felismerések rendezett, bibliai összefüggéssé álljanak össze. Az Isten Királyságáról szóló tanítás és az antiókhiai gyülekezeti minta megmutatta a tanítványozás, a vezetők felkészítése, a kiküldés, a sokszorozódás és a szükségben lévőkről való gondoskodás egységét. Amit addig belső

nyugtalanságként és részleges felismerésekben hordoztam, annak nevet, nyelvet és irányt kaptam.

Ian Green személyes bátorítása, a vele folytatott beszélgetések és a tanítványozásról szóló tanítása is sokat segített ebben a folyamatban. A Talmidim szemlélete újra elém tette, hogy Jézus parancsa nem alkalmi érdeklődők összegyűjtése, hanem olyan tanítványok formálása, akik maguk is képesek másokat követésre hívni és kísérni. Ian nem csupán egy elméletet adott át: arra ösztönzött, hogy következetesen végiggondoljam, mit jelent ez a gyakorlatban a vezetők, a kis közösségek és a mozgalom számára.

Eddy Leo tanítása a kapcsolatban formálódó tanítványokról, az életet átadó közösségről és arról, hogy minden hívő szolgálatra kapott elhívást, szintén élesen szembesített a nézőközönségre épülő kereszténység korlátaival. Ha az emberek csupán hallgatói egy szolgálatnak, a gyülekezet könnyen néhány ember munkájává válik. Ha viszont mindenki tanítvány és szolgáló, akkor a közösség élő testté lesz: minden tag ad, hordoz, növekszik és továbbadja azt, amit kapott.

Ian Green és Eddy Leo szolgálata, valamint a Prepare International közössége megerősítette és kiélesítette azt, amit Isten már korábban elültetett bennem. Nem helyettem adták a látást, hanem segítettek felismernem annak teljes következményét. Többé nem tudtam ugyanúgy mérni a sikert. Már nem az volt az első kérdés, hány ember jött el, hanem az: ki találkozott Krisztussal, ki tanul engedelmeskedni neki, ki mellett áll valaki személyesen, ki válik maga is tanítványozóvá, és hol kezd megváltozni egy család vagy egy közösség.

A gyülekezet helye a Királyságban

Ez a felismerés nem távolított el a gyülekezettől. Megszabadított attól, hogy a gyülekezetet végállomásnak tekintsem. A helyi gyülekezet nélkülözhetetlen: Krisztus jelenlétének otthona, a tanítványok családja, a gyógyulás és a felkészítés helye, valamint küldő közösség. De nem önmagáért létezik. Akkor tölti be a küldetését, amikor Isten Királyságának látható helyi kifejeződésévé válik, embereket készít fel és küld ki arra, hogy Krisztus uralmát az élet minden területén megéljék.

Ezért lett számomra döntő a mikro- és makroközösségek kapcsolata. Jézus azt mondta, hogy ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az Ő nevében, ott van közöttük. Krisztus bennem él, de amikor az Ő nevében összegyűlünk, Krisztus közöttünk is megjelenik. A két-három emberből álló tanítványi közösség nem a nagy gyülekezet jelentéktelen változata. Olyan valóságos tér, ahol az emberek ismerik egymást, számon tartják egymás életét, engedelmeskednek, szolgálnak és sokszorozódnak.

Jézus nem véletlenül küldte ki kettesével a tanítványokat. Hirdették, hogy elérkezett Isten Királysága, betegeket gyógyítottak, szabadulást vittek, és jelek követték őket. A Királyság nem pusztán helyes tanításként jelent meg, hanem erővel, jelenléttel és engedelmességgel. Ezt a természetfeletti valóságot nem akarom kiszelídíteni a mondanivalómból, mert a saját életemben és szolgálatomban is újra meg újra ezt tapasztaltam.

A Királyság a gyülekezet falain túl

A Királyság gondolkodása azt is megváltoztatta, ahogyan a szociális munkára, az oktatásra, a foglalkoztatásra és a közösségfejlesztésre nézek. Ezek nem az evangélium helyettesítői. Azért tartoznak a küldetésünkhöz, mert Isten nem egy leválasztott lelket akar megmenteni, hanem az egész embert szólítja meg. Nem mondhatjuk valakinek, hogy a lelke érdekel bennünket, miközben gyermekei jövője, lakhatása, munkanélkülisége vagy mindennapi kiszolgáltatottsága már nem tartozik ránk.

A Zsinóros Közösségi Ház története, amelyről korábban írtam, ennek kézzelfogható példája lett. A szolgáló lelkület már tizenöt évesen ott volt bennem, de a kétezres évek elején szervezett formát kapott. Az evangelizáció elvezetett a tanítványozáshoz, a személyes kapcsolat feltárta a családi, lakhatási, tanulási és munkavállalási nehézségeket, a Királyság látása pedig arra indított, hogy ezekre is felelősen válaszoljunk.

Isten ránk bízza mindazt, amit természetes módon meg tudunk tenni. Tanulnunk, dolgoznunk, szerveznünk, terveznünk és szolgálnunk kell. Vannak azonban helyzetek, amelyekben minden emberi lehetőség elfogy. Ilyenkor csak a csoda segíthet. Isten számára a természetfeletti természetes. Amikor Ő belenyúl egy lehetetlennek látszó helyzetbe, ott forrás fakadhat a sivatagban.

Ezért hiszem, hogy a roma telepek, amelyeket sokan csak a nyomorúság és a kudarc helyeinek látnak, virágzó oázisokká válhatnak. Életadó víz fakadhat ott, ahol mások már semmilyen jövőt nem látnak. Isten éppen azokban a közösségekben indíthat el gyökeres változást, amelyeket a világ leírt, hogy megszégyenítse a bölcsek, a hatalmasok és a döntéshozók magabiztosságát. Az emberek majd megkérdezik: hogyan történhetett ez éppen itt?

Meggyőződésem, hogy a cigánytelepekről olyan folyamatok indulhatnak el, amelyek nemcsak egy-egy családot vagy falut, hanem Magyarországot, a Kárpát-medencét és Európát is megérintik. Erre szól a küldetésem. Ezért vágyom egy olyan,

felekezeteken átívelő mozgalomra, amely összekapcsolja Isten Királyságának erőközpontjait, és a tanítványozást egészen a kis falvakig és a cigánytelepekig viszi. Nem új egyházat vagy új vallást akarok alapítani. Azt szeretném, hogy a Királyság ereje a meglévő gyülekezeteken, személyes kapcsolatokon és sokszorozódó tanítványi közösségeken keresztül áradjon ki.

Az utam tehát nem egyszerűen a gyülekezeti gondolkodás kibővítése volt. Isten Királyságának üzenete átformálta a gondolkodásomat és a hozzáállásomat. Megváltoztatta, mit tekintek célnak, hogyan mérem a gyümölcsöt, mit várok egy vezetőtől, és hogyan nézek arra az emberre, aki először lép be egy gyülekezet ajtaján. Már nem az a végső cél, hogy bent maradjon, hanem hogy találkozzon a Királlyal, megtanuljon az Ő uralma alatt élni, tanítvánnyá váljon, másokat is tanítvánnyá tegyen, és rajta keresztül a környezete is átalakuljon.

A gyülekezet nem végállomás. Kapu, műhely, család és küldő közösség. A középpontban pedig nem a mi intézményünk, nevünk vagy programunk áll, hanem a Király és az Ő Királysága.

10. Ahol ketten vagy hárman

A jelenlétből közösség, a közösségből tanítványság, a tanítványságból küldetés születik

> *„Mert ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.”— Máté 18,20*

Ezt az igét gyakran akkor idézzük, amikor kevesen jöttek el az alkalomra. Bátorítani akarjuk magunkat: nem baj, hogy üresen maradtak a székek, hiszen Jézus már két vagy három embernek is megígérte a jelenlétét. Ez igaz, de a mondat ennél sokkal többet jelent. Nem vigaszdíj a gyenge részvételért, és nem magyarázat arra, miért nem értünk el több embert. Jézus itt a közösség születésének egyik legmélyebb titkát mutatja meg.

Máté evangéliumában ezt a mondatot az elveszett ember megkeresése, a testvéri helyreigazítás, az egyetértő imádság és a megbocsátás tanítása veszi körül. Vagyis nem egyszerűen arról van szó, hogy néhány ember egy szobában vallásos programot tart. Jézus olyan emberekről beszél, akik az ő nevében egymás felé fordulnak, igazságban és szeretetben rendezik a kapcsolataikat, együtt kérnek, együtt engedelmeskednek, és nem mondanak le az eltévedtről.

A hangsúly számomra ezen a szón van: közöttük. Krisztus nemcsak külön-külön lakik a hívők szívében. Jelenlétével belép a kapcsolataik terébe is. Amikor két ember megbocsát egymásnak, amikor három ember egy elveszettért imádkozik, amikor valaki kimondja a félelmét, a másik pedig nem megítéli, hanem hordozza, ott a gyülekezet lényege kezd láthatóvá válni.

Ezért a két vagy három ember nem a gyülekezet maradéka. Lehet a gyülekezet magja. Nem kicsinyített istentisztelet, hanem olyan kapcsolati tér, amelyben az Ige testet ölt, a szeretet gyakorlattá

válik, és egy új ember is helyet kaphat. Ha ezt megértjük, másképp nézünk egy konyhaasztalra, egy megnyíló nappalira és két, még bizonytalanul imádkozó emberre. Nem azt kérdezzük: csak ennyien vannak? Hanem azt: mi születhet itt Krisztus jelenlétéből?

Nem létszámengedmény

A kicsi azonban nem automatikusan egészséges. Két ember ugyanúgy bezárkózhat, mint kétezer. Egy házi csoportban is kialakulhat uralom, sértettség, téves tanítás vagy személyi függés. Jézus ígérete nem bármilyen összejövetelhez, hanem az ő nevében való összegyülekezéshez kapcsolódik. Az ő neve nem felirat az ajtón, hanem uralom: ő mondja meg, hogyan bánunk egymással, mit hiszünk, mit teszünk, és ki felé indulunk el.

Ezért a mikroközösség nem menekülés a gyülekezetből. Nem azok titkos köre, akik mindenki másnál tisztábbnak vagy szellemibbnek tartják magukat. Nem is egyetlen erős személy hallgatósága. Krisztus köré rendeződő tanítványi kapcsolat, amely nyitott az elveszett ember felé, tanítható marad, és kapcsolódik Krisztus tágabb testéhez.

A cél nem az, hogy a lehető legkisebb közösségeket hozzuk létre. A cél az, hogy egyetlen ember se maradjon láthatatlan. A tömegben könnyű elrejteni a fájdalmat, a hitetlenséget, a rendezetlen kapcsolatot és azt is, hogy hónapok óta senkinek nem beszéltünk Jézusról. Két vagy három ember között azonban hamar kiderül, mi van a szavak mögött. A közelség nem engedi, hogy csak szerepet játsszunk.

A templomban és házanként

Az Apostolok cselekedeteinek első gyülekezete két ritmusban élt. Együtt voltak a templomban, és megtörték a kenyeret házanként. Szükségük volt a nagy közösségre és a kicsire is. A nagy összejövetel közös látást, apostoli tanítást, ünnepet és nyilvános bizonyságtételt adott. Az otthonokban viszont arcot kapott a testvér, helyet a kérdés, asztalt az éhes és mindennapi formát a szeretet.

Nem kell választanunk a nagy gyülekezet és a házi közösség között. A kettő akkor egészséges, ha egymást szolgálja. A nagy alkalom felemeli a tekintetünket: megmutatja, hogy egy nálunk nagyobb testhez és küldetéshez tartozunk. A kicsi közösség közel hozza ugyanezt az igazságot: ki fog ma mellettem maradni, ki kérdezi meg, hogyan engedelmeskedtem az Igének, és kivel osztom meg ezen a héten az örömhírt?

A magyarországi cigánymisszió korábbi történeteiben újra és újra találkozunk ezzel a házankénti ritmussal. Voltak települések, ahol tíz-tizenöt rokon és szomszéd gyűlt össze egy otthonban. Volt olyan ház, amely hosszú éveken át adott helyet az imádságnak és az igehallgatásnak. Sok helyen nem volt imaház, képzett igehirdető vagy kiforrott szervezet. Volt azonban egy ajtó, amely megnyílt, és néhány ember, aki várta Istent.

Uszkán is házaknál kezdődött a munka. Ez nem átmeneti szükségmegoldás volt addig, amíg nem lett jobb helyünk. A ház közel vitte az evangéliumot az emberek életéhez. Ugyanabban a térben hangzott az Ige, ahol a családi viták, a hiány, a gyermekek zaja és a mindennapi küzdelmek jelen voltak. A hit nem maradhatott vasárnapi nyelv. Be kellett lépnie a család történetébe.

Békésen korán megtanultuk, hogy egy döntés és egy tanítvány élete között hosszú út van. Az 1998-as sátoros evangelizáció után ötvenen jelezték, hogy vágy született a szívükben, a gyülekezeti feljegyzés mégis őszintén hozzáteszi: közülük csak öten maradtak meg. A következő év nagy evangelizációja után hatvan érdeklődőt kellett rendszeresen felkeresni és lelkileg gondozni. Egy újabb

sátoros alkalom harminc-negyven feljegyzett érdeklődőjéből végül négy-öt ember épült be a közösségbe.

Ezeket a számokat nem kudarcként olvasom, hanem tanításként. A nagy alkalom ajtót nyithat, de az ajtón kapcsolat vezeti át az embert. A döntés pillanata drága, mégsem helyettesíti a látogatást, az Igét, a kérdéseket, a botlások melletti kitartást és azt a kis közösséget, ahol valaki már hiányzik, ha nincs jelen.

Egy válaszkártya megőrzi a címet. A szeretet azonban megtanulja az ember nevét. Ezért nem elég összegyűjteni azokat, akik előrejöttek. Melléjük kell állni, be kell fogadni őket, és segíteni kell, hogy a döntésből engedelmesség, az engedelmességből pedig új élet legyen.

A mikroközösség: két vagy három

Mikroközösségnek azt a rendszeresen Krisztus köré gyűlő, két-három emberből álló tanítványi közösséget nevezem. Nem az elnevezés a fontos, és nem is az, hogy minden találkozó ugyanúgy nézzen ki. A lényeg az, hogy legyen benne Ige, őszinte beszélgetés, konkrét imádság, engedelmesség és küldetés.

Az Ige itt nem egy rövid prédikáció, amelyet az egyik ember elmond a másik kettőnek. Együtt olvassák, majd megkérdezik: mit mutat meg ez Jézusról? Mit leplez le bennem? Minek kell most engedelmeskednem? Kinek adhatom tovább? A következő találkozáskor nemcsak újabb részt olvasnak, hanem visszatérnek arra is, mi lett az előző döntésből. Így lesz az ismeretből tanítványság.

Az őszinteséghez bizalom kell. Ami bizalmas, azt nem visszük tovább beszédtémaként. A bűnt nem szépítjük, de az embert sem szégyenítjük meg. Nem játszunk lelki szakértőt egymás fölött. Meghallgatunk, imádkozunk, szükség esetén segítséget kérünk egy érettebb vezetőtől, és együtt tesszük meg a következő igaz lépést. A titoktartás nem adhat fedezetet bántalmazás vagy közvetlen veszély

eltitkolására, de meg kell óvnia az embert a pletykától és a megalázástól.

A mikroközösség akkor marad élő, ha kifelé is van ajtaja. A két vagy három ember név szerint imádkozik valakiért, akit Krisztus szeretne elérni. Nem projektként tekintenek rá. Meghallgatják, segítenek neki, megosztják vele az életüket és az evangéliumot, majd helyet készítenek számára. A csoport nem azért növekszik, mert tagokat gyűjt, hanem mert a szeretet nem tud önmagába zárva maradni.

Ebben a közegben hamar láthatóvá válik a következő vezető is. Talán még nem tud hosszabban tanítani, de hűségesen megérkezik. Észreveszi, ha valaki hiányzik. Mer imádkozni. Vállalja, ha tévedett. Elhívja a rokonát vagy a szomszédját. A vezetés magja gyakran nem a szószéken, hanem ebben a csendes hűségben jelenik meg először.

A makroközösség: egy megnyíló ház

Amikor több mikroközösség kapcsolódik, vagy egy kis csoport tizenkét-tizennégy fő körülire növekszik, kialakulhat egy makroközösség: egy családi méretű házi gyülekezet. A szám nem törvény és nem bibliai képlet. Inkább gyakorlati határ. Ennyi ember még többnyire elfér egy nappaliban, leülhet egy asztal köré, és úgy vehet részt, hogy nem válik névtelen hallgatóvá.

A makroközösségben már gazdagabban jelenhet meg a gyülekezeti élet. Van dicsőítés, igetanulás, közbenjárás, bizonyságtétel, egymás terheinek hordozása és közös szolgálat. A gyermekek sem zavaró körülmények, hanem a közösség életének részei. Az asztalnál kiderülhet, kinek nincs mit ennie. Az imádság közben felszínre kerülhet, melyik család békességéért kell együtt harcolni. Az Ige után meg lehet beszélni, mit teszünk érte.

Egy ilyen közösségnek nem kell lemásolnia a nagy istentisztelet minden elemét. Ha a házigazda kicsi pulpitus mögé áll, a többiek pedig ugyanúgy nézőkké válnak, csak kevesebb széken, elveszítjük a ház egyik legnagyobb ajándékát: a részvételt. A vezető feladata nem

az, hogy minden percet ő töltsön ki, hanem hogy Krisztus köré rendezze az embereket, őrizze a tanítás tisztaságát, teret adjon a szolgálatnak, és gondoskodjon arról, hogy senki ne maradjon észrevétlen.

Amikor a ház megtelik, nem feltétlenül nagyobb helyet kell keresni. Előbb azt kell megkérdezni: megszületett-e már a következő vezető, és megnyílt-e egy másik otthon? Az új közösség elindítása nem szakadás, ha szeretetből, áldással és továbbra is élő kapcsolatban történik. Nem elveszítünk embereket, hanem helyet készítünk újabbaknak.

Két szint, egy élet

A mikro- és a makroközösség nem két versengő program. Ugyanannak az életnek két köre. A két-három fős kapcsolatban mélység, személyes felelősség és gyors mozdíthatóság születik. A házi közösségben családi élet, sokféle ajándék, közös szolgálat és helyi jelenlét formálódik. A mikroközösségek táplálják a házi gyülekezetet, a házi gyülekezet pedig védi, tanítja és küldi őket.

Mindkettőnek szüksége van a tágabb gyülekezeti testre. A helyi csoport nem hordozhat egyedül minden tanítói, pásztori, prófétai és szervezési felelősséget. Vannak kérdések, válságok és döntések, amelyekhez érettebb vezetők, több ajándék és közös megkülönböztetés kell. A nagyobb közösség képzést, védelmet, korrekciót, ünnepet és közös küldetést adhat. A kicsi közösség pedig valóságos történeteket, új vezetőket és elért embereket visz vissza a nagyobb testbe.

Az egészséges kapcsolódás nem központi birtoklás. A döntéseket nem kell messziről meghozni, és a helyi közösségeknek sem kell ugyanazt a formát viselniük. Közös evangéliumra, kölcsönös felelősségre és vállalt kapcsolatra van szükség. A helyi vezető valódi teret kap, de nem marad egyedül: szabadon cselekszik a rábízott helyen, közben tanítható és számonkérhető marad.

Ezt a kétirányú mozgást fontos őrizni. Ha minden felfelé áramlik, a központ megerősödik, a helyi ember viszont gyenge marad. Ha minden kapcsolatot elvágunk, gyorsan önállónak látszunk, de könnyen elszigetelődünk és eltévedünk. Az érettség kapcsolatban hordozott felelősség.

Az eperpalánta törvénye

Szeretem az eperpalánta képét. Egy egészséges tő indát növeszt. Az inda végén új növény jelenik meg, amely először az anyatőről kap táplálást, közben gyökeret ereszt a saját helyén. Amikor megerősödött, maga is új indákat bocsát ki. Néhány év alatt egyetlen tőből egész ágyás születhet, miközben minden új növény valóban meggyökerezik.

A tanítványság és a közösségplántálás is így egészséges. Ha túl korán vágjuk el az indát, az új növény kiszáradhat. Ha soha nem engedjük saját gyökeret ereszteni, mindig az anyatőtől függ, és nem válik szaporodóképessé. Ha pedig minden indát visszafordítunk ugyanabba a cserépbe, egy idő után sok levél küzd ugyanazért a kevés helyért, de nem lesz belőle új mező.

A jó vezető ezért egyszerre kapcsol és elenged. Közel marad ahhoz, akit tanít, de nem önmagához köti. Táplálja, miközben arra bátorítja, hogy maga is Krisztusban gyökerezzen meg. Öröme akkor teljes, amikor tanítványa már új embert tud szeretni, tanítani, felelősséghez segíteni és kiküldeni.

A helyi vezető nem késztermék

1997 januárjában több mint harminc emberrel indítottunk el egy hároméves bibliaiskolát. Addigra világossá vált: a missziót nem lehet tartósan kívülről látogatni. Hirdethetjük az evangéliumot egy településen, elindíthatunk alkalmakat, de ha nem állnak fel helyi emberek, akik ismerik a családokat, beszélik a közösség nyelvét és hétfőn is ott maradnak, a munka törékeny lesz.

A későbbi képzésekben is ezt láttuk. Azokból, akik először hallgatóként érkeztek, szolgálók és vezetők lettek. Nem egyik napról a másikra, és nem attól, hogy címet kaptak. Az Ige, a közös szolgálat, a személyes kísérés és a rájuk bízott valóságos felelősség formálta őket. A képzés akkor ért célba, amikor a tanultak megjelentek egy család békességében, egy újonnan elért emberben vagy egy elinduló közösségben.

A helyi vezető többnyire nem késztermékként lép elénk. Lehet, hogy a beszéde még töredezett, bibliai ismerete hiányos, és szüksége van jellemformálásra. Ez nem ok arra, hogy azonnal magára hagyjuk, de arra sem, hogy soha ne bízzunk rá semmit. A kérdés először nem az, mennyire látványos, hanem az: hűséges-e, tanítható-e, szereti-e az embereket, vállalja-e a felelősséget, és engedi-e, hogy Krisztus rendezze az életét.

A felkészítés legjobb része szolgálat közben történik. Először imádkozik valakiért. Később ő hívja össze a két-három embert. Elmondja, mit értett meg egy rövid igeszakaszból. Meglátogat egy beteget. Rábízunk egy beszélgetést, majd együtt átnézzük, mi történt. Teret kap arra is, hogy hibázzon, de nem kell egyedül viselnie a hibája következményét. Így lesz a feladatból tanulás, a tanulásból jellem, a jellemből pedig megbízható vezetés.

Ehhez a mentor részéről türelem kell. Magunk elvégezni mindent gyorsabb és rendezettebb volna. Csakhogy ami egy ember kezében marad, vele együtt meg is állhat. A tanítványozás rövid távon lassít, hosszú távon azonban utat nyit oda is, ahová mi már nem jutnánk el.

Miért áll meg sok kis közösség?

A cigánymisszió történetéből azt a fárasztó mintát is ismerjük, amikor néhány utazó szolgáló próbált naponta több településen életben tartani csoportokat. Amíg megérkeztek, volt igehirdetés és lendület. Amikor nem tudtak menni, a közösség könnyen meggyengült. Nem a szolgálók hűségével volt baj. A szerkezet tette őket nélkülözhetetlenné, a helyi embereket pedig várakozóvá.

Ma is megismételhetjük ezt modernebb eszközökkel. Egyetlen karizmatikus vezető köré építünk mindent. Kész tanításokat küldünk, de nem tanítjuk meg az embereket maguknak olvasni és megélni az Igét. A központ szervezi az alkalmat, biztosítja a pénzt, oldja meg a konfliktust és mondja meg a következő lépést. A csoport jelen van, de nem válik felelőssé.

Máskor a kis közösség befelé zárul. Ugyanazok ülnek ugyanazon a helyen, egymás problémáiról sokat tudnak, de régóta senki új nem kapott meghívást. A biztonságból kényelem, a közelségből klikk, a közös múltból változással szembeni ellenállás lesz. A csoport ilyenkor nem azért kicsi, mert mag, hanem mert bezárta a héját.

Megállíthatja a közösséget a rendezetlen konfliktus, a pénz körüli bizalmatlanság, a vezető számonkérhetetlensége vagy a sekélyes tanítás is. Ezeket nem szabad a szeretet nevében elfedni. A kis közösségnek is kell átláthatóság, tiszta pénzkezelés, bibliai korrekció, a gyermekek és kiszolgáltatott emberek védelme, valamint olyan kapcsolat, ahol segítséget lehet kérni. A családi légkör nem jelenthet családi titkolózást.

Nem minden csoportot kell mindenáron ugyanabban a formában életben tartani. Van, amit meg kell újítani, van, amit össze kell kapcsolni másokkal, és van, amit békességgel le kell zárni, hogy az emberek új helyen gyökerezhessenek meg. A cél nem a csoportok statisztikája, hanem az élő tanítványok és az elért emberek.

Egy megnyíló ház öt mozdulata

Hogyan kezdődhet el mindez egy olyan településen, ahol még nincs gyülekezet? Az első mozdulat az imádság. Keress egy vagy két embert, akivel rendszeresen Krisztus elé álltok. Írjátok le azoknak a nevét, akiket Isten a szívetekre helyezett. Imádkozzatok a családokért, a településért és egy olyan békesség emberéért, aki megnyitja a kapcsolatait és talán az otthonát is.

A második mozdulat az engedelmesség. Olvassatok rövid igeszakaszokat, és minden alkalommal válasszatok egy konkrét lépést. Bocsánatkérés. Látogatás. Segítség egy szükségben. Bizonyságtétel. Meghívás. Ne a tananyag mennyiségét mérjétek, hanem azt, hogyan változik az életetek és a kapcsolataitok.

A harmadik mozdulat a megnyílás. Ne várjátok meg, amíg minden kérdésre tudjátok a választ. Hívjatok asztalhoz valakit, akit Isten már közel hozott. Hallgassátok meg a történetét. Osszátok meg egyszerűen, mit tett veletek Jézus. Ha a csoport növekedni kezd, őrizzétek meg azt a légkört, amelyben minden ember megszólalhat és kérdezhet.

A negyedik mozdulat a felelősség átadása. Már a kezdetektől figyeljétek, ki lehet a következő. Ne csak kisegítő feladatot adjatok neki. Imádkozzon, vezessen beszélgetést, gondozzon egy embert, majd kapjon őszinte visszajelzést. Amikor a házi közösség családi méretűvé válik, legalább két ember tudja hordozni a vezetést, hogy ne egyetlen személyen álljon minden.

Az ötödik mozdulat a küldés. Amint újabb két-három ember és egy megnyíló otthon készen áll, áldással indítsátok el őket. Maradjatok kapcsolatban. Találkozzatok a vezetőkkel, tanuljatok együtt, osszátok meg a terheket és az örömöket. Az új közösség ne másolat legyen, hanem ugyanannak a krisztusi életnek új, helyi kifejeződése.

Ehhez nem kell bonyolult adminisztráció, egyszerű rendre viszont igen. Tudjuk, kikért imádkozunk, kinek van szüksége gondozásra,

mit vállaltunk, ki a tanuló vezető, és mi a következő missziós lépés. A feljegyzés nem azért kell, hogy számokkal igazoljuk magunkat, hanem hogy senkiről ne feledkezzünk meg, és őszintén lássuk, van-e valódi gyümölcs.

Jelenlétből hálózat

Egy országos látás könnyen túl nagynak tűnik, ha csak épületekben, főállású pásztorokban és nagy rendezvényekben gondolkodunk. Magyarország minden településére nem tudunk egyszerre imaházat építeni és kívülről vezetőt küldeni. De nincs olyan település, ahol ne kezdődhetne el két vagy három ember imádsága. Nincs olyan család, amelyhez egy megnyíló házon keresztül ne kerülhetne közel az evangélium.

A hálózat ezért nem felülről rárajzolt szervezeti ábra. Élő kapcsolatokból növekszik. Mikroközösségek kapcsolódnak házi gyülekezetekké. A házi gyülekezetek helyi és térségi közösségekhez. A vezetők nemcsak jelentést küldenek, hanem imádkoznak egymásért, tanulnak egymástól, segítséget kérnek és együtt indulnak misszióba. Ami kicsiben személyes marad, nagyban közös erőt kap.

Itt azonban új kérdéshez érkezünk. Hogyan kapcsoljuk össze ezeket a kicsi tüzeket úgy, hogy ne oltsuk ki őket? Hogyan lehet közös rendünk anélkül, hogy birtokolnánk egymást? Hogyan gyógyulhat a versengés, és hogyan válhatnak a szétszórt roma gyülekezetek egymás szövetségeseivé?

A válasz nem egy újabb erős központ, hanem Krisztusban kötött szövetség. A mikroközösség megtanít bennünket egymás szemébe nézni. A házi gyülekezet megtanít együtt hordozni egy hely embereit. A szövetség pedig arra tanít, hogy a ránk bízott kegyelmet ne magunknak őrizzük, hanem adjuk hozzá a közöshöz.

Jézus a Forrás, és ő van közöttünk. Ha két vagy három ember az ő nevében valóban összegyűlik, megnyílhat egy ház. Ha egy ház megnyílik, új vezető állhat fel. Ha a vezetők nem önmagukhoz,

hanem Krisztushoz kapcsolják az embereket, közösségek sokasodhatnak. Ha pedig ezek a közösségek szövetségre lépnek, a szétszórt fényekből olyan jel lehet, amelyet egy egész ország észrevesz.

11. Antiókia – amikor a központ ajtóvá válik

A szövetség felismeri a kegyelmet, hozzáadja, ami hiányzik, és áldással küld tovább

> *„Amikor megérkezett, és látta az Isten kegyelmét, megörült…”— Apostolok cselekedetei 11,23*

Az Apostolok cselekedeteiben Antiókia megmutatja, hogyan kapcsolódhatnak a kicsi tüzek anélkül, hogy kialudnának. Nem kész szervezeti ábrát ad, hanem mozdulatokat: felismerni, amit Isten már elkezdett; megerősíteni az embereket; hozzáadni a szükséges ajándékokat; meghallani a Szent Szellem küldését; majd kapcsolatban maradni azokkal, akik elindultak.

Antiókiát nem kell változtatás nélkül másolnunk, mintha minden korszakban és minden nép között ugyanaz a gyülekezeti forma volna az egyetlen biblikus megoldás. Az Újszövetség nem szervezeti kézikönyvet ad, Antiókia inkább tükröt tart elénk. Megmutatja, hogy egy gyülekezet lehet egyszerre mélyen helyi és messzire látó, gondoskodó és küldő, rendezett és nyitott a Szent Szellem váratlan kezdeményezéseire.

Jeruzsálemet sem kell rossz példává tennünk ahhoz, hogy Antiókiától tanuljunk. A két gyülekezet ugyanahhoz a Krisztushoz tartozott, kapcsolatban állt egymással, tanult egymástól és szükség idején segítette egymást. A különbség nem arra való, hogy újabb táborokat építsünk. Arra figyelmeztet, hogy minden közösség bezáródhat önmagába, és minden közösség előtt megnyílhat az ajtó a népek felé.

Nem központból született

Az antiókiai gyülekezet üldözés és szétszóródás közben született. István halála után hívők indultak útnak, és némelyek eljutottak Föníciáig, Ciprusig és Antiókiáig. Nem ismerjük mindegyikük nevét. Nem apostoli küldöttségként érkeztek, nem volt mögöttük kiépített iroda, költségvetés vagy ismert szolgálati márka. Vitték magukkal Jézus hírét.

Néhányan közülük átlépték azt a kulturális határt is, amelyen mások még nem mentek át. Nemcsak a saját népükhöz szóltak, hanem görög hátterű embereknek is hirdették az Úr Jézust. Az Írás nem a módszerüket dicséri, és még a nevüket sem jegyzi fel. Egyszerűen ezt mondja: az Úr keze velük volt, és sokan hitre jutottak.

Ez fontos helyére teszi a vezetést. Antiókia nem azért lett élő, mert egy nagy vezető megérkezett és életet vitt oda. Mire Barnabás odaért, Isten már cselekedett. A kegyelem megelőzte a látogatót. Voltak emberek, akik már beszéltek Jézusról, voltak új tanítványok, volt mozgás, kérdés, éhség és bizonyára sok rendezetlenség is.

A cigánytelepeken végzett misszióban ezt nem felejthetjük el. Kívülről vihetünk bibliai ismeretet, kapcsolatot, képzést és segítséget, de Istent nem mi visszük oda. Ő már előttünk jelen van. Már megszólított valakit. Már megőrzött egy asszonyt, aki imádkozik a családjáért. Már felébresztett egy férfit, aki még nem tud szépen prédikálni, de nem tud tovább hallgatni arról, amit Jézus tett vele. Már megnyitott egy házat.

Ezért mondom újra: a források a cigánytelepeken vannak. Külső segítségre is szükség van, de első feladata a helyi élet felismerése és felszabadítása, nem a lecserélése. Ha ezt elvétjük, közönséget gyűjtünk. Ha meglátjuk, tanítványokat és küldötteket találhatunk.

A kegyelmet észrevenni

Jeruzsálem Barnabást küldte Antiókiába. Ez bölcs lépés volt. Egy új és szokatlan munka indult, ezért szükség volt érett emberre, aki meg tudja különböztetni, mi történik. Barnabás azonban nem ellenőrző listával a kezében lépett be. Az Írás szerint látta az Isten kegyelmét, megörült, és arra bátorította az embereket, hogy teljes szívvel ragaszkodjanak az Úrhoz.

Először meglátta. Azután megörült. Végül megerősítette őket.

Ez a sorrend sokat tanít a szövetségről. Könnyű úgy belépni egy fiatal közösségbe, hogy először a hiányokat vesszük észre. Nincs megfelelő terem. Nincs képzett pásztor. A dicsőítés egyszerű. A teológiai megfogalmazás pontatlan. A pénzügyi rendszer kezdetleges. Ezek között lehetnek valós és sürgős kérdések. Barnabás mégsem a hiányt nevezte meg először, hanem a kegyelmet.

A kegyelem felismerése nem kritikátlanság. Nem jelenti azt, hogy mindent, ami spontán, automatikusan a Szent Szellem munkájának nevezünk. Barnabás éppen azért tudott jól bátorítani, mert jó, hittel és Szent Szellemmel teljes ember volt. Meg tudta különböztetni az életet a zajtól, a kezdeti gyümölcsöt a puszta lelkesedéstől. De amit Isten kezdett, azt nem akarta saját rendszerével elfojtani.

Egy térségi vagy országos szolgálatnak is ezzel a kérdéssel kell megérkeznie egy településre: hol látszik itt Isten kegyelme? Ki az, aki már hordoz embereket? Ki nyitja meg hűségesen a házát? Ki békít családokat? Ki meri elmondani az evangéliumot? Ki tanítható? Ki marad ott akkor is, amikor a vendégszolgálók hazamentek?

Amikor felismerjük és nevén nevezzük a kegyelmet, meg is tudjuk erősíteni. Az ember sokszor akkor kezd felelősséget vállalni, amikor egy érett vezető kimondja fölötte: látom benned Isten munkáját. Nem címet ad neki, hanem hitet ébreszt benne arra, hogy engedelmeskedjen annak, amit már kapott.

Barnabás elment Saulért

Barnabás hamar felismerte, hogy a növekvő közösséghez olyan ajándékra is szükség van, amelyet ő egyedül nem hordoz. Elment Tárzuszba Saulért, megkereste, és elhozta Antiókiába. Egy éven át együtt tanították a gyülekezetet.

A bizonytalan vezető attól fél, hogy egy erős ajándék elveszi a helyét. A királysági vezető inkább azt kérdezi: mire van szükségük az embereknek, és kit adott Isten ehhez? Barnabás nem önmaga köré épített védett területet. Behozott maga mellé egy embert, aki később nála is láthatóbb és messzebbre ható szolgáló lett.

Ezt könnyű szép mondatként kimondani, de nehéz megélni. Örömmel bátorítjuk a következő vezetőt addig, amíg szüksége van ránk. Amikor azonban mások már őt keresik, amikor jobban tanít nálunk, új ajtók nyílnak előtte, vagy olyan dolgokat kérdez meg, amelyeket mi nem kérdeztünk meg, megmozdulhat bennünk a félelem. Vajon marad még helyem? Emlékezni fognak arra, hogy én segítettem elindulni?

Barnabás élete azt üzeni: az atyai vezetés öröme a másik felnövekedése. Amikor megtalálja az elhívását, és eljut oda is, ahová az atyja már nem jutna el, a kapcsolat gyümölcsöt termett. Barnabás nélkül talán nem ismernénk úgy Pált, ahogyan ismerjük. Az ő nagyságának része éppen az, hogy nem ragaszkodott mindig az első helyhez.

Antiókiában a kiegészítő ajándékok csapatot alkottak. Barnabás bátorított és embereket emelt fel. Saul tanított, alapot vetett, majd új területek felé tört utat. Egyikük sem hordozott mindent. Az egészséges mozgalom nem egy mindenre képes vezető körül épül, hanem olyan emberek kapcsolatából, akik tudják, mit kaptak, és tisztelik azt is, amit Isten a másiknak adott.

Az egyéves tanításnak is ez volt a célja: nem vallásos résztvevőket, hanem Krisztushoz hasonló tanítványokat formálni. Antiókiában nevezték először kereszténynek a tanítványokat. Nem a név volt a

legfontosabb, hanem az, hogy az embereken kezdett láthatóvá válni, kihez tartoznak. Az igazi képzés nem ott ér véget, amikor valaki vissza tudja mondani a tananyagot. Akkor ér célba, amikor Krisztus megjelenik a döntéseiben, a családi kapcsolataiban, a pénzhez való viszonyában, a szolgai szívében és abban, ahogyan továbbadja az evangéliumot.

Egy asztalnál a különbözők

Amikor az Apostolok cselekedetei tizenharmadik fejezete felsorolja az antiókiai prófétákat és tanítókat, sokféle hátterű embert látunk egy vezetői közösségben. Ott van a ciprusi Barnabás, a tárzuszi Saul, a cirénei Lucius, a Nigernek nevezett Simeon és Manaén, aki Heródes negyedes fejedelemmel együtt nevelkedett. Különböző vidékek, történetek és társadalmi tapasztalatok kerültek egy asztalhoz.

Ez nem díszlet volt, hanem a küldetés része. Egyetlen kulturális nézőpont könnyen csak önmagát sokszorozza. A sokszínű csapat viszont hamarabb észreveszi, ha egy megszokásunkat összetévesztjük az evangéliummal. Képes többféle emberhez közel kerülni, és a döntéseket olyan kérdések is alakítják, amelyek egy egynemű vezetésben talán fel sem merülnének.

A roma misszióban a roma vezető hangja ezért nem kiegészítő elem. Nélküle olyanokról hoznánk döntéseket, akiknek a mindennapi valóságát nem ismerjük belülről. Ugyanakkor a roma vezetőknek sincs szükségük elszigetelődésre. Krisztus testében szükségünk van nem roma testvérekre, más felekezetek ajándékaira, idősebbek tapasztalatára, fiatalok kérdéseire, férfiak és nők szolgálatára. Nem azért, hogy egyik csoport uralja a másikat, hanem hogy együtt teljesebb legyen az engedelmességünk.

A szövetség nem egyformaság. Nem kell ugyanúgy énekelnünk, ugyanazt a gyülekezeti rendet követnünk vagy minden településen azonos programot működtetnünk. A közös középpont Krisztus, a

közös alap az evangélium, a közös irány a nagy küldetés. Ebből a középpontból a különbség nem fenyegetés, hanem ajándék lehet.

A központ, amely a legjobbjait küldi

Az antiókiai vezetők az Úrnak szolgáltak és böjtöltek, amikor a Szent Szellem megszólalt: válasszák külön Barnabást és Sault arra a munkára, amelyre elhívta őket. Ez a jelenet kijózanító. A misszió nem egy vezető személyes terjeszkedési terveként indult. Imádásból, böjtből és közösen meghallott isteni szóból született.

A Szent Szellem ráadásul nem a nélkülözhető embereket kérte. Barnabás és Saul addigra a közösség meghatározó vezetői voltak. Ha maradnak, tovább erősíthették volna a helyi gyülekezetet. Antiókia mégis elengedte őket. A gyülekezet nem a saját kényelmét védte, hanem engedelmeskedett annak, amit Isten a népek között akart tenni.

Itt derül ki, hogy egy központ mágnes vagy ajtó. A mágnes mindent magához von: embereket, pénzt, döntést, láthatóságot és ajándékokat. Sikerként azt ünnepli, ami bent maradt. Az ajtó ezzel szemben összegyűjt, befogad és felkészít, de azért, hogy utat nyisson. Nem attól érzi magát szegényebbnek, hogy valakit elküldött. Tudja, hogy ami Krisztusért továbbment, az nem elveszett, hanem megsokszorozódott.

A kézrátétel egyszerre jelentett azonosulást és elengedést. A közösség nem azt mondta: mostantól nincs közünk hozzátok. Imádkozott, böjtölt, rájuk tette a kezét, és ezzel vállalta, hogy a küldetésük az ő küldetése is. De nem is tartotta őket pórázon. A Szent Szellemnek engedte át az útvonalat és a munka kibontakozását.

A kiküldéshez ezért két dolog kell egyszerre: valódi felhatalmazás és valódi szabadság. Ha felelősséget adunk szabadság nélkül, csak végrehajtókat nevelünk. Ha szabadságot adunk felkészítés és kapcsolat nélkül, könnyen magukra hagyjuk az embereket. A bibliai küldés áldással elenged, de nem felejt el.

A kézrátétel után kapcsolat marad

Barnabás és Pál az első missziós útjuk végén visszatértek Antiókiába. Összegyűjtötték a gyülekezetet, és beszámoltak mindarról, amit Isten tett velük, és hogyan nyitott ajtót a népeknek. Ez a visszatérés legalább olyan fontos, mint az indulás.

A küldött nem magánvállalkozó. Amit tesz, arról őszintén számot ad annak a közösségnek, amely imádkozott érte és mellé állt. Nem azért, hogy minden lépéséhez utólag engedélyt kérjen, hanem mert a küldetés közös, a tanulság közös, az öröm közös, és néha a korrekcióra is közösen van szükség.

A kiküldő közösség sem mondhatja, hogy a feladata véget ért a kézrátétellel. A szolgáló és a családja a távolban is ember marad. Elfáradhatnak. Konfliktusba kerülhetnek. Anyagi, házassági vagy lelki válságot élhetnek át. Stratégiai kérdésekben elakadhatnak. Szükségük van olyanokra, akik nemcsak eredményeket kérnek, hanem megkérdezik: hogy van a szíved, hogy van a házasságod, mit tesz most Isten, és miben állhatunk melléd?

Ahogy a munka növekszik, a gondoskodásnak is növekednie kell. Kezdetben talán egyetlen mentor tart kapcsolatot a kiküldött vezetővel. Később kellhet valaki a lelki és családi kíséréshez, más a gyakorlati ügyekhez, megint más a képzéshez vagy a missziós irányok közös átgondolásához. Nem azért, hogy bürokráciát építsünk köréjük, hanem hogy egyetlen úttörő se maradjon egyedül a terhével.

Az egészséges kapcsolatban a helyi vezető valódi döntési teret kap. Ő él ott, ismeri az embereket és hordozza a következményeket. Ugyanakkor tanítható marad, átláthatóan kezeli a pénzt és a hatalmat, segítséget kér, amikor veszélyt lát, és elfogadja a bibliai korrekciót. Így marad egyszerre szabad és kapcsolódó, felelős önmagáért és a testért.

Az áldás két irányban folyik

Antiókia történetében van egy másik jelenet is, amelyet könnyű kihagyni. Amikor éhínséget jövendöltek, az antiókiai tanítványok elhatározták, hogy lehetőségük szerint segítséget küldenek a júdeai testvéreknek. A fiatalabb, a kulturális határvidéken született gyülekezet adott annak a közösségnek, ahonnan Barnabást kapta.

Így néz ki a szövetség: az áldás nem csak egy irányban folyik. Jeruzsálem érett vezetőt küldött. Antiókia anyagi segítséget küldött vissza. Az egyik közösség nem örökös adományozó, a másik nem örökös kedvezményezett. Mindkettő kapott Istentől valamit, amire a másiknak szüksége volt.

A cigánymissziót túl sokáig írták le egyirányú történetként. Mintha a többségi gyülekezeteknél volna minden tudás, pénz, vezetés és lelki erő, a roma közösségek pedig csak a szükséget és a problémát hoznák. Ez a szemlélet még jó szándék mellett is függőséget termel. A segítség címzettje ritkán válik partnerként megszólaló, adni képes testvérré.

Pedig sokszor éppen a peremre szorított közösségekben őriz Isten olyan kincseket, amelyekre az egész egyháznak szüksége van. Hit a nélkülözésben. Kitartó imádság. Bátorság az egyszerű bizonyságtételhez. Nyitott otthon. A kapcsolatok súlyának ismerete. Öröm, amely nem a körülményektől függ. Ezeket sem szabad romantikusan minden roma emberre rávetíteni. De ahol valóban jelen vannak, ott nem folklórt látunk, hanem Krisztus testének adott kegyelmet.

A partnerség ezért nem sajnálatra, hanem kölcsönös tiszteletre épül. Aki pénzt ad, nem vásárolhat döntési jogot az emberek fölött. Aki támogatást kap, nem mondhat le a felelősségről és az átláthatóságról. Aki képzést hoz, maga is tanulni érkezik. Aki helyi tapasztalatot hoz, nyitott marad a korrekcióra. Mindannyian adunk, mindannyian kapunk, és a Forrás egyikünk tulajdona sem.

A sorrendet nem lehet megfordítani

Egy mozgalom felépítésekor könnyű a látható dolgokkal kezdeni. Képzési programot szervezünk, irodát nyitunk, szabályzatot írunk, támogató rendszert tervezünk, majd megpróbálunk embereket találni, akik mindezt működtetik. Lehetnek ezek hasznos eszközök, de ha az élet előtt építjük fel őket, a szerkezet keres majd magának feladatot.

Antiókiában más sorrendet látunk. Először emberek találkoztak Krisztussal, és tanítványi élet született közöttük. Ebben a közegben közös látás formálódott a népek felé. A tanítványok közül vezetők emelkedtek fel. Ezek a vezetők tanítást, jellemformálást és gyakorlati felkészítést kaptak. Ezután kiküldték őket, és a kapcsolat, a beszámolás, az imádság és a gondoskodás továbbra is körülvette a munkájukat.

A sorrend tehát: tanítványság, látás, vezetők, felkészítés, küldés és gondoskodás. Ezek nem egymástól elvágott osztályok. Ugyanannak az életnek a mozdulatai. Ha a tanítványság hiányzik, a képzés információt ad, de nem formál embert. Ha nincs közös látás, a vezetők a saját kis területüket védik. Ha küldünk, de nem gondoskodunk, elfáradt és elszigetelt szolgálókat hagyunk magunk mögött.

A szerkezet feladata, hogy ezt az életet szolgálja. Legyen egyszerű, átlátható és elég rugalmas ahhoz, hogy a helyi valósághoz igazodjon. Amit valaha a küldetésért hoztunk létre, azt később is meg kell vizsgálnunk: még mindig utat nyit, vagy már önmagát védi? A tegnapi jó borostömlő is megkeményedhet. Nem a formához kell hűségesnek maradnunk, hanem Krisztushoz és ahhoz a küldetéshez, amelyért a forma megszületett.

A szövetség nem sérülésmentes család

Antiókia története nem maradt konfliktus nélkül. Pál és Barnabás, akik annyi mindent kaptak és végeztek együtt, Márk miatt éles nézeteltérésbe kerültek. Külön úton folytatták a szolgálatot. A Biblia nem szépíti meg a jelenetet, és nem tesz úgy, mintha érett vezetők között nem történhetne fájdalmas törés.

Antiókia közelsége sebezhetővé tette az embereket: különböző ajándékok, tempók és döntések között óhatatlanul támadt feszültség. Egy szövetségben ezért mindkét irányba kérdeznünk kell. Mit hordozok abból, amit velem tettek, és mit okoztam én a másiknak? Hol védtem a pozíciómat, hol nem hallgattam, hol tartozom bocsánatkéréssel?

A gyógyulás útja lehet hosszú, és olykor határokra, közvetítőre vagy külön útra is szükség van. A külön út sem jogosít fel arra, hogy ellenséget gyártsunk a tegnapi munkatársból, átírjuk a közös múltat vagy kisajátítsuk a gyümölcsöket.

Pál és Barnabás konfliktusa után az evangélium tovább haladt; ez azonban nem teszi kívánatossá a szakadást. Inkább alázatra int. Isten kegyelme nagyobb a töréseinknél, nekünk pedig felelősségünk mindent megtenni az igazságért, a békességért és a gyógyulásért. A küldetés hitelessége a kapcsolatainkban is megméretik.

Mit jelent ez a cigánymisszió számára?

Magyarországon nincs szükségünk még egy olyan központra, amely minden helyi gyülekezetet magához köt. Szükségünk van viszont sok olyan küldőhelyre, amely Antiókia lelkületét hordozza. Lehet közöttük nagyobb gyülekezet, képzőhely, térségi szolgálati pont vagy egy egyszerű házi közösség. Nem a méretük teszi őket központtá, hanem az, hogy mások életét és küldetését szolgálják.

Az első feladatuk a felismerés. Meglátni a kegyelmet egy településen, egy családban, egy még névtelen szolgálóban. Nem

rögtön magunk alá szervezni, hanem közel menni, meghallgatni, megvizsgálni és bátorítani.

A második a kapcsolás. Összehozni egymással azokat, akik külön-külön kevesebbet látnak és hordoznak. Pásztort a tanítóval, úttörőt a gondoskodóval, helyi roma vezetőt a neki szükséges szakértelemmel, idősebbet a fiatalabbal, gyülekezetet a szomszéd település közösségével. A kapcsolat célja nem az, hogy minden szál egyetlen ember kezében fusson össze, hanem hogy az ajándékok eljussanak oda, ahol szükség van rájuk.

A harmadik a felkészítés. Igei alap, Krisztushoz méltó jellem, családi és pénzügyi rendezettség, szolgálati készség, gyermekek és kiszolgáltatott emberek védelme, csapatmunka és valóságos gyakorlat. Nem elég tanteremben beszélni a vezetésről. Magunkkal kell vinni az embereket, felelősséget kell rájuk bízni, majd őszinte és szeretetteljes visszajelzést adni.

A negyedik a küldés. Helyet kell készíteni a következő településen, a következő házban, a következő nép között. Nem csak akkor küldünk, amikor már fölösleges emberünk van. A küldés áldozat, de éppen ez őrzi meg a közösséget attól, hogy önmaga körül forogjon.

Az ötödik a gondoskodás. Imádság, kapcsolat, átlátható felelősség, gyakorlati és anyagi segítség, pihenés, korrekció és olyan biztonság, amelyben a vezető időben elmondhatja, ha elfáradt vagy elakadt. Nem birtokoljuk a kiküldöttet, de nem is hagyjuk magára.

Ez az öt mozdulat — felismerni, kapcsolni, felkészíteni, küldeni és gondoskodni — már kirajzol egy országos hálózatot. Nem felülről rárajzolt szervezeti ábrát, hanem élő szövetséget. A szervezeti rend majd fontos lesz, de csak akkor marad egészséges, ha ezeket a kapcsolatokat szolgálja.

Ajtók hálózata

Antiókia számomra végül nem egyetlen nagy központ képe. Ajtó, amelyen át emberek beléphetnek Krisztus közösségébe, majd ugyanazon az ajtón át küldöttként elindulhatnak. Asztal, ahol különböző emberek megtanulják felismerni egymás ajándékát. Műhely, ahol az egyszerű hívő kezébe kerül az Ige és valódi felelősséget kap. Otthon, ahová a fáradt szolgáló visszatérhet, és elmondhatja, mit tett Isten.

Ilyen ajtókra van szükségünk szerte az országban. Nem egyetlen Antiókiára, amely mindenkitől messze van, hanem egymással szövetségben álló küldőhelyekre. Olyanokra, amelyek nem versenyeznek azért, kinél marad több ember, hanem együtt örülnek annak, ha Krisztus új helyen válik láthatóvá.

A központ akkor tölti be a küldetését, amikor nem önmagát teszi nélkülözhetetlenné. Felismeri a helyi kegyelmet, hozzáadja, ami hiányzik, elengedi, ami felnőtt, és hűséges marad a kapcsolatban. Mágnesből ajtóvá válik.

A következő kérdés most már nem az, kell-e szövetség. Hanem az: milyen kapcsolati és szervezeti rend tudja ezt az életet hosszú távon hordozni úgy, hogy legyen közös irány, védelem és felelősség, de ne szülessen új függőség? Erről szól a következő fejezet. Mert a szétszórt tüzekből csak akkor lesz mozgalom, ha nem egyetlen kéz fogja őket össze, hanem ugyanaz a Krisztus gyújtja és ugyanaz a szeretet kapcsolja őket egymáshoz.

12. Szövetségből mozgalom

A kapcsolatot védő rend összekapcsolja az ajándékokat, de nem veszi át Krisztus helyét

> *„Az egész test… minden egyes tag erejéhez mérten közösen munkálja a test növekedését.”— Efézus 4,16 nyomán*

1996. június 15-én olyan megbízást kaptam, amely egyszerre volt világos és beláthatatlan. Az országos cigánymisszió megszervezésére és koordinálására kértek fel. A feladat első mondatai egyszerűen hangzottak: feltérképezni a cigány gyülekezeteket, összefogni őket, segíteni a közöttük zajló szolgálatot, és vezetni a közös missziót.

A papíron ez néhány ige volt. A valóságban emberek, kilométerek, bizalmatlanságok, régi sebek, erős elhívások és alig látható kezdetek sokasága. Voltak már roma közösségek az ország különböző pontjain. Voltak gyülekezetek egyházi keretek között, és voltak önállóan működő csoportok. Voltak vezetők, akiket ismert valamilyen központ, és voltak olyanok is, akiket csak a saját falujuk ismert. Nem üres térre érkezett a megbízás. Isten már sok helyen dolgozott.

Eleinte azt gondolhattam volna, hogy térképet kell rajzolnom. Hamar megértettem, hogy Isten kapcsolatokat akar rajzolni.

Egy térképen pontokat látunk. Egy szövetségben arcokat. A pontok között vonalat lehet húzni, de a bizalom nem vonalzóval születik. Ahhoz oda kell menni, le kell ülni, meg kell hallgatni a történeteket, együtt kell imádkozni, és időnként ugyanazt a terhet kell megemelni. Az országos küldetés ezért nem azzal kezdődött, hogy mindenkit egy szervezetbe hívtunk. Azzal kezdődött, hogy megkerestük egymást.

Az első út: Kántorjánosi

Az első utam 1996-ban Kántorjánosiba vezetett. Nem azért, mert ott még semmi sem történt, hanem éppen azért, mert Isten már előttem munkálkodott. Rézműves Mihály — akit mindenki Feri pásztorként ismert és szólított — vezetésével már működött az egyházhoz tartozó roma gyülekezet. A cigány közösségekben nem ritka, hogy valakinek az anyakönyvezett neve mellett egy másik név válik közismertté. Számunkra ő akkor is Feri pásztor volt, és ma is így ismerjük.

Amikor megérkeztem, a település futballpályáján éppen nagyszabású evangelizáció zajlott. Több százan gyűltek össze. A környékről különböző felekezeti háttérből érkeztek roma hívők, és magukkal hozták még meg nem tért rokonaikat és barátaikat is. Sok gyülekezetvezető és pásztor szolgált azon az alkalmon. Amit az országos megbízásból még alig tudtam elképzelni, ott egyszerre arcot, hangot és közösséget kapott.

Az alkalom vége előtt szót kértem. Elmondtam, milyen megbízást kaptam, milyen látást hordozok, és hogyan vezetett Isten idáig. A testvérek nagy lelkesedéssel fogadtak. Ezután a felállított színpadon letérdeltem, és arra kértem a jelen lévő roma vezetőket és pásztorokat, hogy tegyék rám a kezüket, és áldjanak meg erre a szolgálatra. Ők pedig körém álltak, befogadtak és megáldottak.

Az országos megbízást egyházi keretek között kaptam, de azon a futballpályán valami nélkülözhetetlen történt: a roma vezetők befogadtak maguk közé, és megerősítettek az elhívásomban. Nem föléjük érkeztem, hanem közéjük. Nem kész rendszert vittem nekik, hanem letérdeltem előttük, és kértem az áldásukat. Számomra az országos cigánymisszió valójában ott indult el.

Feri pásztor a kezdetektől nagy segítségem volt. Ismerte az embereket, a kapcsolatokat és a bizalom útját, de nemcsak ajtókat nyitott meg előttem: mellém állt. Azóta is együtt szolgálunk. A mozgalom első alapköve ezért nem egy program vagy szervezeti ábra volt, hanem befogadás, áldás és testvéri szövetség.

Ezt az első találkozást további konferenciák, közös szolgálatok és képzések követték. A bibliaiskola padjaiban különböző helyekről érkező férfiak tanultak és imádkoztak együtt. Utazások közben új ajtók nyíltak. Egy helyi roma szolgáló ismerte az embereket, a nyelvet és a bizalom útját. Valaki más tanítani tudott. Megint más autót vezetett, sátrat épített, ételt készített vagy pénzt szerzett az úthoz. A munka soha nem egyetlen ember műve volt, még akkor sem, ha kívülről néha egy név látszott rajta.

Itt kezdtem megérteni a különbséget szervezet és mozgalom között. A szervezet meg tud nevezni egy feladatot, felelőst rendelhet hozzá, pénzt kezelhet és rendet tarthat. Ezekre szükség van. A mozgalom azonban ott születik, ahol a küldetés már nem egy központ programja, hanem sok ember közös engedelmessége. Ahol a kapcsolatból bizalom, a bizalomból közös felelősség, a közös felelősségből pedig újabb küldés lesz.

A szövetség nem a mozgalom dísze. A hordozó közege.

Országos nem jelent központit

Amikor 1996-ban elvállaltam az országos munkát, Paksról Békésre költöztünk vissza, és onnan akartam végezni a szolgálatot. Nem a fővárosból. Nem azért, mert Budapest ellen lett volna kifogásom, hanem mert belül tudtam: nem szabad elszakadnom attól a világtól, amelyhez Isten küldött. Közel akartam maradni azokhoz a településekhez, ahol a szolgálat nem egy stratégiai térképen szereplő célpont, hanem családok mindennapi élete.

Nemcsak országos megbízást kaptunk. A békési gyülekezet otthont is készített nekünk: felajánlotta a szolgálati lakást, és vállalta annak teljes rezsiköltségét. Az akkori jegyzőkönyv külön megemlíti, hogy a tagság ötvenöt százaléka roma származású volt, és a gyülekezet ezzel a döntéssel is támogatni akarta a cigánymissziót.

Ezt ma fontos kimondanom, mert az országos munka nem egy magányos ember hőstörténeteként indult. Volt mögötte egy helyi gyülekezet, amely tetőt tett a családunk fölé, és azt mondta:

induljatok, mi pedig hordozunk benneteket. Az országos elhívásnak így lett békési címe, asztala és otthona.

A küldés gyakran ilyen hétköznapi dolgokban válik valósággá. Valaki imádkozik. Valaki átad egy kulcsot. Valaki kifizeti a villanyszámlát. Valaki elengedi a saját kényelmét azért, hogy az evangélium messzebbre jusson. Az Antiókia-lelkület nem a színpadon kezdődik, hanem ott, ahol egy közösség kész odaadni azt, amije van.

Akkor még nem tudtam minden következményét ennek a döntésnek. Az országos munka vidékről több utazást, nehezebb elérhetőséget és sok gyakorlati terhet jelentett. Mégis fontos jel volt. Azt üzente: országosnak lenni nem ugyanaz, mint központivá válni.

Országos szolgálatban nem az a kérdés, hogyan fusson minden szál hozzánk, hanem hogyan jusson el minden ajándék oda, ahol szükség van rá. A döntéseket nem gyűjtenünk, hanem a felelősséget osztanunk kell. Akkor örülhetünk igazán, ha a munka nélkülünk is hűségesen folytatódik.

Egy országos szolgálatnak természetesen kell közös irány, képviselet, adminisztráció és felelős vezetés. A távolságokat, a pénzt, a képzést, a jogi és erkölcsi kérdéseket nem lehet jó szándékkal helyettesíteni. De a közös rend célja nem az, hogy a helyi közösségek helyett éljen. Azért van, hogy segítse őket életben maradni, megtisztulni, megerősödni és továbbadni, amit kaptak.

Egy egészséges országos hálózatnak nincs egyetlen, mindent eldöntő emberi középpontja. Krisztus a fej, és az ő élete sok helyen lüktet. Lehet szolgáló központja, de nem lehet tulajdonosa. Lehet hangja, de nem némíthatja el a helyi hangokat. Lehet közös neve, de nem cserélheti le az emberek Istentől kapott azonosságát.

Ezt a mondatot ma még világosabban mondom ki: a központ akkor szolgál jól, ha közel viszi egymáshoz az embereket, nem pedig önmagához köt mindenkit.

A közös asztal megelőzi a közös nevet

A roma gyülekezetek világa soha nem volt egyszínű. Különböző pünkösdi, baptista, szabadkeresztény és más evangéliumi közösségekben indultak munkák. Sok helyen önálló csoportok születtek, amelyek még keresték a kapcsolatukat egy tágabb egyházi családdal. Más volt a zene, a szóhasználat, az istentisztelet rendje, a vezető képzettsége és a helyi történet.

Ezt a sokféleséget kétféleképpen lehet nézni. Láthatunk benne rendezetlenséget, amelyet gyorsan egységesíteni kell. Vagy láthatunk sok edényt, amelyek ugyanannak az olajnak készítenek helyet. Nem minden különbség érték, és nem minden helyi szokás érinthetetlen; mindent meg kell vizsgálnunk az Ige fényében. Az egységhez azonban az edényeknek nem kell egyformává válniuk.

Amikor vezetők először ülnek egy asztalhoz, nem az a legfontosabb kérdés, milyen név kerüljön föléjük. Előbb tudnunk kell, kiben hiszünk, milyen evangéliumot hirdetünk, mit jelent számunkra a megtérés, a tanítványság, a szentség, a Szent Szellem munkája és a küldetés. Meg kell hallgatnunk egymás történetét. Fel kell ismernünk egymásban a kegyelmet. Meg kell tanulnunk úgy kérdezni, hogy ne vizsgáztassuk, hanem értsük a másikat.

A közös asztalnál az is kiderül, mit hordozunk valóban. Könnyű távolról nagynak vagy veszélyesnek látni a másikat. Közelről meglátjuk a sebeit, a hűségét, a korlátait és az ajándékát. Kiderülhet, hogy akit versenytársnak gondoltunk, ugyanazokért az emberekért sír. Akitől tartottunk, olyan ajándékot hordoz, amely nekünk hiányzik. Aki pedig kívülről erősnek látszott, talán régóta egyedül viszi a terhét.

Az aláírt nyilatkozat önmagában nem teremt szövetséget. Fontos lehet, de csak azt tudja rögzíteni, ami a szívekben és a kapcsolatokban már megszületett. A valódi szövetségben a közös siker mellett a nehéz beszélgetést, a korrekciót, a várakozást, a költséget és a válságban való hűséget is vállaljuk.

Közös asztal előbb. Közös név talán később. Lehet, hogy soha. Krisztus teste akkor is valóság, ha nem tudjuk egyetlen embléma alá rendezni.

„Tetszett a Szent Szellemnek és nekünk”

Antiókia nyitott ajtóvá vált, de a nyitottság hamar komoly kérdést hozott. Pogány hátterű emberek tömegei fordultak Krisztushoz. Felmerült: milyen feltételekkel tartozhatnak Isten népéhez? Át kell-e venniük a zsidó vallási és kulturális rend egészét, hogy teljes értékű testvérek legyenek?

Ez nem mellékes vita volt. Az evangélium lényege és az emberek jövője forgott kockán. A jeruzsálemi tanácskozás, amelyről az Apostolok cselekedetei 15. fejezete beszél, ezért nem egyszerű vezetőségi ülés. Megmutatja, hogyan kereshet egy sokszínű közösség közös választ úgy, hogy közben nem a leghangosabb ember, a régi szokás vagy a pillanatnyi érdek lesz az úr.

A kérdést nem hagyták suttogások és párhuzamos üzenetek között mérgeződni. Az érintettek elmentek egymáshoz. Beszéltek. Meghallgatták, mit tett Isten a népek között. Péter elmondta a tapasztalatát. Barnabás és Pál beszámolt a jelekről és a megtérésekről. Jakab az Írás fényébe helyezte a történteket. A tapasztalat nem írta felül az Igét, az Írás értelmezése pedig nem tette semmissé azt, amit Isten szemmel láthatóan cselekedett.

A döntésben jelen volt az apostoli tekintély, a vezetők felelőssége és az egész gyülekezet részvétele. Nem mindenki mondta ugyanazt, és bizonyára nem mindenki ugyanazzal az érzéssel ment haza. Mégis eljutottak egy közös mondatig: úgy látta jónak a Szent Szellem és mi.

Ez a mondat nem vallásos pecsét egy előre eldöntött terven. Alázat van benne. A Szent Szellem vezet, de nekünk kell figyelnünk, beszélnünk, mérlegelnünk és felelősséget vállalnunk. Nem bújhatunk Isten neve mögé azért, hogy ne kelljen megindokolnunk a döntésünket. És nem is tehetünk úgy, mintha a jó szervezeti

eljárás önmagában életet adna. Imádság, Ige, tapasztalat, meghallgatás és közös felelősség találkozik.

A jeruzsálemi testvérek nem raktak a pogány hívőkre fölösleges terheket. Megnevezték azt, ami a közös élet tisztaságához szükséges volt, de nem követeltek kulturális másolatot. Ez különösen fontos a roma misszióban. Az evangélium minden kultúrát megítél és megújít, de egyik emberi kultúra sem az evangélium. Ha a saját felekezeti vagy társadalmi szokásainkat az üdvösség feltételévé tesszük, olyan igát helyezünk másokra, amelyet Krisztus nem adott.

A döntést levélben és megbízható emberek által vitték el. Nem elég jól dönteni; világosan és személyesen is kell közölni. A levél rögzítette a közös álláspontot. Júdás és Szilász jelenléte pedig kapcsolatot adott a szavak mellé. A tiszta folyamat védi a közösséget a félremagyarázástól: tudható, mi hangzott el, ki vállalta, mi alapján született és hogyan lehet kérdezni róla.

Ez a szövetségi vezetés egyik legfontosabb próbája. Képesek vagyunk-e úgy dönteni, hogy az igazság ne váljon fegyverré, a szeretet ne váljon homályossá, a tekintély pedig ne váljon ellenőrizhetetlenné?

Kiegészítő ajándékok, közös felelősség

Sok szolgálat azért marad kicsi, mert a vezető mindent maga akar hordozni. Ő prédikál, dönt, békít, pénzt kezel, kapcsolatot tart, embereket választ, programot szervez és válságot old meg. Eleinte ez hűségnek tűnhet. Egy új munka valóban sokszor egy ember vállán indul. Ha azonban minden tartósan ugyanazon a vállon marad, a hűségből szűk keresztmetszet lesz.

Mózesnek Jetró mondta ki: nem jó, amit teszel; elfáradsz te is, és elfárad a nép is. Mózes elhívása valódi volt, mégsem jelentette azt, hogy minden kérdésnek hozzá kell megérkeznie. Fel kellett ismernie megbízható embereket, felelősséget kellett adnia nekik, és különbséget kellett tennie a mindennapi ügyek és a valóban súlyos kérdések között.

A feladatok szétosztása önmagában még nem csapat. A csapat nem néhány ember, akik ugyanannak a vezetőnek segítenek végrehajtani a saját tervét. Közös felelősséget hordozó, különböző ajándékú emberek kapcsolata. Van, aki messzire lát. Van, aki közelről észreveszi az embert. Van, aki tanít. Más rendszert épít, pénzt kezel, kérdez, pásztorol vagy új területre indul. Az ajándékok nem rangjelzések, hanem szolgálati képességek.

A csapatban ezért nem elég meghallgatni a másikat; számítani is kell arra, amit mond. Ha a vezető minden véleményt végighallgat, majd mindig egyedül dönt, a közösségi forma mögött magányos hatalom marad. Az egészséges vezetői kör előre tisztázza, mely kérdésben ki dönt, mihez kell közös egyetértés, ki képviselheti a közösséget, és mikor kell külső segítséget kérni.

Évekkel később egy nemzetközi roma hálózatban is fontos alapelvvé vált számunkra, hogy a vezetés az egész testületé. Senki nem cselekedhet a hálózat nevében egymaga. Ez lassabbnak tűnhet, mint amikor egy erős ember gyorsan határoz. A közös döntés azonban nem csupán fék. Védelem, bölcsesség és közösen hordozott ügy. Amit együtt hordozunk, azt nem kell utólag rábeszélni a többiekre.

A közös felelősséghez az is hozzátartozik, hogy a vezető nemcsak feladatot ad, hanem tekintélyt is. Nem lehet valakit felelőssé tenni egy területért, majd minden döntését felülírni. Ugyanakkor a felhatalmazott ember sem válhat külön királysággá. Beszámol, tanítható marad, és tudja, hogy az ajándéka a testért van.

A vezetés akkor kezd sokszorozódni, amikor már nem azt kérdezzük, ki tudná helyettem elvégezni, amit én kitaláltam, hanem azt: kiben mit kezdett el Isten, és hogyan tudjuk azt együtt felelősen felszabadítani?

A térség: elég közel ahhoz, hogy ismerjük egymást

A helyi gyülekezet önmagában hordozza Krisztus jelenlétét, de nem arra kapott elhívást, hogy elszigetelten éljen. Egy kis közösségnek lehet erős hite és valós küldetése, miközben nincs minden ajándék jelen benne. Lehet, hogy nincs tanítója, tapasztalt gyermekvédelmi felelőse, pénzügyi szakembere vagy olyan vezetője, aki már átvitt egy közösséget súlyos konfliktuson.

Az országos szint viszont könnyen túl messze kerül. A központ nem ismerheti minden család történetét, nem ér oda minden válsághoz, és nem tudja egyetlen helyről érzékelni az ország különböző vidékeinek valóságát. Ami egy szabolcsi faluban természetes, az Békésben vagy a Dunántúlon más formát kívánhat. Ugyanaz az evangélium, de más ajtók, más sebek és más kapcsolati utak.

A kettő között ezért kulcsszerepe van a térségnek. Számomra a térség nem elsősorban közigazgatási határ. Az a távolság, ahol még ismerjük egymás nevét, de már több települést látunk együtt. Elég közel van ahhoz, hogy szükség esetén odaérjünk. Elég tág ahhoz, hogy a helyi látásunk mellé mások tapasztalata is odaüljön.

Egy térségi kapcsolat egyszerű dolgokból épülhet: vezetők rendszeres imádságából; közös igetanulmányozásból; őszinte beszélgetésből a családról, a pénzről és a szolgálat terheiről; tanuló szolgálók közös képzéséből; egymás gyülekezeteinek meglátogatásából; és olyan missziós utakból, amelyeken nem egy ember érkezik meg mindennel, hanem csapat.

Nem minden találkozóból kell konferenciát csinálni. Néha egy konyhaasztal többet ér, mert ott el lehet mondani azt is, ami a színpadra nem való. Nem minden térségnek kell azonos rendben működnie. De legyenek benne ismert emberek, vállalt kapcsolatok és olyan ritmus, amely nemcsak akkor mozdul meg, amikor baj van.

A térségi szolgálók feladata nem az, hogy kisebb központként uralják a gyülekezeteket. Inkább párosan vagy csapatban járjanak. Kérdezzenek, figyeljenek, kössenek össze embereket, segítsenek felismerni a veszélyt, és vigyék tovább azt a jó gyakorlatot, amely egy másik településen már gyümölcsöt termett. Ne vegyék át a helyi pásztor helyét, hanem erősítsék abban, amit csak ő tud helyben elvégezni.

Ha egy gyülekezet válságba kerül, ne a pletyka érjen oda elsőként. Legyen kit felhívni. Ha új szolgáló emelkedik fel, ne kelljen mindent egyedül megtanulnia. Legyen kitől kérdezni. Ha egy településen ajtó nyílik, ne egyetlen túlterhelt ember induljon el. Legyenek társai.

A térségi körökből országos háló születhet. Nem úgy, hogy minden kapcsolatot központosítunk, hanem úgy, hogy a helyi csomópontok egymással is összekapcsolódnak. A háló attól erős, hogy sok irányban tart. Ha egyetlen szál szakadása mindent széthullat, még nincs valódi hálónk.

Nyitott Biblia, nyitott szív, nyitott könyvek

A szövetséghez bizalom kell. A bizalomhoz pedig nem elég a jó benyomás. Átláthatóságra van szükség. Nem azért, mert eleve rosszat feltételezünk egymásról, hanem mert mindannyian emberek vagyunk, és a szolgálatban valódi hatalom, pénz, befolyás és sebezhető élet kerül a kezünkbe.

Három nyitottságot tartok nélkülözhetetlennek.

Legyen nyitott a Biblia. A tanításunk, a döntéseink és a szolgálati gyakorlatunk kérdezhető legyen az Ige alapján. A „nekem ezt mondta az Úr” nem zárhat le minden beszélgetést. Amit Istentől valónak tartunk, azt alázattal megvizsgáljuk, és nem félünk attól, ha érett testvérek kérdéseket tesznek fel.

Legyen nyitott a szív. A vezetőnek is szüksége van olyan kapcsolatokra, amelyekben nem kell erősnek látszania.

Elmondhatja, ha elfáradt, ha kísértésben van, ha otthon baj van, ha haragot hordoz, vagy ha már nem lát tisztán. A számonkérhetőség nem rendőri felügyelet. Olyan szeretet, amely elég közel jön ahhoz, hogy időben észrevegye a veszélyt.

Legyenek nyitottak a könyvek. A pénz útját ne egyetlen ember lássa. Legyen világos, honnan érkezett, mire adták, ki döntött a felhasználásáról, mi került kifizetésre, és ki ellenőrizte. A támogatás nem vásárolhat uralmat, a szükség pedig nem adhat felmentést a rend alól. Az átlátható pénzügy nem a hit hiánya, hanem a bizalom védelme.

Ugyanez igaz a gyermekek és más kiszolgáltatott emberek biztonságára. A jó hírnév nem lehet fontosabb az igazságnál. Ha bántalmazás, visszaélés vagy súlyos határsértés gyanúja merül fel, nem söpörhetjük a szőnyeg alá azzal, hogy „családon belül megoldjuk”. Világos szabályokra, felelős eljárásra, szükség esetén szakmai és hatósági segítségre van szükség. A kegyelem nem takarja el a bűnt; világosságra hozza, hogy megtérés, védelem és igazság születhessen.

A tekintély nem attól hiteles, hogy senki sem kérdezheti meg a hordozóját. Attól hiteles, hogy nem fél a világosságtól.

Az egészséges szövetségben a helyi közösségnek valós felelőssége és döntési tere van. Ugyanakkor senki nem mondhatja: az én gyülekezetem, az én pénzem, az én embereim, ezért senkinek semmi köze hozzá. Krisztus testében nem magántulajdont építünk. A közösség önállósága és a testvéri számonkérhetőség nem ellenségek. Együtt őrzik a szabadságot.

Így értem a felelős egymásrautaltságot: a helyi vezető nem kér engedélyt minden lépéshez, de nem is csak pénzért vagy válságban jelentkezik. A kapcsolat szabadságot ad, mégsem hagy magára; kérdez, de nem birtokol; korrigál, de nem aláz meg.

A versengés gyógyulása

A szövetséget nemcsak a szervezeti bizonytalanság veszélyezteti. A szívünkben élő versengés is. Ha kevés a figyelem, a pénz, a képzett ember és a nyitott ajtó, könnyen úgy érezzük, hogy a másik növekedése a mi veszteségünk. Összehasonlítjuk a létszámot, az épületet, a meghívásokat, a támogatást és azt, kinek a nevét említik gyakrabban.

Ezt a kísértést nem lehet pusztán szabályzattal megszüntetni. A gyökere mélyebben van: attól félünk, hogy ha nem mi vagyunk a középpontban, eltűnünk. Krisztus azonban nem fogy el attól, hogy mást is használ. Az ő országában a másik gyümölcse nem az én kisebbedésem. Ha egy szomszédos gyülekezetben emberek térnek meg, a családok gyógyulnak és új szolgálók állnak fel, az nem idegen siker. A Király győzelme.

Nekem is újra és újra őriznem kellett a szívemet ezen a ponton. Könnyebb beszélni az egységről, mint örülni annak, amikor Isten egy másik embert emel láthatóbb helyre. Könnyebb azt mondani, hogy mindenki fontos, mint átadni a mikrofont, a döntést, a kapcsolatot vagy a lehetőséget. A versengés gyógyulása akkor kezdődik, amikor már nemcsak eltűrjük a másik ajándékát, hanem segítünk neki kibontakozni.

Ennek vannak nagyon gyakorlati jelei. Nem csábítjuk át egymás tagjait azzal, hogy nálunk nagyobb a lehetőség. Nem építünk szolgálatot egy másik közösség tudatos gyengítésére. Ha egy vezető váltani akar, beszélünk egymással, és nem használjuk fel a fájdalmát saját növekedésünkhöz. Ha valakiről súlyos hírt hallunk, nem adjuk tovább ellenőrzés nélkül; közvetlenül és tisztán keressük meg az érintettet.

A szövetség nem hallgatási szerződés. A békesség kedvéért nem mondhatunk igaznak valamit, ami hamis, és nem védhetünk olyan magatartást, amely embereket sebez. De a szükséges igazságot sem kell megalázó módon kimondani. A cél nem a másik legyőzése, hanem a kapcsolat, az emberek és a küldetés védelme.

A platform nem lehet a rendezetlen konfliktus búvóhelye. Ha valakivel nem tudok egy asztalhoz ülni, nem bizonyíthatom a mozgalom egységét azzal, hogy ugyanazon a konferencián prédikálunk. A színpadkép nem gyógyítja meg azt, amit a négyszemközti igazmondás és bocsánatkérés elmaradása megsebzett.

A mozgalom nem lehet erősebb a színpadon, mint a kapcsolataiban.

A versengés akkor veszít az erejéből, amikor megtanuljuk név szerint áldani egymást. Imádkozunk egy másik gyülekezetért. Elmondjuk, mit kaptunk tőle. Elküldjük hozzá azt az embert, akit ő tud jobban segíteni. Meghívjuk a vezetőjét nem dísznek, hanem azért, mert szükségünk van az ajándékára. És amikor Isten valami újat kezd nála, nem azt kérdezzük, hogyan kapcsolhatnánk a saját nevünkhöz, hanem azt: hogyan állhatunk mellé tisztán?

A rács nem terem szőlőt

A növekvő szőlőnek szüksége van támaszra. Ha nincs, az indák a földre kerülnek, összegabalyodnak és sérülnek. A rács segít irányt tartani, tehermentesít és hozzáférhetővé teszi a gyümölcsöt. De a rácsban nincs élet. Nem tud gyökeret ereszteni, nedvet szállítani vagy gyümölcsöt teremni.

Ilyen a szervezet is. Szükség van rá, amikor emberek, pénzek, képzések, utak és intézmények kapcsolódnak össze. Nélküle a jó szándék széteshet, a felelősség elmosódhat, az erőforrás elfolyhat, a sebezhető ember pedig védelem nélkül maradhat. A rend szeretet is lehet.

A veszély akkor kezdődik, amikor a rács azt hiszi magáról, hogy ő a szőlőtő. Amikor a szervezet saját fennmaradását azonosítja Isten országának növekedésével. Amikor több energiát fordít a határainak őrzésére, mint az elveszett ember keresésére. Amikor a vezető hűségét ahhoz méri, mennyire védi a rendszert, nem pedig ahhoz, mennyire követi Krisztust.

Jézus nem azt mondta, hogy a szervezetben maradjatok, hanem azt: maradjatok énbennem. Ő a szőlőtő. A forma csak addig hasznos, amíg segíti az életet, amely belőle árad.

Megtanultam, hogy egy nagyra nőtt szervezetben a tegnapi megoldás könnyen a holnapi engedelmesség akadályává válhat. Ebből nem az következik, hogy minden intézmény rossz, vagy hogy rend nélkül kell továbbmennünk. Az viszont igen, hogy nem építhetjük fel újra ugyanazt a merevséget kisebb méretben, új név alatt. Ha csak annyit változtatunk, hogy most mi ülünk a középen, valójában semmit nem tanultunk.

A szövetséget szolgáló szerkezet legyen egyszerű. Az emberek értsék, hogyan születnek a döntések, ki miért felel, hová fordulhatnak kérdéssel vagy panasszal, és hogyan lehet változtatni azon, ami már nem szolgál. Legyen átlátható. Ne a személyes kapcsolatok rejtett alkuja irányítsa. És legyen felülvizsgálható. Amit egy korszak küldetéséért hoztunk létre, azt ne tegyük érinthetetlenné.

A jó szerkezet képessé tesz, nem magához láncol. Elosztja a szolgálatot, és utat készít ahhoz, hogy mások is felelősen elinduljanak. Éppen az bizonyítja az érettségét, ha idővel nélküle is továbbmegy az élet.

Amit vállalunk egymás felé

Ha a szövetség nem beolvadás, nem alkalmi együttműködés és nem puszta jó érzés, akkor ki kell mondanunk, mit vállalunk egymás felé. Nem azért, hogy új törvénytáblát készítsünk, hanem hogy a szeretetnek látható alakja legyen.

Vállaljuk, hogy Krisztus marad a fej. Nem egy vezető, felekezet, támogató vagy szolgálati márka köré gyűlünk. A közös alap az evangélium, a közös irány Jézus küldetése, és minden emberi tekintély ennek alárendelten szolgál.

Vállaljuk, hogy felismerjük és tiszteljük a helyi elhívást. Nem sajátítjuk ki azt, amit Isten egy településen, családban vagy vezetőben elkezdett. Hozzáadjuk a tőlünk telhető segítséget, de nem kérünk cserébe tulajdonjogot emberek fölött.

Vállaljuk, hogy egymással beszélünk, nem egymásról. A kérdést oda visszük, ahol választ kaphat. Nem építünk közösséget félinformációkra, és nem használjuk a bizalmas beszélgetést fegyverként. Ha vétettünk, bocsánatot kérünk. Ha megbántottak, az igazságot szeretetben keressük.

Vállaljuk a világosságot. Döntéseink, pénzügyeink és hatalmi gyakorlatunk kérdezhető. Védjük a gyermekeket és a kiszolgáltatottakat. A jó hírnév kedvéért nem hallgatjuk el a rosszat, és a korrekciót nem használjuk megszégyenítésre.

Vállaljuk, hogy megosztjuk az ajándékainkat. Tanítót, úttörőt, tapasztalatot, kapcsolatot, időt és anyagi forrást adunk a közöshöz, amennyire Isten képessé tesz. Aki többet tud adni, nem lesz fontosabb. Aki egy időben többet kap, nem lesz kevesebb.

Vállaljuk, hogy nemcsak küldünk, hanem gondoskodunk is. Imádkozunk az elindultakért, kapcsolatban maradunk velük, meghallgatjuk a beszámolójukat, és odaállunk melléjük a fáradtságban. Szabadságot adunk nekik, de nem hagyjuk őket magukra.

Vállaljuk, hogy áldással engedjük tovább azt, ami felnőtt. Nem tartjuk fogva a vezetőt, a közösséget vagy a kezdeményezést csak azért, mert nálunk kezdődött. Ha Isten új helyre hív valakit, tisztán beszélünk, rendezzük a kapcsolatot, és örömmel engedjük el. A szövetség ajtó, nem bilincs.

Ezek a mondatok csak akkor érnek valamit, ha a nehéz pillanatban is emlékszünk rájuk. Amikor kevés a pénz. Amikor másképp dönt a testvérünk. Amikor egy erős ember hibázik. Amikor választanunk kell a látszólagos békesség és a szeretetben kimondott igazság

között. A szövetség értéke nem az ünnepi aláíráskor, hanem a nyomás alatt mutatkozik meg.

Amikor a háló mozdul

Honnan tudhatjuk, hogy a szövetségből valóban mozgalom lett? Nem pusztán abból, hogy több rendezvényünk, munkatársunk vagy intézményünk van. Ezek jelezhetnek növekedést, de a gépezet is tud növekedni anélkül, hogy életet sokszorozna.

A mozgalom ott látszik, ahol az egyszerű hívő is érti, hogy küldetése van. Ahol a megtérőből tanítvány lesz, a tanítványból szolgáló, a szolgálóból másokat felkészítő ember. Ahol a helyi közösség nemcsak segítséget vár, hanem maga is elindul egy következő családhoz vagy településhez. Ahol a vezető sikere nem az, hogy hányan függnek tőle, hanem hogy hány embert tett képessé a felelős engedelmességre.

Ugyanennek a mozgásnak a jele, amikor a kapcsolatok átlépik a megszokott határokat. Roma és nem roma vezetők nem egymásról terveznek, hanem együtt. Különböző felekezetek nem mossák össze a meggyőződésüket, mégis felismerik a közös evangéliumot és küldetést. Idősebbek gyökeret adnak a fiataloknak, a fiatalok pedig új nyelven viszik tovább az előttük járók kincsét.

Érett mozgalomban a kudarc sem tűnik el a jelentésekből, hanem tanulássá válik. Ki lehet mondani, hogy egy próbálkozás nem termett gyümölcsöt, egy döntés rossz volt, egy vezető elfáradt vagy egy kapcsolat megsebesült. Az őszinteség nem gyengíti a küldetést. Megtisztítja attól, ami később sokkal nagyobb kárt okozna.

A hálónak a cigánytelepekre is el kell érnie, és ott nem passzív kedvezményezetteket, hanem Isten által megszólított embereket kell felismernie. Egy helyi asszony imádsága, egy fiatal bizonyságtétele, egy család nyitott otthona vagy az első prédikációját félve elmondó férfi nem maradhat észrevétlen. A háló azért kapcsolódik hozzájuk, hogy felismerje, felkészítse és továbbküldje őket.

Végül akkor beszélhetünk mozgalomról, amikor a háló már nem egyetlen ember mozdulatára vár. Az egyik térség imádkozik és elindul, a másik tanítót küld. Egy gyülekezet befogad egy képzésben lévő vezetőt. Valaki anyagi terhet vesz le egy úttörő válláról, érett testvérek segítenek egy konfliktusban, az új közösség pedig idővel maga is küldőhellyé válik.

Ekkor a szétszórt tüzek nem olvadnak egyetlen nagy lángba. Megmaradnak a helyükön, mégis egymást erősítik. Ugyanaz a Krisztus ad nekik életet. Ugyanaz az evangélium ad irányt. A szövetség pedig védi közöttük a szeretet és a felelősség útját.

Ehhez szükség van intézményekre, de olyanokra, amelyek ismerik a helyüket; vezetésre, amely felszabadít; önállóságra, amely felelősséget vállal; és egységre, amely nem követel egyformaságot. Így őrizhetjük együtt a szabadságot és a kapcsolatot.

Az irányt a szövetség megtarthatja, a továbbadás azonban a mindennapi kultúránkon múlik. Mit ünneplünk? Mit jutalmazunk? Kinek adunk teret? Mit nevezünk sikernek? A következő fejezet erről a kultúráról szól. A háló akkor válik mozgalommá, amikor minden csomópontjában megszületik a készség: amit kaptunk, továbbadjuk.

13. A sokszorozódás kultúrája

A jövő nem akkor érkezik meg, amikor mi már nem tudunk továbbmenni, hanem amikor időben átadjuk másoknak, amit Istentől kaptunk

> *„Amit tőlem hallottál… bízd hű emberekre, akik mások tanítására is alkalmasak lesznek.”— 2Timóteus 2,2 nyomán*

2018-ban Kecskeméten egy mondat különös erővel szakadt fel belőlem: a jövő hív. Akkor már sok mindent felépítettünk. Voltak gyülekezetek, képzések, szolgálatok, intézmények és egyre szélesebb kapcsolati háló. Mégis azt éreztem, hogy mindez önmagában nem biztosítja a jövőt. A jövő nem attól születik meg, hogy a jelenlegi vezetők még többet dolgoznak, hanem attól, hogy egy új nemzedék megkapja a missziós terhet, a látást, a bizalmat és végül a vezetést is.

Ezt akkor így fogalmaztam meg: nem mi fogjuk elvégezni a munka nagy részét, hanem ők. Azok, akiket ma még talán csak a hátsó sorban látunk. A fiatal, aki kérdez. Az asszony, aki megnyitja a házát. A férfi, aki még bizonytalanul imádkozik, de hűségesen ott van. A gyermek, aki ma szétszedi a rendet a foglalkozáson, holnap pedig lehet, hogy gyülekezetet vezet. A sokszorozódás ott kezdődik, hogy nemcsak azt látjuk, aki most előttünk áll, hanem azt is, akivé Krisztus formálhatja.

A növekedés és a sokszorozódás nem ugyanaz. Növekedés az, amikor egy közösség egyre nagyobb lesz. Sokszorozódás az, amikor a közösségből új közösségek születnek. Növekedés az, amikor egy vezetőnek egyre több követője van. Sokszorozódás az, amikor a követőkből vezetők, a vezetőkből pedig új vezetőket felkészítő atyák és anyák lesznek. A növekedés összeadható. A sokszorozódás nemzedékeken át folytatódik.

Azóta másképp mérem a vezetés örömét. Nem azok számából, akik körülöttem maradtak, hanem azok életéből, akik felálltak, továbbmentek, és olyan helyekre is eljutottak, ahová én már nem érhetek el. Különös öröm hallani tisztán és erővel megszólalni azt, akit valaha az első bizonytalan lépésnél bátorítottunk.

A kultúra mindig tanít

Minden közösségnek van kultúrája, akkor is, ha soha nem írta le. Nem elsősorban az értéknyilatkozat mutatja meg, hanem az, amit újra és újra elmesélünk, megünneplünk, jutalmazunk, eltűrünk és továbbadunk. A kultúra az a csendes mondat, hogy „nálunk így szokás”. Sokszor erősebben formál, mint egy vasárnapi prédikáció.

Ha a szószéken misszióról beszélünk, de minden időnk, pénzünk és figyelmünk a már bent lévőkre irányul, az emberek azt tanulják meg, hogy a maradás fontosabb az indulásnál. Ha viszont név szerint imádkozunk elveszett emberekért, meghallgatjuk az egyszerű hívők bizonyságait, teret adunk a tanuló vezetőknek, és örömmel ünnepeljük egy új közösség születését, a küldetés lassan közös elvárássá válik.

A királysági kultúrát nem lehet idegen mintaként ráhúzni egy közösségre. Krisztusból kell kiindulnia, és helyi nyelven kell testet öltenie. A roma gyülekezetnek nem kell a többségi gyülekezet külső formáit lemásolnia ahhoz, hogy biblikus legyen. Saját zenei és nyelvi kifejezésmódja, kapcsolati világa és története is hordozhatja az evangéliumot, miközben Krisztus minden kultúrát megtisztít, helyreigazít és önmagához formál.

A sokszorozódás ezért nem egy külön program. Olyan légkör, amelyben természetes, hogy aki tanítvány, maga is segít valakit Jézust követni; aki vezet, új vezetőt készít fel; aki közösséghez tartozik, egy új közösség születéséért is imádkozik. A programok segíthetik ezt, de nem pótolhatják. A kultúra hordozza tovább azt is, amit a program vége után valóban fontosnak tartunk.

Három mozdulat

A sokszorozódás kultúrájához három mozdulatot kell újra megtanulnunk. Összegyűjteni, amit Isten elkészített. Megtölteni az edényt Igével, Szent Szellemmel, jellemmel és gyakorlati felkészítéssel. Azután kiküldeni. Ha csak gyűjtünk, tömeg lesz. Ha csak tanítunk, iskola lesz. Ha gyűjtünk, felkészítünk és küldünk, mozgalom születik.

A házi gyülekezet ennek egyik legegyszerűbb és legerősebb tere. Nem kell hozzá nagy épület vagy különleges technika. Kell egy megnyíló otthon, két-három engedelmes ember, Ige, ima, szeretet és készség a továbbadásra. A házi gyülekezet nem a nagy közösség kicsinyített mása. Magház. Edény. Kiküldőhely.

A vezető feladata ezért nem merülhet ki abban, hogy jól prédikáljon vagy jól szervezzen. Folyamatosan keresnie kell: ki a következő? Kinek adhatok ma egy kis felelősséget? Kit vihetek magammal? Kinek engedhetem, hogy megpróbálja, hibázzon, tanuljon és újra felálljon? Ha minden fontos feladatot magunknál tartunk, a szolgálat talán rendezettebb marad, de utódok nélkül marad.

Az átadás nem lehet annak a tehernek az áttolása, amelyet mi már nem akarunk hordozni. Előbb meg kell osztanunk a következő nemzedékkel az életünket. Látniuk kell a hitünket, de a harcainkat is; hallaniuk a kijelentéseket, és azt is, amikor bocsánatot kérünk. A vezetés lehetőségét kell megkapniuk, nemcsak végrehajtói feladatokat. A látás akkor lett valóban átadva, amikor már nélkülünk is él, tisztul, növekszik és új embereket ér el.

Ehhez nekünk, régebbi vezetőknek is meg kell üresednünk. Le kell tenni azt a félelmet, hogy ha más is képes rá, akkor mi kevésbé vagyunk fontosak. Le kell tenni a vágyat, hogy minden szál a mi kezünkben fusson össze. Az olaj nem a mi tekintélyünket igazolja. Azért folyik, hogy életet adjon. Ha pedig egy fiatalabb edény messzebbre viszi, mint mi tudnánk, azért nem megsértődni kell, hanem hálát adni.

Amikor 2018-ban azt mondtam: a 325 000 nem a befejezés, hanem csak a kezdet, nem egy nagyobb számot akartam mondani. Azt értettem meg, hogy Isten munkája nem állhat meg ott, ahol a mi látóhatárunk véget ér. Az eső átterjedhet az egész országra. A források folyókká válhatnak. A cigány közösségek pedig nemcsak önmaguk helyreállításáért kaphatnak kegyelmet, hanem azért is, hogy Krisztust vigyék a nemzetek felé.

Ezért ki kell küldenünk az embereket. Ki kell tolnunk a határainkat. El kell indulnunk olyan települések, országok és emberi helyzetek felé, amelyekre eddig nem gondoltunk. Nem vakmerőségből, hanem engedelmességből. Nem azért, hogy nagyobbnak látszódjunk, hanem mert a szeretet adóssága mindig túlvezet önmagunkon.

„Nem mi fogjuk elvégezni a munka nagy részét, hanem ők."

A jövő hív. A következő vezető talán már ott ül a szobában, a következő gyülekezet pedig egy megnyíló házban vár. Van olaj. Vannak edények. Van feladatunk. Induljunk hát.

14. 3250-től 325 000-ig

Egy adatból ígéret, az ígéretből felelősség született

> *„Más mag a jó földbe esett, és termést hozott: százannyit…”— Máté 13,8 nyomán*

A következő nemzedéknek nem elég átadnunk egy nagy számot. Tudnia kell, honnan jött, mit jelent, és mit nem jelent.

A 325 000 az évek során sokszor elhangzott. Volt, akit lángra gyújtott, volt, akit megijesztett, és volt, aki azonnal számolni kezdett. Én azonban soha nem egy statisztikai mutatót akartam a cigánymisszió fölé írni. Nem egy szervezet növekedési tervét láttam benne, és nem is azt, hogy egyszer majd ennyi ember neve szerepel a mi nyilvántartásunkban. Egy ígéretet hordozok benne: Magyarországon roma emberek sokasága fordul Krisztushoz, újjászületik, tanítvánnyá válik, és otthonra talál élő gyülekezetekben.

De az ígéretnek története van. Nem a színpadon született, nem egy vezetői értekezleten találtuk ki, és nem azért mondtunk nagyobb számot, mert a korábbi cél már nem tűnt elég lelkesítőnek. Egy pályázathoz készített felmérésből indult. Papírokból, visszajelzésekből, gyülekezeti kapcsolatokból és emberi történetekből. A felmérés végén ott állt előttem egy szám: 3250.

Sokáig néztem ezt a számot. Nem azért, mert önmagában olyan nagynak látszott. Azért, mert tudtam, hogy mögötte arcok vannak.

Valaki letette az alkoholt. Valaki hosszú évek után először kért bocsánatot a családjától. Valaki belépett egy gyülekezet ajtaján, pedig egész életében azt tanulta, hogy ott nincs helye. Egy asszony imádkozni kezdett a gyermekeiért. Egy férfi először nyitotta ki úgy a Bibliát, hogy Isten személyesen hozzá is szólhat. Egy fiatal

felismerte: a származása nem szégyen, az élete nem fölösleges, és Krisztusnak terve van vele.

A szám ezért visszanézett rám. Nem engedte, hogy csak egy jelentés rubrikája legyen.

A szám, amely visszanézett rám

2006-ban egy amerikai támogatási pályázat miatt össze kellett foglalnunk, hány roma embert ért el addig a misszió munkája. Sátoros evangelizációk, személyes szolgálatok, bibliaiskolai kapcsolatok, helyi gyülekezetek és visszajelző kártyák adatait vettük számba. Az összesítés végén 3250 olyan emberről tudtunk, akit a korabeli nyilvántartás megtért, újjászületett, illetve a misszióval vagy valamelyik gyülekezettel kapcsolatban álló emberként tartott számon.

Ezt ma azért fogalmazom ilyen pontosan, mert egy nagy látás nem félhet az igazságtól. Az akkori összesítés nem országos népszámlálás volt, és nem is minden személy életútját éveken át követő kutatás. A különböző helyekről érkező adatok megnevezése sem volt mindenütt teljesen egységes. A válaszkártya, a megtérési döntés, az újjászületés és a gyülekezetbe való tartós beépülés nem ugyanazt jelenti. Akkor még nem tettünk minden jelentésben olyan világos különbséget közöttük, mint amilyet ma szükségesnek látok.

Mindez azonban nem teszi semmissé azt, amit Isten addig elvégzett. A 3250 mögött valóságos missziós munka, valóságos találkozások és sok megváltozott élet állt. Nem tökéletes mérés volt, hanem egy történeti pillanat őszinte összesítése. Egy marék mag, amelyet addig elvethettünk.

A misszió tíz évvel korábban néhány gyülekezet és körülbelül százötven ember kapcsolatából indult. Nem üres földön kezdtünk: Isten előttünk is munkálkodott roma közösségekben, és sok hűséges szolgáló vetett már. Mégis látható volt, hogy a szétszórt kezdetekből kapcsolatok, új közösségek, képzések és szolgálók születtek. 1997 januárjában elindult a bibliaiskola első évfolyama.

Az évek során több mint négyszázötven ember fordult meg a képzésben. A 3250 tehát nem egyetlen ember eredménye volt, hanem sokak engedelmességének közös gyümölcse.

Amikor ezt a számot elemeztem, egy mondat vált nagyon határozottá bennem: „Ez a kezdet. A magvetés. A magok, amelyek százszor annyi termést fognak hozni."

Nem részletes tervet kaptam a következő évtizedekről. A szívemben lett világos az a meggyőződés, hogy Isten a 3250-et nem végpontként, hanem vetésként mutatja meg. A százszoros termés képe pedig elém rajzolta a 325 000-et.

Ezt nem tudományos előrejelzésként mondom. A hitvallás műfaja más, mint a statisztikáé. A felmérés a múltról adott részleges képet. A 325 000 a jövőre vonatkozó reménység és elhívás lett. Ha összekeverjük a kettőt, vagy hamis bizonyosságot gyártunk, vagy elveszítjük a hit bátorságát. Én egyiket sem akarom.

A múlt adatait ellenőrizni kell. A jelen eredményeiről igazat kell mondani. A jövő ígéretét pedig alázattal, kitartó hitben kell hordozni.

„Ez a kezdet"

Jézus a magvető példázatában nem azt ígéri, hogy minden mag egyformán terem. Van, amelyik az útfélre esik. Van, amelyik köves helyre. Van, amelyiket megfojt a tövis. A jó földbe hulló mag azonban harminc-, hatvan- vagy százannyi termést is hozhat. A százszoros termés ezért számomra nem gyors siker képlete, hanem Isten életadó erejének képe.

A mag kicsi. Sokáig láthatatlan. Amikor földbe kerül, úgy tűnik, mintha elveszett volna. Aki csak a felszínt nézi, azt mondhatja: nincs itt semmi. Aki ismeri az élet rendjét, tudja, hogy a föld mélyén már megkezdődött valami.

A 3250-ben ilyen magokat láttam. Nem kész mozgalmat. Nem hibátlan közösségeket. Nem befejezett tanítványi életeket.

Kezdeteket. Embereket, akikben Krisztus élete megfogant, és akik maguk is új embereket érhetnek el. Olyan szolgálókat, akik még tanulnak, de egyszer másokat fognak felkészíteni. Olyan gyülekezeteket, amelyek még segítségre szorulnak, de idővel új gyülekezetek születési helyei lehetnek.

A százszoros termés nem mechanikus képlet, amelyben mindenki pontosan száz embert vezet Krisztushoz. Van, aki egyetlen gyermeket nevel fel hitben, és abból a gyermekből nemzedékeket megérintő szolgáló lesz. Más sokak előtt prédikál, de az igazi gyümölcsöt csendes, mindennapi tanítványozók őrzik meg. Van, aki imádkozik, elindul, befogad vagy tanít, és van, aki egyszerűen akkor tartja a másik kezét, amikor az majdnem feladná.

A termést Isten adja. Nekünk a magvetés, az öntözés, a gondozás és az engedelmesség jut.

Ezért a 325 000 soha nem jogosított fel arra, hogy Isten helyett eredményt hirdessek. Nem mondhatom egy jövőbeli ígéretről, hogy már teljesedett, csak azért, mert sok embert elértünk egy rendezvényen. Nem nevezhetek minden érdeklődőt megtértnek, minden döntést újjászületésnek, minden csoportot érett gyülekezetnek. A látás nem arra való, hogy fölfújja a jelentéseinket. Arra való, hogy kitágítsa a szívünket és megnövelje a felelősségünket.

Ha Isten százszoros termésről beszél, nekünk százszoros hűséggel kell vigyáznunk minden egyes magra.

A legnagyobb látás a legszűkebb időben

Különös, hogy a látás akkor lett egyre erősebb bennem, amikor körülöttünk nem a növekedés jelei mutatkoztak.

A Zsinóros Közösségi Ház és a Mégis van Remény Egyesület összeomlásáról már írtam. A sok jó kezdeményezés után darabonként veszítettük el mindazt, amit felépítettünk, míg 2008

novemberében az épületből is ki kellett költöznünk. Emberileg azok a napok nem a százezres ébredésről, hanem a túlélésről szóltak.

A látás mégsem halványult el. Éppen a veszteségben tisztult meg attól a tévedéstől, hogy majd egy jól működő intézmény hozza létre az ébredést. Isten használhat szervezetet, épületet, pályázatot és intézményt. De az élet nem ezekből fakad. Ha minden emberi támasz megrendül, akkor derül ki, miben bíztunk igazán.

Ebben az időben beszéltem a 325 000-ről Fábián Márk Tamásnak is. Nem fogadta el csak azért, mert én mondtam. Látta a hitemet, de látta a romokat is. Őszintén jelezte, hogy szüksége van Isten személyes megerősítésére. Nem akart kölcsönkapott meggyőződésből szolgálni.

Ezt nem lázadásnak, hanem becsületességnek tartottam. A szövetségben nem az a hűséges ember, aki minden nagy mondatra gondolkodás nélkül rábólint. Az a hűséges, aki Isten előtt megvizsgálja, mit kell hordoznia, majd amikor megértette a maga feladatát, ott marad mellette.

Tamás később úgy fogalmazta meg, hogy nem ugyanazt az ígéretet kapta meg, amelyet én, de világossá vált számára: annak az embernek legyen segítségére, aki az ígéretet hordozza. Ez a különbség fontos. Egy csapatban nem mindenkinek kell ugyanúgy hallania, ugyanazzal az ajándékkal rendelkeznie vagy ugyanazt a mondatot használnia. Arra van szükség, hogy mindenki tisztán tudja, mire hívta őt Isten a közös ügyben.

A hit nem szünteti meg a kérdéseket. Megtanít jó helyen feltenni őket.

A Zsinóros összeomlása idején a 325 000 emberileg még képtelenebbnek látszott, mint 2006-ban. Mégis akkor értettem meg mélyebben: a látás nagysága nem a rendelkezésünkre álló eszközökből következik. Ha csak akkora célt merünk vállalni, amekkorát a jelenlegi költségvetésünk, épületünk és munkatársi létszámunk lehetővé tesz, nincs szükségünk hitre. Ha viszont a cél

valóban Istentől van, akkor nem mi leszünk a forrása. A mi részünk az engedelmesség, a tisztaság és a készülés.

Nem sokkal később új ajtó nyílt. A Segítő Szolgálat országos hálózata olyan kapcsolatokat és szolgálati lehetőségeket teremtett, amelyeket a veszteség közepén nem láthattunk előre. Ez sem jelentette a 325 000 beteljesedését. Azt azonban megmutatta, hogy Isten egy bezáruló forma után tud másik utat nyitni. Amit mi végnek láttunk, nála átjáróvá válhatott.

A látás tehát nem arra tanított, hogy tagadjam a romokat. Arra tanított, hogy a romok alatt is keressem a magot.

Kecskeméten kimondva

Egy látás hosszú ideig élhet egyetlen ember szívében. Ha azonban közös küldetéssé akar válni, ki kell kerülnie a fényre. Meg kell hallania másoknak. Kérdéseket kell kibírnia. Imádságban, Igében, kapcsolatokban és engedelmességben kell megvizsgálni.

2011-ben egy új vezetői kör formálódott a cigánymisszió mellett. Berki András, Fábián Márk Tamás, Rézműves Mihály, Surman László és Szentesi Zoltán különböző történettel, ajándékkal és látásmóddal érkeztek. Nem másolataimra volt szükségem. Olyan testvérekre, akik ismerik a roma közösségek valóságát, mernek kérdezni, tudnak hordozni, és készek velem együtt tanulni.

Mátraszentlászlón azért vonultunk el, hogy megfogalmazzuk, miért vagyunk, mire hívott bennünket Isten, és milyen küldetést vállalunk közösen. Nem volt kész, minden részletre kiterjedő stratégiánk. Volt egy evangéliumunk, voltak előttünk valóságos emberek, volt egy örökségünk sok gyümölccsel és sok tanulsággal, és volt egy jövő felé feszítő ígéretünk.

2011 szeptemberében Kecskeméten nagyobb nyilvánosság előtt is elmondtam a 325 000-es látást. Olyanokat hívtunk össze, akik 1997 óta a Keresztény Cigány Népfőiskola, majd a Keresztény Népfőiskola képzéseiben tanultak. Ez jelképes pillanat volt.

Előttem ültek azok közül sokan, akiket egykor üres edényként gyűjtöttünk össze, és akikben Isten addigra szolgálatot, tapasztalatot és felelősséget formált.

A teremben nem mindenki ugyanúgy fogadta a számot. Nem is kellett.

Rézműves Mihály később elmondta, hogy először azt hitte, talán eltévesztettem. Lehet, hogy 3250-et akartam mondani? Vagy 32 500-at? Amikor azonban újra elhangzott a 325 000, megértette, hogy valóban ekkora távlatról beszélek.

Szeretem ezt a visszaemlékezést, mert megőrzi a pillanat emberi valóságát. A nagy szám hallatán nem támadt mindenkiben ugyanaz az érzés. Volt, aki örült, más számolt vagy kételkedett, megint más csendben imádkozni kezdett. A közös út nem az egyforma első reakcióból születik, hanem abból, hogy Krisztus előtt együtt keressük az engedelmességet.

A látás nyilvános kimondása nem teljesítette be az ígéretet. Számonkérhetővé tett bennünket.

Attól a naptól kezdve joggal lehetett megkérdezni: ha valóban hiszünk abban, hogy százezrek fordulhatnak Krisztushoz, hol vannak a felkészített vezetők? Hol vannak az egészséges gyülekezetek? Hol van a gyermekeket és a családokat védő rend? Hol vannak a felekezeteken átívelő kapcsolatok? Hol vannak azok a tanítványi utak, amelyeken egy döntésből érett, szolgáló élet lehet?

A nagy nyilvánosság előtt kimondott hit csak akkor hiteles, ha a hétfői napon kicsi, pontos engedelmességgé válik.

Háromszázhuszonötezer arc

Egy nagy szám veszélyes is lehet. Távolról könnyű szeretni a tömeget. Közelről már türelem kell egyetlen emberhez.

A tömeg nem kérdez vissza. Az ember igen. A tömeg nem késik el újra. Az ember igen. A tömegnek nincsenek családi sebei,

adósságai, visszaesései és félreértései. Az embernek vannak. Ha a 325 000 csak tömeg a képzeletünkben, könnyen eszközzé tesszük azokat, akikért állítólag szolgálunk.

Isten azonban nem tömeget lát. Neveket lát. Ismeri az asszonyt, aki titokban sír. Ismeri a férfit, aki szégyelli, hogy nem tud jól olvasni. Ismeri a fiatalt, akit két világ között sehol sem fogadnak el teljesen. Ismeri a gyermeket, akire ma csak bajforrásként néznek, pedig benne már ott van egy jövőbeli pásztor, tanító, vállalkozó, édesanya vagy misszionárius lehetősége.

Ezért számomra a 325 000 nem 325 000 névtelen egység. Háromszázhuszonötezer történet. Háromszázhuszonötezer kapcsolat lehetősége Istennel. Családok, amelyekben megszakadhat az erőszak, a függőség és a reménytelenség továbbörökítése. Gyermekek, akik más örökséget kaphatnak. Közösségek, amelyek már nem csupán segítséget várnak kívülről, hanem maguk is áldássá válnak.

A szám nagysága soha nem csökkentheti az egyes ember értékét. Éppen ellenkezőleg: meg kell sokszoroznia a készségünket arra, hogy lehajoljunk egyhez.

Jézus a sokaságot látva megszánta az embereket, mert elgyötörtek és szétszórtak voltak. Aztán munkásokért imádkoztatott. Máskor otthagyta a kilencvenkilencet az egyért. A kettő nem ellentét. Aki valóban látja a sokaságot, annak szíve lesz az egyhez. Aki pedig hűségesen gondozza az egyet, Isten kezében egy egész nemzedék magját gondozhatja.

Amikor tehát kimondom a 325 000-et, ezt is mondom: egyikük sem adat. Egyikük sem eszköz a mi szolgálati sikerünkhöz. Egyikük sem a mi tulajdonunk. Krisztus kereste meg, Krisztus váltotta meg, és Krisztus testébe hívja.

Mit számolunk valójában?

A számokat nem kell megvetnünk. Az Apostolok cselekedetei is beszél arról, hogy hányan fogadták el az Igét, hányan keresztelkedtek meg, és hogyan növekedett a tanítványok száma. A jó pásztor tudni akarja, kik tartoznak a nyájhoz. A felelős vezető szeretné látni, hol születik gyümölcs, hol fogy el az erő, és hol van szükség több munkásra.

Számolnunk kell, de tisztán: mit, hogyan, és mire használjuk az eredményt?

Elérésről akkor beszélünk, ha valaki találkozott az evangélium üzenetével vagy egy Krisztusról tanúskodó szolgálattal. Ez fontos, de még nem ugyanaz, mint a személyes válasz.

Döntésről akkor, amikor valaki válaszolt a hívásra: imát kért, előrejött, kitöltött egy kártyát, vagy kimondta, hogy Krisztus felé akar fordulni. Ezt örömmel fogadjuk. A döntési kártya fontos emlék, de nem kész tanítvány.

A megtérés irányváltás. Bűnbánat és odafordulás Istenhez. Az újjászületés Isten kegyelmi munkája az emberben, amelyet mi nem gyárthatunk és nem igazolhatunk egyetlen rubrikával. Jézus azt mondta: a szél fúj, ahová akar. Mi nem látunk a szív mélyére, de idővel megláthatjuk az új élet gyümölcseit.

A bemerítés nyilvános hitvallás és engedelmességi lépés. Nagy öröm, de nem diploma a tanítványság végén. Inkább egy új élet útjának látható kezdete.

A gyülekezetbe való beépülés több annál, hogy valaki időnként megjelenik egy istentiszteleten. Ismerik a nevét. Hiányzik, ha nincs ott. Kap és ad. Tanítható, kapcsolódik, felelősséget vállal, és van hová fordulnia örömben vagy válságban. Nem közönség egy vallásos rendezvényen, hanem tag a testben.

A tanítvány napról napra tanul engedelmeskedni Jézusnak. Az Ige formálja a gondolkodását, Krisztus rendezi a kapcsolatait, a

pénzhez, a munkához, a szexualitáshoz, a hatalomhoz és az ellenségeihez való viszonyát. Eleshet, de tanul felállni, bocsánatot kérni, jóvátenni, és segítséget elfogadni.

A sokszorozódás pedig akkor kezdődik, amikor a tanítvány már nemcsak kapni akar, hanem valaki más mellé is odaáll. Bizonyságot tesz, imádkozik, tanít, befogad, vezet vagy új közösség születését segíti. Nem mindenkiből lesz szószéki szolgáló, de minden tanítvány hordozhatja Krisztus életét mások felé.

Ezek a lépések összefüggnek, mégsem szabad őket összecsúsztatni. Ha egy evangelizáción ötszáz ember hallotta az Igét, nem mondhatjuk automatikusan, hogy ötszáz új tanítványunk van. Ha százan válaszoltak a felhívásra, felelősségünk kezdődött száz ember felé. Követni, keresni, tanítani és gyülekezethez kapcsolni kell őket. Ha tízen kitartóan elindultak ezen az úton, annak a tíznek az élete nem kisebb csoda azért, mert a jelentésben kisebb szám szerepel.

Isten látja a szívet. Mi a hűség látható jeleit követhetjük.

Ne kisebbítsük Isten munkáját, de ne nagyítsuk a jelentésünket

A missziós jelentés is lelki kérdés. Lehet vele hálát adni, tanulni és felelősen tervezni. Lehet vele azonban benyomást kelteni, pénzt szerezni, tekintélyt építeni és eltakarni a valóságot. Ugyanaz a táblázat szolgálhatja az igazságot vagy a hiúságot.

Meg kellett tanulnom, hogy a jó hír nem szorul túlzásra. Ha egy ember valóban megszabadult, az önmagában dicsőséges. Ha egy házi csoport még csak keresi a rendjét, nem lesz értékesebb attól, hogy gyülekezetnek nevezzük. Ha valaki egyszer döntést hozott, de eltávolodott, nem szeretet az, ha továbbra is aktív tanítványként tartjuk számon. Inkább meg kell keresnünk.

Ezért a jövő missziójának tiszta nyilvántartásra is szüksége van. Nem azért, hogy ellenőrző gépezetet építsünk az emberek fölé, hanem hogy senki ne vesszen el a számok között. Tudnunk kell, kit

értünk el, ki kért további kapcsolatot, ki mellett jár tanítványozó, ki kapcsolódott helyi közösséghez, és hol szakadt meg a kapcsolat. Külön kell választanunk az egyszeri eseményt az élő, jelenlegi kapcsolattól. Kerülnünk kell a többszörös számolást. Időnként felül kell vizsgálnunk az adatainkat, és ki kell mondanunk azt is, amit nem tudunk biztosan.

A bizonytalanság becsületes jelölése nem hitetlenség. Az igazság tisztelete.

Ugyanezért nem elég létszámot mérni. Kérdeznünk kell a gyümölcsről is. Erősödnek-e a házasságok? Biztonságban vannak-e a gyermekek? Csökken-e a függőség és az erőszak? Tanulnak-e az emberek dolgozni, adni, megbocsátani és felelősséget vállalni? Vannak-e új szolgálók? Születnek-e új közösségek? Tud-e a gyülekezet úgy segíteni a szegénynek, hogy közben nem teszi függővé? Van-e világosság a pénzügyekben és tisztaság a vezetésben?

Ezekre sem ad minden esetben gyors választ egy kérdőív. A gyümölcs időt kíván. De ha csak a résztvevők számát kérdezzük, könnyen azt ünnepeljük, ami látványos, és nem vesszük észre azt, ami maradandó.

Nem kisebbíthetjük Isten munkáját cinizmussal. Nem mondhatjuk egy valóban megváltozott életre, hogy az semmi. De nem is nagyíthatjuk a saját jelentésünket vallásos lelkesedésből. A pontos beszéd nem elvesz Isten dicsőségéből. Megvédi attól, hogy a mi hiúságunk keveredjen bele.

A 325 000-es látásnak ezért nem homályosabbá, hanem átláthatóbbá kell tennie bennünket.

A nagy halfogáshoz sok hajó kell

A 325 000-es meggyőződéssel együtt két bibliai történet vált erőssé bennem. Az egyik a csodálatos halfogás. Péter egész éjszaka dolgozott, és nem fogott semmit. Jézus szavára mégis újra kivetette a hálót. Amikor olyan sok hal került bele, hogy a háló szakadozni kezdett, intettek a másik hajóban lévő társaiknak, hogy jöjjenek segíteni.

Ez a kép kezdettől világossá tette számomra: a 325 000 nem lehet egyetlen felekezet, misszió vagy vezető tulajdona. Ha valóban nagy aratás jön, sok hajóra lesz szükség. Pünkösdi, baptista, szabadkeresztény, karizmatikus és más Krisztus-követő közösségekre. Roma és nem roma gyülekezetekre. Régi szolgálatokra és még meg sem született kezdeményezésekre. Helyi pásztorokra, tanítókra, evangélistákra, imádkozókra, családokra és olyan hétköznapi hívőkre, akik megnyitják az otthonukat.

A másik hajó nem versenytárs. Segítség a közös engedelmességben.

Amikor egy gyülekezethez kapcsolódik valaki, nem azt kell kérdeznünk először, hogyan kerülhetne a mi nevünk alá. Azt kell néznünk, hol tud egészségesen növekedni. Amikor egy másik közösségben ébredés kezdődik, nem veszítettünk embereket. Krisztus nyert testvéreket. Ha mindent egy hajóba akarunk emelni, a hajó süllyedni kezd, a háló pedig elszakad.

Az együttműködés nem jelenti a különbségek letagadását. A teológiai meggyőződésekről tisztán kell beszélnünk. A bántalmazást, a manipulációt és a hamis tanítást nem fedheti el a nagy cél. De ahol ugyanazt a Krisztust hirdetjük, ugyanazt az evangéliumot valljuk, és készek vagyunk világosságban járni, ott meg kell tanulnunk inteni egymásnak.

A halfogás történetében a társak nem a parton vitatkoznak arról, kié a tó. Eveznek.

Ezért a 325 000-es látás természeténél fogva felekezetközi. Nem egy birodalom növekedését, hanem Krisztus testének mozdulását

kívánja. A mi részünk lehet jelentős, de soha nem lehet kizárólagos. Ha Isten használ bennünket, az kegyelem, nem tulajdonjog.

Az üres edények felelőssége

Az özvegy és az olaj történetét már láttuk: a házban maradt kevésből Isten akkor adott bőséget, amikor az asszony üres edényeket gyűjtött. A 325 000 felől nézve ez a kérdés marad velem: készítünk-e elég helyet annak, amit Isten ki akar árasztani?

Az edények számomra embereket és közösségeket jelentenek: tanítható szíveket, jövendő vezetőket, megnyíló otthonokat, befogadásra kész gyülekezeteket és munkatársakat, akik Igében, jellemben és gyakorlati felelősségben készülnek. Az üresség itt nem értéktelenség, hanem hely Isten munkájának.

Az olajat nem mi állítjuk elő. Az edényeket azonban nekünk kell összegyűjtenünk.

Ha tízezrek fordulnának ma Krisztushoz, lenne-e, aki másnap felkeresi őket? Lenne-e, aki egyszerűen elmagyarázza nekik az evangélium alapjait? Lenne-e biztonságos közösség, ahol kérdezhetnek? Lenne-e elegendő pásztor, tanító és tanítványozó? Lenne-e gyermekmunka, amely nemcsak leköti, hanem védi és neveli a gyermekeket? Lenne-e út azoknak, akik még nem tudnak jól olvasni? Lenne-e segítség a függőségből kilépőnek, a házassági válságban lévőnek, a munkát keresőnek és a vezetésre készülőnek?

Ezek a kérdések nem lehűtik az ébredés várását. Komollyá teszik.

A 325 000-es látás ezért kezdettől összekapcsolódott bennem a vezetőképzéssel. Már 1996-ban az elsők között akartunk bibliaiskolát indítani, mert világos volt: roma embereket kell felkészíteni arra, hogy saját közösségükben hirdessék az Igét és pásztoroljanak. A későbbi években ugyanez a felismerés tágult ki. Nemcsak prédikátorokra van szükség. Kellenek hűséges házaspárok, gyermekmunkások, zenészek, adminisztrátorok, pénzügyekben tiszta emberek, konfliktust kezelni tudó

békességszerzők, szociális szakemberek, vállalkozók, tanárok és imádkozó édesanyák.

A nagy aratás nem egy nagy emberre vár. Sok felkészített edényre.

A százszoros termés rendje

A látás önmagában nem stratégia. Irányt ad, de a következő engedelmes lépést nekünk kell megtennünk. Az évek során egyre világosabbá vált egy egyszerű rend: imádkozni, hirdetni az evangéliumot, kapcsolatban maradni a válaszolókkal, tanítványozni őket, vezetőket felkészíteni, egészséges helyi közösségeket építeni, majd újra küldeni.

Ha ebből bármelyik tartósan hiányzik, a folyamat megsérül.

Imádság nélkül könnyen emberi kampánnyá lesz. Evangélium nélkül szociális program marad. Kapcsolat nélkül a döntés magára marad. Tanítványság nélkül a lelkesedés nem kap gyökeret. Vezetők nélkül minden egyetlen túlterhelt ember körül forog. Helyi gyülekezet nélkül az új hívőnek nincs otthona. Küldés nélkül a közösség önmagába zárul.

A sokszorozódás rendjét néha egyszerű számokkal is szemléltetjük. Ha harminc érett, megbízható vezető fejenként tíz embert felkészít, háromszáz szolgáló állhat munkába. Ha ők is tíz-tíz embert tanítanak meg, háromezer ember válhat alkalmassá arra, hogy másokat hordozzon. Ez nem prófécia és nem garantált képlet. Arra emlékeztet, hogy a személyes továbbadás messzebbre érhet, mint egyetlen központ folyamatos bővítése.

A döntő szó nem a tíz, hanem a hűség. Jézus tizenkét tanítvánnyal járt, de nem tömegtermelést végzett. Velük élt. Tanította, korrigálta, küldte és visszafogadta őket. Látták imádkozni, elfáradni, együtt érezni és szembeszállni a képmutatással. A tanítványság nem tananyagátadás, hanem életátadás Krisztus uralma alatt.

A hit számol, de nem irányítja Istent. A stratégia tervez, de nem gyárt újjászületést.

Ez felszabadít a görcsös bizonyítás alól, és közben kizárja a tétlenséget. Nem mondhatjuk: ha Isten megígérte, majd megteszi nélkülünk. A magvetőnek ki kell mennie. Az edényeket össze kell gyűjteni. A hálót meg kell javítani. A társakat oda kell inteni. A tanítványokat fel kell készíteni.

A kegyelem nem teszi fölöslegessé a munkát. Értelmet ad neki.

A szám próbája

Minden látást meg kell vizsgálni a gyümölcse alapján is. A 325 000-es szám próbája nem az, hogy mennyire hangosan tudjuk kimondani. Az, hogy mit tesz velünk.

Alázatosabbá tesz-e? Ha egyre fontosabbnak látjuk tőle a saját nevünket, félreértettük. Ha térdre kényszerít, mert tudjuk, hogy ekkora munkát nem tudunk emberi erőből elvégezni, akkor jó irányba vezet.

Közelebb visz-e az egyes emberhez? Ha a tömeg kedvéért átlépünk a sebesültön, elveszítettük Jézus útját. Ha nagyobb türelmet ad ahhoz az egyhez, aki ma még újra meg újra visszaesik, akkor a látás szeretetté válik.

Társakat keres-e? Ha birtoklást, féltékenységet és felekezeti versenyt szül, nem a nagy halfogás lelkülete működik bennünk. Ha megtanít örülni annak, amit Isten a másik hajóban tesz, akkor a háló erősödik.

Igazabbá teszi-e a beszédünket? Ha a szám miatt szebbre festjük az eredményeket, a cél bálvánnyá vált. Ha arra ösztönöz, hogy tisztán lássuk a valós helyzetet, felismerjük a hiányokat és jobban gondozzuk az embereket, akkor a reménység felelősséget teremt.

Felkészít-e másokat? Ha minden döntés továbbra is néhány ember kezében marad, valójában nem készülünk nagy aratásra. Ha

bizalmat adunk, tanítunk, korrigálunk, küldünk, majd örömmel hátrébb lépünk, amikor mások felnőnek, akkor edényeket gyűjtünk.

Krisztusra mutat-e? Ez a legfontosabb. A 325 000 nem márka. Nem jelszó, amellyel támogatókat vagy követőket gyűjtünk. Nem próba, amelyen más keresztények hitét mérjük. Ha a szám fontosabbá válik számunkra Jézusnál, elveszítettük a szám értelmét. A látás csak addig szolgál, amíg az emberek tekintetét Krisztusra irányítja.

Nem a 325 000 vált meg, hanem Jézus. A kereszten Isten Fia adta önmagát értünk, és a Szent Szellemet sem egy mozgalom, hanem Isten árasztja ki kegyelemből.

Éppen ezért lehetünk bátrak. Nem magunkat hirdetjük.

Nem a dátumot, a mai engedelmességet kaptam

Sokszor megkérdezhetnék: mikorra lesz meg a 325 000? Nem kaptam dátumot, és nem akarok olyat mondani, amit Isten nem mondott.

A dátum nélküli ígéret türelmet követel. Nem engedi, hogy egy naptári határidő kedvéért átcímkézzük a valóságot. Nem engedi azt sem, hogy a késlekedésre hivatkozva eltemessük a magot. Két kísértés között kell járnunk: nem hirdethetjük idő előtt befejezettnek azt, ami még előttünk van, és nem nevezhetjük lehetetlennek azt, amit még nem láttunk teljesen.

A mai nap kérdésére kaptam választ: légy hűséges.

Ma van egy ember, akit fel kell hívni. Ma van egy fiatal, akinek felelősséget lehet adni. Ma kell egy vezetőnek bocsánatot kérnie. Ma lehet egy gyülekezetnek kezet nyújtania egy másik felekezet felé. Ma kell pontosítani egy jelentést. Ma lehet elindítani egy kis tanítványi csoportot. Ma kell imádkozni egy olyan településért, ahol még nincs élő közösség.

A 3250 azt mondja: Isten már adott magot. A 325 000 azt mondja: ne tartsd meg magadnak.

Nem tudom egyetlen könyv lapjain bizonyítani egy jövőbeli ígéret beteljesedését. Azt azonban el tudom mondani, honnan indult, hogyan formált bennünket, milyen próbákon ment át, és milyen engedelmességre hív ma. Ez a becsületes tanúságtétel többet ér, mint egy hangos bizonygatás.

A hit nem azért biztos, mert minden részletet előre lát. Azért kapaszkodik, mert ismeri azt, aki szólt.

Csak a kezdet

2018-ban Kecskeméten azt mondtam: a 325 000 csak a kezdet. Ezt könnyű úgy hallani, mintha még nagyobb számot akarnék a korábbi fölé emelni. Nem erről volt szó.

A 325 000 akkor lesz valódi gyümölcs, ha nem 325 000 fogyasztó ül 325 000 széken, hanem újjászületett, elkötelezett tanítványok sokasága követi Krisztust. Ha imádkoznak, szolgálnak, dolgoznak, adnak, megbocsátanak, közösséget építenek és továbbadják az evangéliumot. Ha azok, akiket egykor missziós célcsoportnak neveztek, maguk is küldöttekké válnak.

Ezért csak kezdet.

Amikor egy roma gyermek felismeri, hogy Isten őt is hívhatja, kezdet születik. Ugyanez történik, amikor egy megtört családban helyreáll a hűség, vagy egy helyi közösség elindul a szomszéd településre. Ha pedig egy roma vezető már nemcsak a saját népéért, hanem más nemzetekért is felelősséget érez, a kezdetből küldetés lesz.

A magyarországi roma ébredés nem önmagáért van. Isten gyógyítani akar embereket és családokat, de a meggyógyítottakat küldi is. Aki tegnap még az utolsók között érezte magát, holnap az elsők között viheti a jó hírt oda, ahová más nem jut el. Aki maga is megtapasztalta a kirekesztést, különleges irgalommal fordulhat

más kirekesztettekhez. Aki tudja, milyen a semmiből reményt kapni, hitelesen beszélhet a reményről.

A 3250 egy felmérés száma volt. A 325 000 hitből vállalt jövőkép lett. A kettő között pedig ott van mindaz, amit naponta tennünk kell: igazat mondani, egy embert szeretni, tanítványt nevelni, vezetőt felkészíteni, közösséget építeni, társat hívni a másik hajóból, és újra kivetni a hálót Jézus szavára.

Nem tudom, melyikünk látja majd a teljes aratást. Azt tudom, hogy a mag nem a miénk, a föld nem a miénk, az eső nem a miénk, és a dicsőség sem a miénk.

A feladat azonban ma a mi kezünkben van.

Ne féljünk a szám nagyságától. Féljünk inkább attól, hogy egyetlen embert is névtelen adattá teszünk. Ne szégyelljük a kicsi kezdetet. Ne nevezzük késznek azt, ami még növekszik. Ne akarjuk egyetlen hajóba gyűjteni Isten egész munkáját. Készítsünk edényeket. Erősítsük a hálót. Hívjuk a társakat. És amikor az olaj folyik, amikor a halak megtöltik a hajókat, emlékezzünk rá: kegyelemből történt.

A 325 000 nem célvonal, amelynél megállunk.

Kapu, amelyen át egy küldött nép elindulhat Európa felé.

15. Európa szellemi megújulása

Egy lelkileg otthontalanná váló kontinens és egy küldötté formálódó nép

> *„Erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szent Szellem, és tanúim lesztek…”— Apostolok cselekedetei 1,8 nyomán*

A 325 000 nem célvonal. Kapu.

Amikor ezen a kapun át tekintek, nem először országokat, zászlókat vagy konferenciatermeket látok. Embereket látok. Egy magányos idős asszonyt valamelyik nyugat-európai nagyváros lakótelepén. Egy fiatal férfit, akinek van munkája, telefonja és szórakozása, mégsem tudja, miért él. Egy bevándorló családot, amely idegenként keresi a helyét. Egy roma gyermeket egy kelet-európai telepen, aki még nem tudja, hogy a világ már előre milyen szűk helyet jelölt ki számára. Egy lelkipásztort egy majdnem üres templomban. Egy másikat egy túlzsúfolt kis házban, ahol alig férnek el az emberek, mégis mindenki imádkozik.

Európa számomra nem eszme. Arcai vannak. Ahogyan a cigánymissziónak is.

Amikor Európa szellemi megújulásáról beszélek, nem keresztény birodalomról vagy politikai hatalomátvételről álmodom. A vallásos jelképek sem érnek sokat, ha a szív változatlan marad. Emberek személyes találkozására gondolok Jézus Krisztussal: bűnbánatra, újjászületésre, Szent Szellemmel teljes, tanítványi életre, gyógyuló kapcsolatokra és körülöttük születő élő közösségekre.

Ez a látás nagyobb Magyarországnál, nagyobb a roma népnél, és nagyobb bármelyik szolgálatnál. Mégis kicsiben kezdődik. Egy szívben. Egy családban. Egy megnyíló házban. Két vagy három ember között, ahol Krisztus jelen van.

Teljes szívemből hiszem, hogy a roma népnek különleges helye lehet ebben a megújulásban. Ezt nem a származás természetes előnyéből, a szenvedésből vagy a kitaszítottságból vezetem le. Isten kegyelme az, amely a sebet irgalommá, a szétszórtságot kapcsolattá, a peremre szorítottságot küldetéssé formálhatja.

Aki sokáig nem talált otthont, Krisztusban otthont mutathat másoknak.

A kontinens, amely emlékszik Jézusra

Európa történetét nem lehet megérteni a kereszténység nélkül. Templomok, katedrálisok, kolostorok, egyetemek, kórházak, műalkotások, törvények és egész nyelvek őrzik a Biblia hatását. Harangok szólnak olyan városokban is, ahol egyre kevesebben tudják, kit hívnak. A kereszt sok helyen kulturális emlék maradt, miközben a megfeszített és feltámadt Krisztus már nem személyes valóság.

Egy nagy, tizenöt nyugat-európai országra kiterjedő kutatás azt mutatta, hogy a magukat kereszténynek vallók többsége csak ritkán vesz részt istentiszteleten. Sokan őrzik a keresztény nevet, de már nem hisznek úgy Istenben, ahogyan a Biblia bemutatja. Ez nem ok arra, hogy fölényesen beszéljünk Európáról. Ki adta nekünk a jogot, hogy lenézzük azokat, akik felé küldetést érzünk? A távolodás mögött nemcsak közöny van. Vannak csalódások, egyházi botrányok, megválaszolatlan kérdések, lelki sebek és olyan nemzedékek, amelyek a kereszténységből sokszor először intézményt, tilalmat vagy képmutatást láttak, és nem Jézust.

A kontinensnek nem még több vallásos zajra van szüksége. Tiszta evangéliumra van szüksége.

Európa sok tekintetben gazdag, mégis egyre több ember él belső otthontalanságban. Tudunk hosszabb életet adni, de nem tudjuk megmondani, miért érdemes élni. Összekapcsoljuk a világot, miközben sokan senkihez sem tartoznak igazán. Rengeteg információhoz férünk hozzá, de kevés a bölcsességünk ahhoz, hogy

megbocsássunk, hűségesek maradjunk, gyermeket neveljünk vagy reménységgel nézzünk a halál elé.

Nem gondolom, hogy minden régen jó volt, és most minden rossz. A keresztény Európa történetében is volt háború, üldözés, gyarmatosítás, antiszemitizmus, rabszolgaság és a roma emberek kegyetlen kirekesztése. A templomok közelsége nem garantálta Krisztus lelkületét. A megújulás ezért nem egyszerű visszatérés egy megszépített múlthoz. Visszatérés Jézushoz.

És ez velünk kezdődik.

Nem állhatunk Európa előtt úgy, mint akik mindenben rendben vannak. A mi gyülekezeteinkben is lehet büszkeség, versengés, pénzügyi tisztátalanság, családi rendezetlenség, megbocsátatlanság és hatalomvágy. Lehet hangos dicsőítésünk úgy, hogy közben nem halljuk meg a mellettünk síró embert. Lehetnek lelki ajándékaink úgy, hogy nincs szeretetünk. Lehet látásunk Európáról úgy, hogy nem kérünk bocsánatot a saját testvérünktől.

A szellemi megújulás első mondata nem az, hogy „ők térjenek meg".

Hanem ez: „Uram, vizsgálj meg engem."

Nem Európa ellen, hanem Európáért

Roma emberként nem tudok úgy beszélni Európáról, mintha a népünk történelmi sebei nem léteznének. A kirekesztés nem csupán régi történet. Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének 2024-ben végzett, tizenhárom országot átfogó felmérése szerint a megkérdezett romák és utazók közel egyharmada tapasztalt etnikai alapú hátrányos megkülönböztetést, és tízből hét szegénységben élt. Ezek nem hideg számok. Gyermekek, akik rosszabb eséllyel indulnak. Családok, akiknek újra és újra bizonyítaniuk kell, hogy ugyanúgy emberek. Fiatalok, akiket a nevük, a címük vagy a bőrük színe alapján ítélnek meg, mielőtt egyetlen mondatot kimondanának.

Nem lehet valódi megújulást hirdetni úgy, hogy közben elhallgatjuk az igazságtalanságot. A bűnbánatnak társadalmi arca is van. Aki Krisztust követi, nem békülhet meg a megalázással, a szegregációval, a gyűlölettel vagy azzal, hogy egész közösségeket reménytelennek nyilvánítanak.

De az igazságtalanság felismerése nem ad jogot a bosszúra.

Sokszor gondoltam arra, hogy a cigányság soha nem kapott valódi kárpótlást mindazért, amit évszázadokon át elszenvedett. Amit elvettek, nem lehet egyszerűen visszaadni: elveszett évek, megalázott nemzedékek, elhallgatott áldozatok és elfojtott lehetőségek maradtak mögöttünk. A felemelés azonban nem jogosít fel bennünket arra, hogy visszaadjuk a megalázást. Isten gyógyítani akarja a sorrendet, nem újra eljátszatni velünk ugyanazt a kegyetlenséget.

Amikor Pál azt írja, hogy Isten a világ bolondjait, erőtlenjeit és semmibe vettjeit választotta, nem embercsoportok megszégyenítő versenyét hirdeti. Minden emberi dicsekvést visz a kereszt alá. A bölcset is meg akarja menteni. Az erőset is meg akarja szabadítani önmagától. A gazdagot is hívja, hogy ne a vagyonában bízzon. A szegényt pedig nem a szegénysége, hanem Krisztus kegyelme teszi új emberré.

Európa megújulása ezért nem Európa veresége lesz.

Európa hazatalálása lesz.

Ha Isten roma férfiakat és nőket használ ebben, tanúként kell érkeznünk: igazsággal és irgalommal, nem a sértettségünket továbbadva. Üzenetünk nem az, hogy most mi következünk, hanem az, hogy Jézus mindenkihez közel jött.

A sebünkből nem fegyvert, hanem ajtót kell formálnia Istennek.

Egy gyógyulásból lett út

A modern roma pünkösdi ébredés története is így kezdődött: nem stratégiával, hanem emberi nyomorúsággal és Isten irgalmával.

Az 1950-es évek elején Franciaországban egy súlyosan beteg roma fiatalért imádkoztak. A források a történet egyes részleteit nem teljesen azonos módon őrizték meg, de a lényegben megegyeznek: a Zino nevű fiú gyógyulásának híre gyorsan terjedt az utazó közösségekben. Emberek kezdtek Krisztushoz fordulni. Mandz, Zino testvére, maga is hirdetni kezdte, hogy Jézus él és gyógyít.

Clément Le Cossec francia pünkösdi lelkipásztor ekkor találkozott ezekkel a családokkal. Nemcsak meghallgatta őket. Oda is ment közéjük. Segített abban, hogy rendezzék házasságaikat, bemerítette azokat, akik hitre jutottak, és helyet adott a Szent Szellem munkájának. Brestben otthonokban, egyszerű helyiségekben, egy emlékezetessé vált pincében gyűltek össze. Nem volt kész intézményük, mégis jelen volt közöttük az élet.

Amikor a megtértek azt mondták, szükségük van valakire, aki vezeti őket az úton, Le Cossec először a rendelkezésre álló lelkészekre gondolt. Aztán egyre világosabb lett: nem elég kívülről pásztort küldeni. A roma hívők közül kell szolgálókat felkészíteni. Mandz lett az első igehirdetők egyike. Mások is megtanulták olvasni az Igét, bizonyságot tenni, imádkozni, közösséget vezetni és továbbadni azt, amit kaptak.

Ez lett a növekedés egyik titka.

Nem egy különleges ember vitte mindenhová a tüzet. Meggyújtott emberek vitték tovább.

Családok utaztak, megálltak, este tüzet gyújtottak, énekeltek, imádkoztak, és ha valaki tudott olvasni, felolvasta a Bibliát. A hír rokoni és baráti kapcsolatokon keresztül haladt. A mozgalom Franciaország különböző vidékeiről továbbjutott Spanyolországba, majd más európai országokba. A később Vie et Lumière, Élet és

Világosság néven ismertté vált közösség több nemzedéket átölelő, nemzetközi roma mozgalommá nőtt.

Számomra ennek a történetnek nem a mozgalom későbbi mérete a legfontosabb, hanem az indulása.

Valaki komolyan vette egy kétségbeesett család kiáltását. Imádkoztak egy betegért. Krisztus valóságossá lett. Az új hívőket nem hagyták magukra. Bemerítették, tanították és szolgálatba állították őket. Amikor pedig vezetőkre volt szükség, nem azt mondták, hogy a roma ember erre még alkalmatlan. Helyet készítettek annak, akit Isten már hívott.

Jelek és csodák kísérték az evangéliumot, de a csoda nem lett mutatvány. Irgalom volt. Jel, amely Jézusra mutatott. A gyógyulás ajtót nyitott, az Ige pedig új életre hívott.

Erre ma is szükségünk van. Nem csodáról szóló történetek gyűjtésére, hanem együtt érző bátorságra. Arra, hogy imádkozzunk a betegért, higgyünk a szabadulásban, és közben akkor is ott maradjunk az ember mellett, amikor a gyógyulás útja hosszú. Arra, hogy ne csak a rendkívüli pillanatot ünnepeljük, hanem felépítsük azt a közösséget is, amely másnap hordozni tudja az új életet.

Amit Spanyolországban megláttam

Évekkel ezelőtt egy spanyolországi pünkösdi világkonferencián találkozhattam az ottani roma mozgalom vezetőivel. Korábban is hallottam nagy számokat, de más dolog egy jelentést olvasni, és más olyan emberekkel beszélni, akiknek az életében több nemzedék óta valóság a roma gyülekezet.

A spanyol Iglesia Evangélica Filadelfia gyökerei szorosan kapcsolódnak a francia ébredéshez. Spanyol roma idénymunkások Franciaországban hallották az evangéliumot, roma szolgálók készültek fel, majd hazatérve saját népük között hirdették Krisztust. Ami kezdetben néhány család története volt, országos hálózattá nőtt.

A különböző időszakokban közölt létszámadatok nem mindig egyeznek, ezért ma nem akarok egyetlen becslést bizonyított, jelenlegi valóságként továbbadni. Annyi azonban történetileg világos: Spanyolországban a roma pünkösdi mozgalom nem maradt kicsi, külső missziós kezdeményezés. Roma vezetésű, sok helyi közösséget összekapcsoló egyházi valósággá vált.

Ez érintett meg igazán.

Nem azt láttam, hogy valaki ügyesen beillesztett roma embereket egy tőlük idegen rendszerbe. Azt láttam, hogy az evangélium otthont talált a családi kapcsolatokban, az énekben, a bizonyságtételben, a közösségi felelősségben és a roma vezetők szolgálatában. Természetesen ott sincs hibátlan egyház. A nagy növekedés új problémákat, képzési szükségeket és vezetői veszélyeket is hoz. De a kérdés már nem az volt, lehet-e a roma emberből pásztor. Az volt, hogyan készítsenek fel még több egészséges pásztort.

Spanyolországban nem egy lemásolandó modellt kaptam. Megerősítést kaptam.

Isten képes úgy meggyökereztetni Krisztus evangéliumát egy roma közösségben, hogy az már nem kívülről fenntartott program, hanem belülről továbbadott élet lesz. A roma hívő nemcsak hallgató. Tanú. Nemcsak gondozott. Pásztor. Nemcsak befogadott. Küldött.

Hazafelé nem azt kérdeztem, hogyan másolhatnánk le Spanyolországot Magyarországon. Azt kérdeztem: mit kell nálunk megtennünk azért, hogy a bennünk elvetett Ige ugyanilyen szabadon teremjen a saját földünkben?

Bécsben egy mondat

2018-ban, néhány nappal egy kecskeméti szolgálat előtt Bécsben európai pünkösdi vezetőkkel találkoztunk. Egy teljes napon át beszélgettünk arról, mi történik a roma közösségekben, és hogyan válaszolnak erre az egyházak.

Az egyik mondat mélyen belém égett:

„Európában elkezdődött a cigány ébredés."

Nem azt mondták, hogy talán egyszer elkezdődik. Nem egy távoli jövőről beszéltek. Azt ismerték fel, hogy különböző országokban, egymástól távol és sokszor egymásról mit sem tudó közösségekben ugyanazok a jelek jelentek meg. Roma emberek találkoznak Krisztussal. Családok változnak meg. Házak nyílnak meg. Új szolgálók állnak fel. Gyülekezetek születnek.

Ez a mondat nem azért volt fontos számomra, mert külföldi vezetők jóváhagyták azt, amit hittem. Isten Igéjét nem nemzetközi vélemény hitelesíti. Mégis megerősítő volt felismerni, hogy nem egyetlen ember szívében él ugyanaz a reménység. Amit mi Magyarországon első cseppekként láttunk, mások Franciaországban, Spanyolországban, a Balkánon, Romániában, Szlovákiában és más országokban szintén érzékelték.

Kecskeméten ezért már nem csupán egy magyarországi tervről beszéltem. A korai esőről beszéltem. Arról az esőről, amely meglágyítja a sokszor megtaposott földet, hogy a mag gyökeret verhessen. Arról, hogy a Siralom völgyén átment nép forrássá válhat.

Ma is hiszem: az ébredés elkezdődött.

De azt is tudom, hogy ami elkezdődött, még nem fejeződött be. Az első csepp nem azonos az aratással. Egy új gyülekezet még nem egy megújult kontinens. A felismerés nem mentesít a felkészülés alól. Éppen ellenkezőleg: felelőssé tesz.

Ha valóban eső közeledik, meg kell művelnünk a földet.

Tíz-tizenkét millió ember, sokféle történet

Az Európa Tanács becslése szerint tíz-tizenkét millió roma és utazó él Európában, szinte minden európai országban. A „roma” szó sokféle közösséget fog össze: romákat, szintiket, manushokat, calékat, romanichalokat és más csoportokat, különböző nyelvekkel, történetekkel és életformákkal.

Ezért hiba volna úgy beszélni a roma népről, mintha mindenütt ugyanazok lennénk. Ami működik egy magyarországi oláh cigány közösségben, nem vihető át változtatás nélkül egy francia manush, spanyol calé vagy balkáni roma közegbe. A közös származás nem törli el a kulturális különbségeket. Az evangélium azonban minden nyelven ugyanahhoz a Krisztushoz vezet.

A szétszórtságot évszázadokon át sokszor átokként éltük meg. Nem volt országunk, amely mindenütt védelmet adjon. Idegennek neveztek bennünket ott is, ahol nemzedékek óta éltünk. A határok megváltoztak körülöttünk, de mi gyakran maradtunk a társadalom peremén.

Isten kezében azonban ugyanaz a szétszórtság kapcsolattá válhat.

Roma családi és rokoni hálózatok országokat kötnek össze. Emberek mozognak Kelet és Nyugat között. Ugyanaz a család több nyelven beszél, több kultúrát ismer, és több országban tart fenn kapcsolatokat. Ami tegnap csak a kiszolgáltatottság útvonala volt, holnap az evangélium útvonala lehet.

De a földrajzi jelenlét önmagában még nem küldetés. Attól, hogy valaki több országban otthonosan mozog, még nem lett Krisztus tanúja. A rokoni hálózat hordozhat jó hírt, de hordozhat sérelmet, pletykát, függőséget és régi konfliktust is. A hídon mindkét irányba lehet közlekedni.

Ezért nem a roma vértől várom Európa megújulását.

A Szent Szellemtől várom, aki roma férfiakat és nőket újjászül, megtisztít, tanít, felken és elküld.

Amikor ez megtörténik, a sok országban jelen lévő nép valóban híddá válhat. Krisztusban megtanul kapcsolatot teremteni különböző emberek között úgy, hogy a különbségek nem tűnnek el. Saját dicsőség helyett az örömhírt viszi, és etnikai felsőbbrendűség helyett azt hirdeti, hogy a kereszt alatt mindenki kegyelemre szorul.

Egy hálózat, amely nem akar központ lenni

Sokáig éreztem, hogy az európai roma szolgálatoknak szükségük van egymásra. Nem egy új felekezetre és nem egy új központra, amely mindenkit irányítani akar. Kapcsolatra. Olyan asztalra, amelyhez különböző országokból, kultúrákból és egyházi háttérből érkező emberek leülhetnek, meghallgathatják egymást, és felismerhetik, mit cselekszik Isten a másikban.

2014-ben Budapesten rendezték meg a Roma for the Nations konferenciát. Tizenhat országból mintegy százhatvan résztvevő érkezett, közöttük körülbelül száz roma vezető. A találkozó végén hat különböző ország hat képviselőjét választották ki, hogy vigyék tovább a kapcsolatépítést. Ebből a kezdetből formálódott a Roma Networks.

A hatfős nemzetközi testületben kezdettől fogva azt tanultam, amit itthon is újra és újra meg kellett tanulnom: a hálózat ereje nem abban van, hogy minden szál egyetlen ember kezében fut össze. Abban van, hogy a kapcsolódási pontok sokasodnak. Egy szerbiai vezető ismeri a balkáni valóságot. Egy romániai pásztor olyan falvak történetét hordozza, amelyeket én nem ismerek. Egy horvátországi szolgáló másfajta hidat épít roma és nem roma gyülekezetek között. A francia és spanyol testvérek több nemzedék tapasztalatát hozzák. Mindegyik ajándék hiányozna a közös képből.

A 2016-os következő európai konferencia után negyvennégy országhoz kapcsolódó képviselői kör formálódott. Nem azt jelentette, hogy negyvennégy országban minden kérdésre választ kaptunk. Azt jelentette, hogy egyre több helyen volt valaki, akit meg

lehetett kérdezni: mit látsz, mire van szükségetek, mit tanultatok, és miben tudunk mellétek állni?

Ezt ma is fontosabbnak tartom, mint egy látványos központ felépítését.

A hálózat figyel, kapcsol és kutat. Nem távolról akarja elemezni a roma közösségeket, hanem velük együtt keresi a valóságra adható válaszokat. Összeköti a szükséget azzal a megoldással, amely talán egy másik országban már megszületett.

Isten országában nem minden kegyelmi ajándék nálunk jelenik meg. A bölcsesség része felismerni, mit bízott Isten a másikra.

Kelet és Nyugat egymásra szorul

A francia és spanyol roma mozgalmak hosszabb történetet hordoznak. Több nemzedéknyi tapasztalatuk van abban, hogyan lesz egy missziós kezdetből önálló, roma vezetésű egyházi élet. Közép- és Kelet-Európában sok helyen később nyíltak meg a lehetőségek, különösen a kommunista rendszerek bukása után. Itt más történelmi sebek, más társadalmi viszonyok és más egyházi rendszerek között kell utat találni.

A kétezres években Zentán és Szabadkán is szerveztünk bibliai képzéseket. Ezek a szerbiai alkalmak egyszerre mutatták meg a határok erejét és gyengeségét. Egy országhatár adminisztratív valóság. Az evangélium, a rokoni kapcsolatok és a közös felelősség azonban nem állnak meg a sorompónál. Ugyanakkor azt is megtanultuk, hogy nem vihetünk kész magyar megoldást mindenhová. Helyi szolgálókra, helyi nyelvre, helyi bizalomra és hosszú távú jelenlétre van szükség.

Ma Magyarország, Románia, Szlovákia, Szerbia, Horvátország és Kárpátalja különösen közel van a szívemhez. Nem azért, mert Európa többi része kevésbé fontos, hanem mert a következő engedelmes lépést mindig valós kapcsolatokban kell megtenni. Nem lehet egyszerre mindenhol mélyen jelen lenni. Lehet azonban

olyan vezetőket felkészíteni és összekapcsolni, akik a saját térségükben gyökeret vernek, másokat emelnek fel, és új közösségeket indítanak.

Nyugat-Európának nincs mindenre kész válasza Kelet számára. Keletnek sincs különleges lelki fölénye Nyugattal szemben. Egyik oldalon lehet több szervezeti tapasztalat, a másikon erősebb éhség. Egyik helyen több anyagi forrás, másutt mélyebb helyismeret és rugalmasabb közösségi élet. De ez sem állandó szabály. Minden országban vannak élő források és repedezett kutak.

Arra van szükségünk, hogy ne egymást használjuk, hanem egymást szolgáljuk.

A nyugati támogató ne kész programot hozzon, amelyhez helyi embereket keres. Hallgassa meg, mit végzett már Isten a helyszínen. A keleti vezető pedig ne csak pénzforrást lásson a nyugati testvérben. Fogadja el a kérdéseit, tapasztalatát, szakértelmét és korrekcióját is. A partnerség nem pénzmozgás. Kölcsönös odaadás egy közös küldetésben.

Ha Európa megújulása valóban előttünk áll, Keletnek és Nyugatnak egyaránt meg kell térnie az önelégültségből.

Mit nevezek ébredésnek?

Az ébredés szót könnyű használni. Néha egy jól sikerült konferenciára mondjuk. Máskor arra, hogy sokan énekeltek, sírtak vagy előrementek egy felhívásra. Ezek lehetnek Isten munkájának értékes pillanatai, de önmagukban még nem bizonyítják, hogy egy közösség felébredt.

Amikor pünkösdöt nézem, két mozdulatot látok.

A már Jézushoz tartozó tanítványok reagálnak a Szent Szellem mozdulására. Erőt kapnak, aktiválódik bennük mindaz, amit Jézustól tanultak, és kilépnek a félelemből. Akik pedig kívül vannak, meghallják Krisztus evangéliumát, szíven találja őket az Ige, megtérnek, bemerítkeznek és csatlakoznak a közösséghez.

Az ébredés tehát nem pusztán intenzív érzés. Irányváltás.

Megjelenik a bűnbánat. Nem pillanatnyi sajnálkozás, hanem a bűn felismerése, megvallása és elhagyása. Megjelenik az igazság. A titkolt dolgok fényre kerülnek. Megjelenik a kiengesztelődés. Férjek és feleségek újra megtanulnak hűségesnek lenni. Szülők felelősséget vállalnak gyermekeikért. Régi ellenségek kezet nyújtanak egymásnak. Megjelenik az éhség Isten Igéje iránt. Aki tegnap még nem tudott jól olvasni, ma segítséggel betűzi a Bibliát, mert hallani akarja az Úr szavát.

És megjelenik Isten ereje.

Imádkozunk betegekért. Hisszük, hogy Jézus ma is gyógyít. Hirdetjük a szabadulást a megkötözötteknek. Nem békülünk meg azzal, hogy a függőség, az erőszak, a félelem vagy a sötétség uralja a családokat. Jeleket és csodákat várunk, de nem emberi hírnévért. Azért, hogy az Atya bizonyságot tegyen a Fiúról, és az ember felismerje: Isten országa közel jött.

A jelek nem helyettesítik a keresztet. A természetfeletti élmény nem teszi fölöslegessé a tanítványságot. Aki meggyógyult, annak is meg kell tanulnia megbocsátani. Aki megszabadult, annak új kapcsolatokat és szokásokat kell építenie. Aki prófétál, annak tisztán kell bánnia a pénzzel. Aki nagy tömeg előtt szolgál, annak otthon is hűségesnek kell lennie.

Az ébredés gyümölcse nemcsak az istentiszteleten látszik.

Látszik hétfő reggel. A munkában. Az iskolába időben elindított gyermekben. A rendezett számlában. A kibékült családban. A tiszta vezetésben. A szegényről való gondoskodásban. Abban, hogy a korábban segítségre szoruló ember már maga is segít valakinek.

És látszik a küldésben. Az a közösség, amely csak önmagát akarja átélni, előbb-utóbb önmagába zárul. A Szent Szellem azért ad erőt, hogy tanúk legyünk. Az ébredésből misszió születik.

A Szent Szellem nélkül csak terv marad

Szeretem a terveket. Hiszek a világos célokban, a felelősségi körökben, a költségvetésben, a képzésben és az eredmények becsületes mérésében. Sok kudarcot megelőzhettünk volna, ha korábban pontosabban terveztünk volna. A hit nem mentség a felkészületlenségre.

De a legjobb stratégia sem tud egyetlen embert újjászülni.

Jézus három éven át tanította a tanítványokat. Látták a csodáit, hallották a példázatait, vele ettek, vele utaztak, mégsem küldte őket azonnal a világba saját lelkesedésük erejével. Azt mondta: várjatok. Erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szent Szellem, és tanúim lesztek.

Ez a sorrend ma sem változott meg.

A jó ügy, a roma nép fájdalma, Európa szükségének ismerete, a tapasztalatunk és minden módszerünk együtt sem tesz alkalmassá. A mi alkalmasságunk Istentől van.

Senki ne gondolja magáról, hogy természeténél fogva készen áll erre a küldetésre. Én sem. Sok évtizednyi szolgálat után is naponta szükségem van arra, hogy a Szent Szellem megújítson, megvizsgáljon, korrigáljon és új erővel töltsön be. A tegnapi kenet emléke nem viszi el a mai terhet.

„Vegyetek Szent Szellemet” – mondta Jézus a tanítványainak.

Nem csupán több energiára van szükségünk. Az Ő jelenlétére. Arra, hogy Krisztus természete formálódjon bennünk. Hogy tudjuk, mikor kell szólni és mikor hallgatni. Mikor kell elindulni és mikor várni. Hogyan lehet egyszerre bátran hirdetni az igazságot és gyengéden hordozni a megtört embert.

A Szent Szellem nélkül a látás ambícióvá, a hálózat politikává, a vezetés uralkodássá, a prófécia nagyotmondássá, a szám pedig bálvánnyá torzulhat.

Vele azonban az üres edény hordozóvá válik. A félő tanítvány tanúvá. A kis ház mennyei találkozási hellyé. A szétszórt nép küldött néppé.

Európa megújulása egy házban kezdődhet

Amikor kontinensről beszélünk, könnyű túl nagy szavakat használni. Európa azonban nem egyszerre fog belépni egy terembe. Emberek jönnek. Családok. Szomszédok. Munkatársak. Egy-egy település.

Ezért látom olyan fontosnak a mikroközösségeket. Két vagy három ember összegyűlik Jézus nevében. Nem kell megvárniuk, amíg lesz épületük, hangtechnikájuk és teljes szolgálati csapatuk. Krisztus már ott lehet közöttük. Imádkozhatnak. Olvashatják az Igét. Megvallhatják bűneiket. Hívhatnak még valakit. Segíthetnek egy családnak. Elindulhatnak a következő utcába.

A kis közösség azonban nem maradhat elszigetelt. Kapcsolódnia kell érettebb vezetőkhöz, nagyobb gyülekezeti családhoz és olyan hálózathoz, amelyben tanulhat, elszámoltatható és segítséget kérhet. A ház a kezdet, nem a teljes világ.

Így rajzolódik ki előttem Európa térképe: nem néhány óriási központtal, amelyek mindenkit magukhoz vonzanak, hanem sok ezer élő ponttal. Otthonokkal, helyi gyülekezetekkel, képzési helyekkel, imádkozó csoportokkal és egymást ismerő vezetőkkel. A technológia segíthet összekapcsolni őket, tanítást továbbítani, tolmácsolni és gyorsan megosztani a szükségeket. De a képernyő nem öleli meg a síró embert. A hálózat végső ereje mindig a valós kapcsolat marad.

Amikor „okos” cigánytelepről beszélek, nem elsősorban modern eszközökre gondolok. Olyan helyi közösséget látok, amely ismeri a saját ajándékait és szükségeit; kapcsolódik, tanul, megosztja az erőforrásokat, védi a gyermekeket, munkát teremt, és saját embereit készíti fel a szolgálatra. Nem vár minden megoldást kívülről. Megtanul forrássá válni.

Ha ilyen házak és közösségek születnek Magyarországon, Romániában, Szlovákiában, Szerbiában, Horvátországban, Kárpátalján és tovább, akkor az európai megújulás már nem elvont jelszó lesz. Lesz címe. Lesz asztala. Lesznek nevei.

Jézus a legjobbat a végére is hagyhatja

A kánai menyegzőn elfogyott a bor. A vendégek talán még nem értették a helyzet súlyát, de a szolgák már tudták: nincs mit felszolgálni. Ott álltak a kővedrek, tele vallási jelentéssel, de üresen attól, amire abban a pillanatban szükség volt.

Jézus azt mondta a szolgáknak, hogy töltsék meg őket vízzel. Ők pedig színültig töltötték.

A csodát Jézus tette, de a szolgák engedelmességére szükség volt. Nem ők változtatták borrá a vizet. Ők megtették azt, amit az Úr mondott, akkor is, amikor még nem látták, hogyan lesz ebből megoldás.

Sokszor ilyennek látom Európát. Hatalmas kőedények őrzik a múltat. Egyházi épületek, teológiai könyvtárak, hagyományok és történelmi emlékek. Ezeket nem kell megvetni. Sok áldás van bennük. De a múlt emléke önmagában nem elég a mai szomjúságra.

Jézus ma is képes újat cselekedni a régi edényekben.

És képes olyan edényeket is használni, amelyeket mások nem vittek volna be a menyegzőre.

Amikor azt mondom, hogy Jézus a legjobbat a végére is hagyhatja, nem azt állítom, hogy a roma nép jobb más népeknél. A legjobb ajándék nem mi vagyunk. Krisztus az. A Szent Szellem jelenléte az. A kegyelem, amelyből senki sem dicsekedhet.

De hiszem, hogy Isten a történelem késői órájában meglepetést készíthet Európának. Olyan embereken keresztül viheti a friss bort, akiket korábban nem hívtak az asztalhoz. Olyan kis házakból

indíthat dicsőítést, amelyeket mások csak problémás címként ismertek. Olyan férfiakat és nőket tehet szolgákká, akikről azt mondták, nincs bennük jövő.

Sok családunk próbálta már alkohollal, kábítószerrel, zajjal vagy meneküléssel elhallgattatni a fájdalmat. Európa más részein ugyanez kifinomultabb formában történhet: fogyasztással, teljesítménnyel, képernyővel, hatalommal vagy végtelen szórakozással. Mind ugyanazt keressük: valamit, ami betölti a belső ürességet.

A Szent Szellem öröme nem olyan mámor, amely elfeledteti a valóságot. Olyan jelenlét, amely képessé tesz szembenézni vele és új életet kezdeni.

A vederbe nekünk kell vizet töltenünk. Imádságot. Engedelmességet. Tanulást. Tiszta kapcsolatokat. Felkészített vezetőket. Megnyíló otthonokat. Jézus pedig megteszi azt, amire mi képtelenek vagyunk.

Európa felé, alázattal

Nem állítom, hogy a roma nép fogja megmenteni Európát.

Európa Megváltóját Jézus Krisztusnak hívják.

Azt állítom, hogy Jézus tanúkat választ, erővel ruház fel és elküld. És teljes szívemből hiszem, hogy roma férfiak és nők sokaságát is hívja ebbe a küldetésbe.

Először nekünk kell tanítvánnyá válnunk. Nemcsak megtérési élményt, hanem Krisztusnak engedelmes életet hordozni. Meg kell tanulnunk szolgálni, dolgozni, tanulni, megbocsátani, tisztán vezetni, más népeket tisztelni és a nálunk képzettebb embertől is tanácsot kérni. A felemelkedés nem felmentés a jellem alól. Nagyobb felelősség.

Európa gyülekezeteit pedig arra kérem: ne csupán missziós célcsoportot lássanak a roma emberekben. Lássák meg a leendő

munkatársat, pásztort, evangélistát, tanítót, vállalkozót, békességszerzőt és misszionáriust. Ne végezzenek el helyettük mindent, amit velük együtt és általuk kellene felépíteni. Adjanak bizalmat, képzést, kapcsolatot, korrekciót és valódi felelősséget.

Szükségünk van egymásra. Imádkozókra, akik nem egy távoli ügyért mondanak el néhány mondatot, hanem neveket és közösségeket hordoznak. Szakemberekre, akik tudásukat nem uralomra, hanem felkészítésre használják. Anyagi társakra, akik nem függőséget építenek, hanem a helyi felelősséget erősítik. Vezetőkre, akik át merik adni a teret másoknak. Fiatalokra, akik készek nyelvet tanulni, országokon át kapcsolatot építeni, és a digitális világot az evangélium szolgálatába állítani.

De mindenekelőtt Szent Szellemre van szükségünk.

A 325 000 kapu. A kapu túloldalán nem a mi nagyobb szervezetünk áll, hanem a nemzetek mezeje. Nem tudom, milyen gyorsan nyílik meg előttünk, és nem ismerem minden útvonalát. A következő engedelmes lépést azonban látom: tanítványokat kell nevelnünk, vezetőket kell felkészítenünk, közösségeket kell összekapcsolnunk, és Európa felé kell fordítanunk a szívünket.

Nem haraggal. Nem bizonyítási vággyal. Nem felsőbbrendűséggel.

Szeretettel. Erővel. Tiszta kézzel.

Hiszem, hogy a korai eső első cseppjei már megérkeztek. Hiszem, hogy a Siralom völgyében források fakadnak. Hiszem, hogy azok, akiket sokáig csak tehernek láttak, áldást vihetnek városoknak és nemzeteknek.

És amikor ez megtörténik, senki ne mondja majd, hogy a cigány nép emelte fel önmagát.

Mondjuk együtt: Jézus tette.

Ő találta meg az utolsókat. Ő hívta őket közel. Ő adott nekik új nevet. Ő töltötte be őket Szent Szellemmel. Ő küldte őket előre, hogy másoknak is utat mutassanak hozzá.

Itt érünk el a következő titokhoz.

Mit jelent elsővé válni annak, aki sokáig az utolsók között élt?

16. Sok utolsó lesz első

A felemelés nem rang, hanem szolgálat

„De sok első lesz utolsó, és sok utolsó első.”— Máté 19,30

Egyik segítő szolgálatunkban egy idős asszony határozottan kikötötte: roma gondozó nem lépheti át a küszöbét. Hosszú évek előítéletét hordozta magában, és úgy gondolta, inkább marad segítség nélkül, mintsem hogy egy cigány asszonyra bízza magát.

A megszokott gondozója azonban megbetegedett. Helyettesíteni kellett, és azon a napon csak egy roma munkatárs tudott elindulni hozzá. Az idős asszony először nemet mondott. Ahogy azonban egyre nehezebbé vált számára a mindennapi élet, végül mégis kinyitotta az ajtót.

A gondozónő belépett. Nem vitatkozni ment. Nem követelt bocsánatkérést. Nem azért érkezett, hogy bebizonyítsa, mennyivel jobb annál, amit róla gondoltak. Tette a dolgát. Figyelt. Segített. Olyan szeretettel szolgált, hogy az asszony véleménye lassan megváltozott. Később már azt kérte, lehetőleg mindig ő jöjjön hozzá.

Egy küszöb, amely addig fal volt, átjárhatóvá lett.

Sokszor eszembe jut ez a történet, amikor Jézus szavait olvasom: sok utolsó lesz első, és sok első utolsó. Abban a szobában valóban megfordult egy emberi sorrend. Akit először méltatlannak tartottak arra, hogy belépjen, végül ő lett a leginkább várt ember.

De nem úgy lett első, hogy elfoglalta a ház legjobb székét.

Úgy lett első, hogy lehajolt szolgálni.

Ebben látom Isten országának titkát. Ő felemeli a félretolt embert, hangot ad az elnémítottnak, és tekintélyt bíz arra, akit semmibe vettek. Mindezt nem azért teszi, hogy újabb félretolás, túlkiabálás

vagy uralom kezdődjék, hanem hogy a felemelt ember szolgálni tudjon.

A felemelés Isten országában nem rang.

Szolgálat.

Jézus felborítja a sorrendet

Jézus azután mondta ki az elsőkről és az utolsókról szóló mondatot, hogy egy gazdag fiatalember szomorúan távozott tőle. A férfi sok mindent megtartott, de nem tudta elengedni azt, amiben biztonságát látta. Péter ekkor megkérdezte Jézustól: mi mindent elhagytunk, mi lesz hát a jutalmunk?

Érthető kérdés volt. Mégis veszélyes.

A tanítvány is elkezdheti összehasonlítani magát másokkal. Számolhatja, mit adott fel, mennyit dolgozott, hány éve szolgál, és hol kellene ülnie ezért. A lemondásból is lehet érdemjegyet készíteni. A szolgálatból is ranglétrát. Még az áldozatainkat is felhasználhatjuk arra, hogy fontosabbnak érezzük magunkat.

Jézus valódi jutalmat ígért azoknak, akik érte mindent elhagytak. De az ígéret után azonnal megzavarta az emberi számítást: sok első lesz utolsó, és sok utolsó első. Mintha azt mondaná: ne gondold, hogy már ismered Isten ülésrendjét. Ne gondold, hogy a tegnapi áldozatod miatt ma már nem szorulsz kegyelemre.

Máté evangéliumában ezt a mondatot a szőlőmunkások példázata követi. Voltak, akik kora reggeltől dolgoztak, mások csak a nap végén álltak munkába, a gazda mégis ugyanazzal a nagylelkűséggel fordult feléjük. A korán érkezők nem annak örültek, hogy a későn jövők is kaptak, hanem összehasonlítani kezdtek.

A kegyelem mindig felháborítja azt, aki bérjegyzéket vezet Isten országában.

Mi könnyen azt mondjuk: én régebb óta itt vagyok. Én többet szenvedtem. Én képzettebb vagyok. Én építettem fel. Az én népem többet veszített. Nekem jár az első hely.

Jézus pedig egyetlen mondattal elveszi a dicsekvés alapját az elsőtől és az utolsótól is. Az első nem birtokolhatja a helyét. Az utolsó pedig nem a kitaszítottságával vásárolja meg a felemelését. Mindketten kegyelemből állnak.

Isten országa nem egyszerűen megfordítja a sort. Újjáteremti.

Az első hely a lábmosóé

Amikor Jakab és János a Jézus melletti dicsőséges helyeket kérte, a többi tanítvány megharagudott rájuk. Talán nem azért, mert ők már szabadok voltak a nagyravágyástól, hanem mert ugyanazokat a helyeket maguk is szerették volna.

Jézus ekkor a világ uralkodóiról beszélt, akik hatalmaskodnak az embereken. Majd világos határt húzott: közöttetek ne így legyen. Aki nagy akar lenni, legyen szolgátok; aki első akar lenni, legyen mindenki rabszolgája. Az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja sokakért.

Ez nem költői túlzás volt. Jézus letérdelt a tanítványai elé, vizet öntött egy tálba, és megmosta a lábukat. Annak a lábát is, aki hamarosan megtagadta. Annak a lábát is, aki elárulta.

Az ég és föld Ura a lábmosó helyére lépett.

Ezért ha Isten felemel egy embert, az első kérdés nem az, mekkora színpadot kapott. Az, hogy ki előtt tud letérdelni. Ha vezetővé teszi, nem az a bizonyíték, hány ember engedelmeskedik neki, hanem hogy hány ember növekedését szolgálja. Ha anyagi lehetőséget ad, nem az mutatja az áldást, mennyivel került mások fölé, hanem hogy hány szükség felé nyitotta meg a kezét.

Az első Jézus országában első a felelősségben. Első a bocsánatkérésben. Első a békesség keresésében. Első abban, hogy

észrevegye a peremen maradót. Első abban, hogy vállalja a nehéz feladatot, és utolsó abban, hogy magának követelje az elismerést.

Ezt azonban nem szabad összekeverni a megalázással.

A roma embereket évszázadokon át sokszor nem önkéntes szolgálatra hívták, hanem alárendelt helyzetbe kényszerítették. Az evangélium nem szentesíti a kizsákmányolást. Nem mondja a bántalmazottnak, hogy maradjon csendben, és nevezze szeretetnek azt, ami eltiporja. Jézus szolgálata méltóságból fakadt. Tudta, hogy az Atyától jött, és hozzá megy vissza; ezért szabad volt lehajolni.

Az egészséges szolgálat nem abból születik, hogy semmire tartom magam.

Abból születik, hogy tudom, ki vagyok Krisztusban, ezért nem kell bizonyítanom, hogy nagyobb vagyok nálad.

A kitaszítottság nem kegyelem

Sokszor elmondtam már: ha meghallom azt a szót, hogy cigányság, elsőként a kitaszítottság jut eszembe. Utána pedig rögtön ez: kegyelem.

Ezt könnyű félreérteni.

A kitaszítottság önmagában nem kegyelem. A gyermek megalázása, a szegregáció, a bántalmazás, a megvetés és az esélyek igazságtalan elvétele mind bűn. Nem kell megszépíteni őket, és hálásnak sem kell lennünk értük.

A kegyelem ott kezd láthatóvá válni, amikor Isten belép arra a helyre, ahol mindez pusztított.

Lehajol ahhoz, akiről mások lemondtak, megtisztítja, gyógyítja, járni tanítja, majd feladatot bíz rá: kelj fel, kövess engem, és vidd tovább, amit tőlem kaptál.

Ezt nevezem a kitaszítottság kegyelmének.

A kegyelem nem maga a seb, hanem a Gyógyító jelenléte benne; nem az utolsó hely, hanem Krisztus, aki ott is nevünkön szólít; nem a hiány, hanem az olaj, amelyet Isten az üres edénybe tölt.

A szenvedés önmagában senkit nem tesz alkalmassá a vezetésre. A szegénység nem felkenetés. A kirekesztés nem helyettesíti a jellemet, a tanulást és az engedelmességet. De nincs olyan seb, hiány vagy emberi ítélet, amely megakadályozhatná Istent abban, hogy valakit elhívjon.

A világ gyakran a múltunkból következtet a jövőnkre.

Isten a kegyelméből.

A seb, amely irgalommá érik

Sebeket kapunk, és sebeket adunk. A szolgálat hosszú évei alatt ezt a saját életemben is fájdalmasan megtanultam.

Igazságtalanságok, félreértések, elutasítások és veszteségek értek. Vezetőként azonban nem maradhatok meg a történetnek ezen az oldalán. Azt a kérdést is vissza kell fordítanom magam felé: kit sebeztem meg én?

A küldetés sürgősségében volt, hogy gyorsabban akartam haladni, mint ahogy egy munkatárs szíve követni tudott. Máskor védekeztem, amikor hallgatnom kellett volna, vagy magyarázatot adtam őszinte beismerés helyett. Ezeket a kérdéseket nem kerülhetem meg.

Az elsővé válás egyik legmélyebb próbája ez: tudok-e elsőként bocsánatot kérni?

A be nem kötözött seb könnyen vezetni kezd bennünket. Gyanakvóvá tesz. Minden kérdésben támadást hallunk. Minden korrekcióban elutasítást. Minden másik vezetőben vetélytársat. Ha pedig hatalmat kapunk, a régi kiszolgáltatottságot ellenőrzéssel próbáljuk ellensúlyozni.

Így lehet az áldozatból újabb sebző ember.

Jézus azonban nemcsak kiemel a fájdalomból. Meg akar gyógyítani a fájdalmunkban. A zsoltár szerint bekötözi a megtört szívűek sebeit. A kötözés időt, közelséget és gondoskodást jelent. Van, amit egyetlen ima fordít meg. Más sebekhez hosszú út kell: Ige, őszinte beszélgetés, bocsánatkérés, megbocsátás, határok, testvéri segítség, olykor hozzáértő szakember támogatása.

A gyógyulás nem felejtést jelent. A múltat igazul kell megnevezni, a szükséges határokat meg kell húzni, de többé nem a bosszú dönt helyettünk. Így a seb lassan elveszíti a jogát, hogy a kapcsolatainkat vezesse.

A meggyógyított seb érzékennyé tehet. Aki tudja, milyen az, amikor nem hallgatják meg, hamarabb észreveszi a néma embert. Aki átélte a szégyent, óvatosabban bánik a másik méltóságával. Aki Krisztusban új esélyt kapott, nem olyan gyorsan mond le arról, aki újra elesett.

A seb helye megmaradhat, de többé nem fegyver.

Ajtó lesz az irgalomhoz.

Nem új sorrend ugyanazzal a kegyetlenséggel

A roma nép történetében sok olyan igazságtalanság van, amelyet nevén kell nevezni. A hallgatás nem békesség. A szőnyeg alá söpört bűn nem gyógyul meg attól, hogy vallásos szavakat mondunk fölötte.

De az igazság kimondása és a bosszú nem ugyanaz.

Isten nem azért tesz az utolsóból elsőt, hogy új sorrendben folytatódjék ugyanaz a kegyetlenség. Nem azért ad hangot, hogy az egykori elnémított most másokat némítson el. Nem azért ad befolyást, hogy a tegnapi kirekesztett ma maga köré építsen falat.

A kereszt előtt egyik nép sem állhat fölényben. Mindannyian vétkeztünk, és mindannyian kegyelemre szorulunk. Ez nem mossa el a történelmi felelősséget, de elveszi a gyűlölet jogát.

Nem vádlóként kell érkeznünk, hanem tanúként.

Ez nem azt jelenti, hogy nem beszélünk az igazságtalanságról. Éppen azért beszélünk róla, mert láttuk, mit tesz a hazugság az emberrel. De nem sértettségből szólunk. Igazsággal és irgalommal. Nem azért, hogy valakit térdre kényszerítsünk magunk előtt, hanem hogy együtt kerüljünk térdre Krisztus előtt.

Az irgalom igazság nélkül olcsó békét köt, és a seb tovább fertőződik.

Az igazság irgalom nélkül kalapáccsá válik, és új sebeket üt.

Jézusban a kettő találkozik. Ő nem tagadja a bűnt, hanem magára veszi az ítéletét. Nem tekinti jelentéktelennek a szenvedést, hanem belép abba. Nem cseréli fel az elnyomót és az elnyomottat. Új embert teremt mindkettőből.

Akit a Király az utakról és a sövények mellől behív a menyegzőre, nem azért kap helyet, hogy becsapja az ajtót a következő érkező előtt.

Azért kap helyet, hogy ő is hívni kezdjen.

Nem megtűrt, hanem ajándék

Sokáig már az is nagy eredménynek tűnt egy roma ember számára, ha egy gyülekezetben megtűrték. Beülhetett a hátsó sorba. Elénekelhetett egy éneket. Elmondhatta a bizonyságát egy missziós vasárnapon. Megjelent a fényképen, amikor a közösség meg akarta mutatni, hogy nyitott.

De a megtűrés nem testvériség.

Krisztus testében a roma hívő nem vendég, akinek örökké hálásnak kell lennie azért, hogy beengedték. Nem díszlet, nem célcsoport és nem egy sikeres program bizonyítéka. Testvér. Ajándék. Olyan ember, akibe a Szent Szellem ugyanúgy helyezhet pásztori, tanítói, evangélistai, vezetői vagy irgalmassági ajándékot, mint bárki másba.

Az egyház feladata nem az, hogy a mércét lejjebb vigye. Ez senkinek sem szeretet. Ugyanaz a bibliai tisztaság, hűség, taníthatóság és felelősség szükséges minden vezető életében.

De valódi utat kell készíteni a növekedéshez.

Lehetőséget képzés nélkül adni: magára hagyás. Képezni valakit úgy, hogy soha nem kap valódi felelősséget: halogatott bizalom. A kettőnek együtt kell járnia. Tanítani és teret adni. Bátorítani és korrigálni. Megbízni és számon kérni. Elindítani és mellette maradni.

Egy gyülekezet befogadó voltát nem az mutatja meg, hogy van-e roma ének a programjában. Az mutatja meg, hogy ismeri-e a roma testvér hangját. Meghallgatja-e akkor is, amikor nemcsak énekel, hanem kérdez vagy korrigál? El tudja-e képzelni róla, hogy egyszer ő tanít, ő vezet, ő dönt, ő küld másokat? Készen áll-e arra, hogy ne csak érte, hanem vele együtt tervezzen?

És nekünk, roma hívőknek is vállalnunk kell a növekedés útját. Nem követelhetünk bizalmat úgy, hogy közben elutasítjuk a tanulást, a korrekciót vagy az elszámoltathatóságot. Nem mondhatjuk minden nehéz kérdésre, hogy előítéletből fakad, ha közben valóban rendeznünk kell valamit az életünkben.

Méltóság és felelősség együtt jár.

Nem kivételezett helyet kérek a roma embernek. Istentől kapott helyet. Nem azt, hogy azért legyen vezető, mert roma. Azt, hogy származása miatt ne legyen eleve kizárva abból, amire Isten elhívta.

Ne csupán megtűrjük egymást.

Ismerjük fel egymásban Isten ajándékát.

A változás hétköznapi arca

A felemelkedésről könnyű nagy szavakkal beszélni. A valódi változás azonban hétfő reggel látszik meg.

Mielőtt országos kutatások születtek volna erről, Békésen már a hétköznapokban láttuk a változás jeleit. A helyi gyülekezettörténet olyan eseteket őrzött meg, amikor emberek elmaradtak a kocsmából és a verekedésekből, visszavitték a munkahelyükre azt, amit korábban jogtalanul elhoztak, rendezték a kapcsolataikat, és hivatalosan is házasságot kötöttek.

A hit nem maradt az istentisztelet falai között. A kicsi csoportokban családi gondokról, pénzbeosztásról, adósságról és egészségről is beszélgettek. Egyre több fiatalban született vágy a továbbtanulásra; középiskolát végeztek, és később diplomát is szereztek.

Ezt sem szabad úgy elmondani, mintha minden ember története egyforma lett volna, vagy mintha a roma közösség egészét néhány régi probléma alapján lehetne leírni. A lényeg más: ahol Krisztus uralma valóságossá válik, ott a bocsánatkérésnek, a munkának, a pénznek, a házasságnak és a gyermek jövőjének is új rendje kezdődhet.

„A cigánymissziós mozgalmak Magyarországon” című, több felekezet aktív, bemerített roma gyülekezeti tagjait vizsgáló kutatásban a válaszadók szinte mindegyike pozitív változást látott azok életében, akik Krisztushoz fordultak. A két leggyakrabban említett terület az életmód és a szokások változása, valamint a függőségekből való szabadulás volt. A kutatás nem az egész magyarországi roma népességet írta le, ezért számait nem szabad mindenkire kiterjeszteni. Mégis fontos tükröt tartott elénk.

A válaszadók történetei ugyanabba az irányba mutattak: függőségekből való szabadulás, rendeződő házasságok és családi kapcsolatok, felelősebb munkavégzés, valamint a tanulás iránti új vágy.

Ezek nem apró mellékhatások.

Amikor egy gyermek többé nem fél attól, milyen állapotban ér haza az apja, egy nemzedék jövője változik. Amikor valaki munkát vállal, adósságot rendez és elkezd gondoskodni a családjáról, méltóság

épül. Amikor egy asszony segítséget kér a bántalmazásból való kilépéshez, és a közösség nem küldi vissza a veszélybe, élet menekül meg. Amikor egy fiatal tanulni kezd, mert elhiszi, hogy van jövője, a reménység testet ölt.

Az evangélium nem csupán jobb közérzetet ad. Új uralmat hoz az életbe.

Ugyanez a kutatás azt is megmutatta, hogy a gyülekezet különleges közös térré válhat roma és nem roma emberek között. Olyan „mi" születhet, amelyben a roma embernek nem kell letagadnia a származását ahhoz, hogy Krisztus testéhez tartozzon. Nem kevésbé lesz roma attól, hogy Jézust követi. Krisztus nem törli el a teremtett különbözőséget. Kapcsolatainkat tisztítja meg attól, ami bűn, félelem és gyűlölet.

Sok megtérőben megszületik a gondolat: jó példává akarok válni.

Ez egészséges felelősség lehet, ha nem bizonyítási kényszerből fakad. Nem azért élek tisztán, hogy végre embernek tekintsenek. Emberi méltóságomat nem a teljesítményemmel vásárolom meg. Azért akarok hűségesen élni, mert Krisztus már elfogadott, és amit kaptam, szeretném láthatóvá tenni mások előtt.

Az elsővé válás ezért nem egy pillanatnyi kitüntetés.

Új életforma.

Az elfogadás nem jutalom

A többségi társadalom nem mondhatja: majd akkor fogadunk el benneteket, ha már mindenben megváltoztatok. Az emberi méltóság nem jutalom a jó viselkedésért. Isten képmását az is hordozza, aki még rendezetlen, függő, szegény vagy nehéz vele együtt élni.

A változás felelőssége nemcsak a roma ember vállán van.

Ha valaki tanul, de a neve vagy lakcíme miatt nem kap esélyt, a fal még áll. Ha munkára kész, de előre eldöntik róla, hogy

megbízhatatlan, a fal még áll. Ha egy család rendezettebb körülmények közé költözne, de sehol nem akarják szomszédnak, a fal még áll. Ha egy felkészült roma szolgáló előtt az egyházban láthatatlan plafon marad, a fal még áll.

A megtérés személyes irányváltás, de a kiengesztelődéshez két oldal mozdulása kell.

A roma embernek ki kell lépnie a keserűség, a félelem és az önfelmentés fogságából. A nem roma embernek ki kell lépnie az előítélet, a távolságtartás és a fölény biztonságából. Egyikünk sem várhatja, hogy csak a másik tegye meg az egész utat.

Ezért olyan fontos számomra a gondozónő története. Az idős asszony előítélete nem egy előadástól változott meg. Egy ember lépett át a küszöbén, akit addig csak egy elutasított csoport tagjaként látott. A szolgálatban egyszer csak neve, arca és szeretete lett.

De ehhez előbb ki kellett nyílnia az ajtónak.

A találkozás nem old meg minden társadalmi problémát. Törvényekre, igazságos intézményekre, jó iskolákra, tisztességes munkalehetőségre és felelős közpolitikára is szükség van. Az egyház mégis valami olyat adhat, amit egyetlen szabály sem tud előállítani: valódi testvéri kapcsolatot.

Nem egymás mellett.

Egymással.

Az elsővé válás próbája

Sokáig láthatatlannak lenni fájdalmas. De a hirtelen láthatóság is veszélyes lehet.

A színpad könnyen elhiteti velünk, hogy már megérkeztünk. A cím azt súghatja, hogy nincs szükségünk korrekcióra. A növekedés elfedheti a repedéseket. A régi hiány pedig éhséggé válhat pénzre,

elismerésre, hatalomra vagy arra, hogy végre mindenki nekünk engedelmeskedjen.

Ezért a felemelés próba.

Mit teszek a pénzzel, amelyet rám bíztak? Hogyan beszélek azzal, aki nem tud nekem semmit adni? Mi történik a családomban, amikor bezárul mögöttem az ajtó? Elfogadom-e a kérdéseket? Átlátható-e a vezetésem? Tudok-e örülni annak, ha valaki, akit én tanítottam, nálam messzebbre jut?

A kenet nem helyettesíti a jellemet. A tehetség nem mentesít az elszámoltathatóság alól. A sok szenvedés nem ad külön engedélyt arra, hogy másokkal keményen bánjunk.

Szükségünk van Igére, képzésre, testvéri kapcsolatokra és olyan emberekre, akik szeretnek annyira, hogy nemet is mondjanak nekünk. Aki csak ünnepel bennünket, de soha nem kérdez, nem biztos, hogy segít. Aki mindig kijavít, de soha nem bátorít, szintén nem atyai módon vezet. Igazság és szeretet itt is együtt tart meg.

Nem minden frissen megtért ember kész azonnal másokat vezetni. A lehetőséget nem szabad elzárni előle, de fel kell készíteni. Jézus is magához hívta a tanítványokat, velük élt, tanította, elküldte, majd meghallgatta őket. A bizalom nem naivitás. Kapcsolatban vállalt kockázat.

A felemelt vezető legnagyobb védelme, ha emlékszik: ő is felemelt ember.

Nem önmagát emelte fel. Nem önmagát tartja meg. És akik rábízattak, nem az ő tulajdonai.

Helyet készíteni a következőnek

Az egyik legnehezebb időszakomban hetente találkoztam egy fiatal férfiakból álló tanítványi csoporttal. A Zsinóros összeomlása miatt ők nem a sikereimet, hanem azt látták, hogyan próbálok Istenbe kapaszkodni a veszteség közepén.

Ma többüket vezetőként látom szolgálni. Kevés cím adott ennél nagyobb örömet.

Megtanultam, hogy az ember nemcsak abból tanul, amit mondunk neki. Abból is, ahogyan veszítünk, bocsánatot kérünk, döntünk, elengedünk és újrakezdünk. A vezetőképzés nem csupán tananyag. Megosztott élet.

Ha az utolsókból elsők lesznek, helyet kell készítenünk nekik. De az új vezetőknek is azonnal helyet kell készíteniük a következő nemzedéknek. Különben a mozgalom egyetlen nemzedék sikertörténetévé válik.

Egy vezető öröme akkor érik be, amikor mások felállnak mellette, majd nélküle is továbbmennek. Ha tanítványaink messzebbre jutnak nálunk, a szolgálat nem kisebb lett, hanem továbbadódott.

Különösen fontos ez a roma gyermekek és fiatalok között. Nem elég azt mondani nekik, hogy Istennek terve van velük. Olyan utat kell építenünk, amelyen járni is tudnak. Biztonságos gyermekközösséget. Jó oktatást. Mentort. Bibliaismeretet. Munkatapasztalatot. Nyelvtanulást. Felelősséget. Lehetőséget arra, hogy hibázzanak, tanuljanak, majd újra próbálják.

Nem koronát kell a fejükre tenni, mielőtt megerősödne a válluk.

Mellékjük kell állni, amíg képesek lesznek hordozni azt, amit Isten rájuk bíz.

A másik hajó is megtelik

Az elsőség vágya könnyen magányossá tesz. Azt hisszük, akkor vagyunk igazán fontosak, ha nélkülünk nem történhet semmi.

A nagy halfogásnál Péteréknek inteniük kellett a másik hajóban lévő társaiknak. Ezt a képet már nem tudom puszta részletként olvasni: a segítség nem csökkentette a csoda értékét, hanem megmentette a fogást.

Ha Isten roma vezetőket emel fel, nem egy új kizárólagos központot épít. Ajándékokat és társakat ad Krisztus egész testének. Ha egy roma gyülekezet növekszik, nem kell elszigetelődnie. Tanulhat régebbi közösségektől, és közben adhat is nekik abból az életből, amelyet kapott.

A nem roma egyházaknak nem kell félniük attól, hogy teret veszítenek, amikor roma vezetők előrelépnek. Krisztus teste nem lesz kisebb attól, hogy több tagja kezd működni.

A roma vezetőknek pedig nem kell úgy tenniük, mintha már senkire sem szorulnának. Szükségünk van tanítókra, szakemberekre, imádkozókra, anyagi társakra, más kultúrák tapasztalatára és a másik hajó őszinte jelzéseire.

Nem az a kérdés, melyik hajó neve marad meg.

Az a kérdés, partra érnek-e az emberek.

Az elsők között indulni

Amikor azt mondom, hogy sok utolsó lesz első, nem elsősorban arra gondolok, hogy a roma emberek egy társadalmi vagy egyházi rangsor élére kerülnek.

Arra gondolok, hogy az elsők között indulnak.

Elsők között mennek oda, ahová más nem akar. Elsők között nyitják meg a házukat. Elsők között imádkoznak a betegért. Elsők között ülnek le a függő, a fogvatartott, a hajléktalan, a menekülő, a magányos idős ember vagy a más népből érkező család mellé.

Aki maga is ismeri a kívülállás fájdalmát, Krisztusban különleges érzékenységet kaphat a kívülállóhoz. Nem automatikusan. A seb önmagában bezárhat. De ha Jézus meggyógyítja, a tegnapi idegenből hídépítő lehet.

A szétszórtság évszázadokon át kiszolgáltatottságot jelentett, Krisztus azonban az országokon átívelő családi, baráti és nyelvi kapcsolatokat az evangélium útjává teheti. Ugyanezeken az utakon

terjedhet sérelem és reménytelenség is; a kérdés az, mit viszünk tovább rajtuk.

Nem a származás tesz küldötté.

Jézus hívása, a Szent Szellem ereje és az engedelmes élet.

Ha ez a három találkozik, akkor egy korábban félretolt nép valóban az elsők között viheti a jó hírt Európa lelkileg otthontalanná vált embereihez. Nem azért, mert minden választ ismer. Azért, mert tudja, hol talált otthonra.

A felemelés célja mindig túl van azon, akit Isten felemelt.

Ábrahámot azért áldotta meg, hogy áldássá legyen. A tanítványokat azért töltötte be erővel, hogy tanúk legyenek. Az özvegy olaja nem azért folyt, hogy gyönyörködjön benne, hanem hogy megmeneküljön a családja, és legyen miből élnie.

Ha a forrás valóban a cigánytelepen fakad, a víznek túl kell folynia a telep határán.

Városok és nemzetek felé.

A gyermek, akit Isten már lát

Tízéves voltam, amikor Isten olyan irányt adott az életemnek, amelyet akkor még nem tudtam szavakba foglalni. Nem láttam előre a településeket, a gyülekezeteket, a képzéseket, a kudarcokat vagy a nemzetközi kapcsolatokat. Csak azt tudtam: készülnöm kell, mert Istennek dolga van velem.

Amikor ma ránézek egy roma gyermekre, ezt a titkot is látom benne.

Nem tudom, mi lesz belőle. Nem akarok olyan jövőt rábeszélni, amelyet nem Isten adott neki. Azt azonban nem fogadom el, hogy a lakcíme, a családja szegénysége, az iskolai kudarcai vagy mások előítélete előre lezárja a történetét.

Lehet, hogy ma még csak egy zajos kisfiút látnak benne. Isten talán egy pásztort formál. Lehet, hogy egy visszahúzódó kislány ül előttünk, akit senki nem kérdez. Isten talán tanítót, orvost, vállalkozót, imádkozó édesanyát, művészt vagy nemzeteket összekapcsoló szolgálót lát.

A mi dolgunk nem az, hogy nagy címeket mondjunk fölötte.

A mi dolgunk, hogy nevén szólítsuk. Meghallgassuk. Megvédjük. Tanítsuk. Következetes határokat adjunk neki. Megmutassuk Jézust. És elég sokáig maradjunk mellette ahhoz, hogy egyszer ő is meghallja, mire hívja Isten.

Az utolsóból elsővé válás sokszor így kezdődik: valaki előbb meglátja benne azt, amit még ő sem lát önmagában.

De nem szabad önmagunkhoz kötnünk. A gyermeknek, a tanítványnak, a jövő vezetőjének nem a mi másolatunkká kell válnia. Krisztus képére kell formálódnia. Lehet, hogy másképpen fog szolgálni, más eszközökkel, más országban és messzebb, mint mi valaha eljutottunk.

Ha így lesz, ne féltsük tőle a helyünket.

Erre készítettük.

Jézusé az első és az utolsó szó

A könyv elején azt mondtam: látom Istent, ahogy szeretettel lehajol, és az utolsóból elsőt tesz.

Most már hozzá kell tennem: amikor felemeli, szolgálni küldi.

A kitaszítottság helyén kegyelmet fakaszt. A sebet irgalommá gyógyítja. Az utolsó helyet küldetéssé formálja. Aki tegnap még segítségre szorult, ma valaki más mellé áll. Akit nem engedtek át a küszöbön, egyszer csak Krisztus szeretetét viszi be azon az ajtón.

Ez nem egy nép diadalmenete.

Jézus győzelme az emberi sorrendek fölött.

Ő az Első és az Utolsó. Egyedül Ő lehet első úgy, hogy közben senkit nem tipor el. Ő, aki mindenek fölött áll, önmagát adta a kereszten azokért, akik ellene fordultak. Ezért minden felemelés csak addig marad tiszta, amíg rá mutat.

Ha az utolsók között érzed magad, ne engedd, hogy az elutasítás mondja ki fölötted az utolsó szót. Menj Krisztushoz. Engedd, hogy meggyógyítson, tanítson és felkészítsen. Ne csak arra várj, hogy egyszer valaki helyet adjon neked. Nyisd meg azt a kis ajtót, amely már most a kezedben van, valaki más előtt.

Ha az elsők között kaptál helyet, ne félj lejjebb hajolni. Figyelj arra, akit nem hallanak. Oszd meg a tudásodat, a kapcsolataidat és a felelősséget. Ne csak meghívd az asztalodhoz, hanem ülj le az övéhez is. Ne csupán támogasd, hanem készülj arra is, hogy egyszer kövesd abban, amire Isten őt hívta.

Ha vezető vagy, keress edényeket. Ne csak a kész embert lásd. Vedd észre azt, aki tanítható, aki hűséges a kevésen, akiben ott van a korsócska olaj. Készítsd fel, bízz rá valós feladatot, maradj mellette, majd engedd tovább.

Ha roma hívő vagy, ne érd be azzal, hogy téged már befogadtak. Fordulj a következő kitaszított felé. Európába se a régi sérelmet vidd tovább, hanem azt az irgalmat, amellyel Krisztus téged is megkeresett.

Sok utolsó lesz első.

Első a szolgálatban. Első a megbocsátásban. Első az indulásban. Első abban, hogy újabb utolsók mellé álljon.

Amíg gyermekek fölött reménytelen ítéletek hangzanak el, amíg gyülekezetek célcsoportot látnak ott, ahol Isten küldöttet nevel, és amíg sebek várnak a Gyógyítóra, nem hallgathatok.

Mert láttam Istent lehajolni.

Láttam az utolsót felállni.

És tudom: akit Ő felemel, azt azért állítja talpra, hogy elinduljon.

Ezért nem hallgathatok.

ZÁRSZÓ

Nem hallgathatok

A könyv véget ér. Az út nem.

> *„Azért azt mondom: Nem emlékezem róla, sem az ő nevében többé nem szólok; de mintha égő tűz volna szívemben, az én csontjaimba rekesztve, és erőlködöm, hogy elviseljem azt, de nem tehetem.”— Jeremiás 20,9*

Amikor eljutottam ennek a könyvnek a végére, hosszú ideig nem írtam le semmit. Visszagondoltam a tízéves gyermekre, aki még nem ismert nagy szavakat, nem értett stratégiához, nem látott maga előtt országokat és nem tudta, mennyi öröm, fájdalom, győzelem és veszteség fér majd el egyetlen elhívásban. Csak azt tudta: Isten megszólította, ezért készülnie kell.

Most, annyi év után sem mondhatok ennél sokkal többet.

Isten megszólított.

Ezért mennem kell.

Egy könyvet be lehet fejezni. Egy fejezet végére pontot lehet tenni. Egy szolgálati korszak lezárulhat, egy szervezeti forma megváltozhat, egy cím lekerülhet az ember neve mellől. De az elhívást nem lehet irattárba tenni. Nem lehet úgy elrakni, mint egy régi fényképet, amelyet néha előveszünk, meghatódunk rajta, majd visszacsúsztatjuk a fiókba.

Az elhívás él.

Néha csendesen. Néha olyan erővel, mint a csontokba rekesztett tűz. Voltak időszakok, amikor elfáradtam. Voltak sebek, amelyek után egyszerűbb lett volna hátrébb lépni, és azt mondani: ennyi volt. Megtettem, amit tudtam. Mások folytassák. De amikor már

minden emberi indok a hallgatás mellett szólt, belül újra megszólalt ugyanaz a hívás.

Nem azért nem hallgathatok, mert mindig igazam van.

Nem azért, mert nélkülem nem folytatódhat Isten munkája.

Hanem azért, mert láttam valamit abból, amit Ő tenni akar, és felelős lettem azért, amit láttam.

Nem emlékművet építek

Ezt a könyvet nem azért írtam, hogy emlékművet építsek magamnak vagy annak a munkának, amelyben évtizedeken át szolgálhattam. Hálás vagyok a gyülekezetekért, az iskolákért, a képzésekért, a segítő szolgálatokért, az intézményekért, a konferenciákért és minden ajtóért, amelyet Isten megnyitott. Hálás vagyok azokért, akik mellettem álltak, kijavítottak, hordoztak, és akkor is hittek a folytatásban, amikor én magam alig láttam tovább a következő napnál.

De ezek közül egyik sem a Forrás.

Eszközök voltak. Edények. Medrek, amelyekben egy időre folyhatott a víz. Ha áldássá váltak, azért történt, mert Isten élete megjelent bennük. Ha pedig valahol a forma fontosabbá lett az embernél, a rendszer a kapcsolatnál, a növekedés a jellemnél vagy a név Krisztus nevénél, akkor vissza kellett volna térnünk a Forráshoz.

Ebben a történetben van sok minden, amiért hálát adok, és van, amit ma másképpen tennék. Volt, amikor bátrabbnak, máskor lassabbnak kellett volna lennem; jobban figyelni, többet kérdezni, hamarabb észrevenni a mellettem álló ember fáradtságát. Sebeket is kaptam, és sebeket is okoztam.

Nem akarom ezeket szép mondatokkal eltakarni. Isten dicsőségének nincs szüksége arra, hogy a mi történetünket hibátlanná szerkesszük. A kegyelem éppen ott válik láthatóvá, ahol

kimondjuk az igazat, bocsánatot kérünk, megbocsátunk, tanulunk, majd újra engedelmeskedünk.

Uszka ma is irányt mutat. Az 1996-ban kapott országos megbízás sem egy korszak vitrinbe zárt kezdőpontja, hanem emlékeztető: Isten már azelőtt munkálkodik, hogy mi megérkeznénk. A „Párizsi" telep gyermekei, Horváth néni szeretete, Kati hűséges útitársi jelenléte, a megnyíló cigány otthonok, az első képzések és az első, még bizonytalan lépéseket tevő vezetők mind ugyanarra tanítottak.

Menj közel.

Lásd meg az embert.

Ismerd fel, amit Isten már elrejtett benne.

És ne magadhoz, hanem Krisztushoz kösd.

A tegnapi víz nem elég mára

Szükségünk van az emlékezésre. Aki elfelejti, honnan emelte ki Isten, könnyen azt képzeli, hogy önmagát emelte fel. Aki elfelejti az első kis kezdeteket, könnyen megveti azt, ami ma még gyenge. Ezért beszéltem a néhány gyülekezetről és a körülbelül százötven emberről, akikkel a kezdetek idején kapcsolatban álltunk. Ezért fontos a 3250 története, az első bibliaiskolák, az otthonokban születő közösségek, a nehéz évek és a váratlanul megnyíló új utak emléke.

De nem élhetünk a tegnapi vízből.

A tegnapi ébredés bizonysága bátoríthat, de nem helyettesíti a mai találkozást Istennel. A tegnapi kijelentés irányt adhat, de nem mentesít a mai engedelmesség alól. A tegnapi szervezet hordozhatott életet, de nem követelheti, hogy Isten örökre ugyanabban a formában munkálkodjon.

A múltat tisztelni kell, de nem szabad benne tábort vernünk.

Nem akarok visszamenni egy olyan időbe, amelyet az emlékezet már kisimított. Nem egy régi korszakot akarok újrajátszani. Azt akarom meghallani, amit Isten most mond. Melyik ajtó előtt áll? Melyik gyermekre mutat rá? Melyik család otthonában készül közösséget formálni? Melyik fiatal vezetőt kell ma felkészíteni arra, amit talán csak tíz év múlva fog hordozni? Melyik nép, város vagy ország felé nyit utat olyan kapcsolatokon keresztül, amelyeket ma még jelentéktelennek látunk?

A 325 000-es látást sem azért hordozom, hogy egy régi mondatomhoz ragaszkodjam. Nem a saját szavaimat akarom igazolni. Számomra ez a szám ma is arcokat jelent. Embereket, akiknek meg kell hallaniuk az evangéliumot, Krisztus tanítványaivá kell válniuk, és élő közösségben kell növekedniük. Lehet, hogy a beteljesedés útja egészen más lesz, mint amit valaha elképzeltem. Lehet, hogy sok olyan ember viszi majd tovább, akit ma még nem ismerünk.

Nem az a feladatom, hogy birtokoljam a beteljesedést.

Az a feladatom, hogy hűséges legyek a következő lépésben.

A Kőszikla előtt

A pusztában Isten arra kérte Mózest, hogy a régi mozdulat helyett most szóljon a kősziklához.

„Szóljatok a kősziklának… és az vizet ad.” — 4Mózes 20,8 nyomán

Mózes azonban elfáradt a nép ellenkezésében, és újra ütött. Víz fakadt – Isten irgalmas volt a szomjazókhoz –, de a vezető indulata eltakarta Isten szentségét.

A száraz föld bennünk is indulatot kelthet. Elfáradhatunk a visszatérő problémákban, a széthúzásban, a függőségekben és a lassú változásban. Ilyenkor könnyű megszégyenítéssel, hangerővel vagy ellenőrzéssel kikényszeríteni azt, amit csak a Szent Szellem tud megszülni.

Isten pedig ma is ezt mondja: szólj a Kősziklának.

Pál megnevezi: a Kőszikla Krisztus.

Nem a módszerünk, a szervezetünk, a kultúránk, egy karizmatikus vezető, a pénz vagy a politikai befolyás. Krisztus a Kőszikla.

A források a cigánytelepeken vannak – de a Forrás mindig Jézus. A telep az a hely, ahol élő vize meglepő módon felszínre törhet: egy imádkozó asszonyban, egy megtért családfőben, egy fiatalban, akiről az iskola lemondott, vagy két-három ember közösségében, akik komolyan veszik jelenlétét.

Ezért ne az embereket üssük.

Krisztust hirdessük.

Szóljuk az Igét.

És készítsünk helyet annak, amit a Szent Szellem fakaszt.

A forrás tiszta

A forrás tiszta. A meder azonban beszennyeződhet.

Isten Igéje nem veszítette el az erejét. Krisztus kegyelme nem romlott meg. A Szent Szellem ma is képes bűnt leleplezni, foglyokat megszabadítani, családokat helyreállítani, vezetőket formálni és új közösségeket teremteni. De mi, akik hordozni akarjuk ezt a vizet, vigyáznunk kell a szívünkre.

A forrást nem szabad összekeverni a becsvággyal. Nem használhatjuk Isten ügyét arra, hogy saját nevünket nagyobbá tegyük. Nem tehetjük a szolgálatot régi sérelmeink kárpótlásává. Nem cserélhetjük fel a tegnapi kirekesztést mai felsőbbrendűségre. Nem beszélhetünk ébredésről úgy, hogy közben elrejtjük a pénzügyeket, kerüljük az elszámoltathatóságot, elhallgattatjuk a kérdezőt, vagy feláldozzuk a családot a látható eredményekért.

A tisztaság nem hibátlanság, hanem világosságban járás. Megnevezhető, mit teszünk, miért tesszük, miből tesszük, és kikkel

együtt hordozzuk a felelősséget. Ha hibázunk, nem magyarázzuk át. Ha vétkezünk, megtérünk. Ha megsebeztek bennünket, gyógyulást keresünk, hogy a seb ne kerüljön a vezetői székbe.

Újra és újra fel kell tennünk a kérdést: ez, amit építünk, Krisztusra mutat-e? Az embereket Jézushoz köti, vagy hozzánk? Tanítványokat nevel, vagy csodálókat gyűjt? Másokat is felemel, vagy egyetlen nevet tesz nélkülözhetetlenné? A megtört ember méltóságát szolgálja, vagy csak felhasználja a történetét? Továbbadja a vizet, vagy bezárja egy rendszerbe?

Nem féltem a forrást. Az Istené.

A szívemet féltem attól, hogy egyszer fontosabbnak tartsa az edényt annál, aki megtölti.

Ezért mindig vissza kell térnünk a kereszthez. Ott nincs helye etnikai büszkeségnek, felekezeti gőgnek vagy vezetői önimádatnak. Ott mindannyian kegyelemre szoruló emberek vagyunk. És éppen ott válhatunk egymás testvéreivé.

Víztározók a száraz földön

Ézsaiás könyvében Isten ezt ígéri:

„Nyitok a kopár hegyeken folyókat, és a rónák közepén forrásokat; a pusztát vizek tavává teszem, és az aszú földet vizek forrásivá.” — Ézsaiás 41,18

Sokáig a forrásokra figyeltem. Az utóbbi időben egyre többet gondolok a víztározókra is.

A víztározó nem hozza létre a vizet. Befogadja, megőrzi és továbbadja. Azért gyűjt, hogy a száraz időben is legyen miből életet adni. De ha csak befogad, és soha nem enged ki, a víz nem jut el a szomjazó földhöz. Ha pedig nincs utánpótlása, lassan kiürül.

Ilyen víztározóknak látom az élő közösségeket. Egy imádkozó családot. Egy házi csoportot. Egy helyi gyülekezetet. Egy vezetői szövetséget. Roma és nem roma testvérek valódi közösségét. Olyan

helyeket, ahol Krisztus jelenlétét nemcsak egy alkalmon ünneplik, hanem hétköznapokon is hordozzák: az asztalnál, a gyermeknevelésben, a munkában, a pénz kezelésében, a konfliktusok rendezésében, a betegek látogatásában és az új tanítványok felkészítésében.

Európa száraz földjére nem egyetlen hatalmas víztározó a válasz.

Sok ezer élő közösség kell.

Kicsik és nagyok. Különböző nyelven imádkozók. Más-más felekezeti háttérből érkezők. Olyanok, akik nem akarják egymást bekebelezni, de készek összekapcsolódni, tanulni, adni és elfogadni. A szövetségben nem kell minden részletről egyformán gondolkodnunk. Krisztus ügye mégis fontosabb lehet a saját területünknél, és a másik hajó megtelésének is tudunk örülni.

A cigány nép szétszórtsága ebben különleges lehetőség. Ami évszázadokon át kiszolgáltatottság volt, Krisztus kezében kapcsolattá válhat. Családok, barátságok, nyelvek és országokon átívelő utak köthetik össze a víztározókat. Nem azért, hogy egy új birodalmat építsünk, hanem hogy az élő víz eljusson oda is, ahol már csak a régi kereszténység emléke maradt.

A források a cigánytelepeken vannak.

De a víz nem maradhat a cigánytelepeken.

Túl kell folynia a határokon. Más szegények, más kitaszítottak, más népek, kiüresedett városok és szomjazó nemzedékek felé.

Nem nézőket keresek

A könyv elején azt írtam: nem nézőket keresek, hanem útitársakat. Most, az utolsó lapokon ugyanezt mondom.

Nem azt kérem, hogy mindenki ugyanazt tegye. Nem mindenki lesz lelkipásztor, misszióvezető vagy gyülekezetplántáló. Nem mindenkinek kell országokat bejárnia. De mindenkinek van valamije, amit Krisztus kezébe adhat: egy megnyíló ajtó, egy

kapcsolat, egy szakmai tudás, egy üres szék az asztalnál, egy imádság, egy rendszeresen vállalt feladat, egy fiatal ember mellett töltött óra, egy tisztán kezelt anyagi lehetőség.

Ha roma hívőként olvasod ezt, arra kérlek: ne engedd, hogy mások előítélete mondja meg, ki vagy. De azt se engedd, hogy a sérelmed váljon az identitásoddá. Krisztusban nem célcsoport vagy. Fiú vagy, leány vagy, tanítvány és küldött. Tanulj. Gyógyulj. Vállalj felelősséget. Nyisd meg az otthonodat. Ne csak azt kérdezd, mikor adnak végre helyet neked; kérdezd meg, kinek tudsz te helyet készíteni.

Ha gyülekezeti vezetőként olvasod, ne elégedj meg azzal, hogy vannak roma emberek a közösségedben. Ismerd meg őket. Hallgasd meg a hangjukat. Ne csak értük tervezz, hanem velük. Keress olyanokat, akikben talán még csak egy korsócska olaj látszik. Tanítsd őket, bízz rájuk valós felelősséget, maradj mellettük a hibáikban, és készülj fel arra, hogy egyszer nálad messzebbre jutnak.

Ha pedagógus, orvos, szociális munkás, jogász, vállalkozó, művész, kommunikációs szakember vagy más terület értője vagy, a tudásod nem mellékes a misszióban. Isten országa az egész embert érinti. De ne megmentőként érkezz. Ülj le. Kérdezz. Tanulj. Dolgozz együtt azokkal, akikről eddig talán csak jelentéseket olvastál. A szakértelem akkor válik áldássá, amikor kapcsolatban szolgál.

Ha imádkozóként vagy anyagi útitársként kapcsolódsz, ne egy távoli ügyet tarts életben. Emberek mellé állj. Kérdezz rá, mi történik velük. Hordozd a vezetőket, a családjukat, a tisztaságukat és a következő nemzedéket. Ne csak eredményt várj; segíts olyan alapot építeni, amelyen hűségesen lehet szolgálni akkor is, amikor még nincs látványos aratás.

Egyikünknek sincs meg mindene.

De Krisztus testében egyikünk sem fölösleges.

A következő engedelmesség

A nagy látások könnyen megbénítanak. Ha háromszázhuszonötezer emberre gondolunk, azt mondhatjuk: ehhez én túl kicsi vagyok. Ha Európa szellemi megújulásáról beszélünk, a feladat olyan távolinak tűnhet, hogy végül semmit sem teszünk.

Isten azonban a nagy történeteket gyakran egy névvel kezdi.

Ábrahámmal. Mózessel. Gedeonnal. Máriával. Péterrel. Egy asszonnyal Uszkán. Egy családdal, amely megnyitja a házát. Két vagy három emberrel, akik Jézus nevében összegyűlnek.

Ezért mielőtt becsukod ezt a könyvet, gondolj egy emberre.

Kinek a nevét hozza most eléd Isten? Ki az, akit eddig problémának, távoli csoport tagjának vagy reménytelen esetnek láttál, de akire most emberként kell ránézned? Ki az a fiatal, akiben még senki nem lát vezetőt? Ki az a megfáradt szolgáló, aki nem újabb tanácsra, hanem útitársra vár? Ki az a szomszéd, családtag vagy munkatárs, akinek meg kellene nyitnod az ajtót?

Aztán gondolj egy helyre.

Egy konyhaasztalra. Egy házra. Egy utcára. Egy településre. Egy gyülekezetre, amely még csak két-három emberből állhat. Egy városra vagy országra, amelyhez Isten valamilyen módon már kapcsolatot adott.

Végül kérdezd meg:

Uram, mi az én következő engedelmességem?

Nem az egész tervet kell ma ismerned, csak az első lépést. Talán fel kell hívnod valakit, bocsánatot kérned vagy megnyitnod az otthonodat. Lehet, hogy tanulásra hív Isten, vagy arra, hogy mellé állj egy régen szolgáló embernek; talán egy régi pozíciót kell elengedned, hogy hely legyen a következőnek. És az is lehet, hogy egyszerűen újra el kell hinned: Isten nem fejezte be veled.

A hit nem attól nagy, hogy egyszerre látja az egész utat.

Attól, hogy Jézus szavára megteszi a következő lépést.

A mű nem az enyém

Sokáig úgy éreztem, nekem kell hordoznom mindazt, amit Isten megmutatott. Ma már tisztábban látom: hordoznom kell a rám bízott részt, de nem tarthatom a kezemben az egész művet.

Ez a munka nem velem kezdődött. Isten már előttem is megszólított embereket, asszonyokat és férfiakat, romákat és nem romákat, ismert és névtelen szolgálókat. Imádkoztak, utaztak, házakat nyitottak, énekeltek, tanítottak, adtak, sírtak, újrakezdtek. Olyan magokat vetettek, amelyeknek én már a gyümölcséből is ehettem.

És ez a munka nem érhet véget velem.

A legnagyobb örömöm az lenne, ha olyan emberek állnának fel, akik nálam tisztábban, bölcsebben, bátrabban és messzebbre viszik Krisztus evangéliumát. Ha a tanítványok új tanítványokat nevelnek, a vezetők új vezetőknek készítenek helyet, és a gyermek, akit ma még félretolnak, egyszer másokért vállal felelősséget.

Amit Istentől kaptam, azt tovább akarom adni.

Nem a saját másolataimat keresem. Olyan embereket keresek, akik hallják Jézust, szeretik az Igét, teljesek Szent Szellemmel, taníthatók, tisztán bánnak a rájuk bízottakkal, és készek oda menni, ahová más nem akar.

Ha valami ebben a könyvben valóban Istentől van, élni fog nélkülem is.

Ami pedig csak belőlem fakadt, annak nem kell örökké megmaradnia.

Ez felszabadít. Nem nekem kell befejeznem. Nekem hűségesnek kell lennem. Vetni, amíg vethetek. Öntözni, amíg rám van bízva. Másokat felkészíteni. Aztán örömmel látni, hogy Isten adja a növekedést.

Amíg van út

Jézus az ünnep utolsó nagy napján nem halk magyarázatot adott. Felállt és kiáltott:

„Az ünnep utolsó nagy napján pedig felálla Jézus és kiálta, mondván: Ha valaki szomjúhozik, jöjjön én hozzám, és igyék. A ki hisz én bennem, a mint az írás mondotta, élő víznek folyamai ömlenek annak belsejéből.” — János 7,37–38

Ezért van remény.

Azért van remény, bár még sok minden nincs készen. A roma közösségek súlyos sebeket és megoldatlan kérdéseket hordoznak; az egyházak sem tanultak meg mindenütt versengés nélkül együtt szolgálni, és Európa sok ajtaja zárva maradt. A remény alapja azonban nem a mi készültségünk.

Reményünk azért van, mert Jézus ma is hívja a szomjazókat.

Ő ma is ad élő vizet.

Ő ma is képes forrást fakasztani a kietlenben.

Amíg van gyermek, akiről kimondták, hogy nem lesz belőle semmi, van miért menni. Amíg van család, amelyet a függőség, a szegénység vagy a reménytelenség tart fogva, van miért szólni. Amíg van roma ember, akit az egyház csak missziós célpontnak lát, de Isten már küldöttként készít, van miért helyet készíteni. Amíg van gyülekezet, amely egyedül próbálja hordozni azt, amit csak szövetségben lehet, van miért összekapcsolni. Amíg Európában emberek milliói emlékeznek Jézus nevére, de nem ismerik az életét, van miért átlépni a határokat.

Nem tudom, hány év, hány út és hány nyitott ajtó van még előttem.

Azt azonban tudom, hogy a tűz még ég.

A forrás még fakad.

Az edényeket még gyűjteni kell.

Az utolsók még felállnak.

És az evangélium még mindig Isten ereje minden hívőnek üdvösségére.

Ez a könyv itt véget ér.

Az út azonban folytatódik.

Égek.

Nem hallgathatok.

Tennem kell.

Mennem kell.

Nem azért, mert bennem van a megoldás.

Azért, mert Krisztus a Kőszikla.

Ő a Forrás.

Ő hív.

Ő küld.

És ha te is meghallottad a hangját, induljunk együtt.